

MAGYAR POSTA

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M.KIR. POSTAVEZÉREGAZGATÓSÁG
MEGBÍZÁSÁBÓL A M.KIR. POSTA JOGÁSZ-ÉS MÉRNÖK TISZTVEISELŐI
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: **Dr. FORSTER KÁROLY** M.KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ
FELELŐS SZERKESZTŐ: **DR. KOVÁCS JÓZSEF**
M.KIR. POSTAIGAZGATÓ. TÁRSZERKESZTŐ: **RAKOSI GYÖRGY**
M.KIR. POSTAFŐMÉRNÖK.

A m. kir. posta táviró, távbeszélő készülékgazdálkodása.

Irta: *dr. Schmidt Dezső* m. kir. posta műszaki tanácsos.

Administration des appareils télégraphiques et téléphoniques de la poste hongroise. Par M. le Dr. DEZSŐ SCHMIDT, Conseiller technique de poste. L'Administration des appareils télégraphiques et téléphoniques se compose de l'entretien des appareils existants et de l'acquisition de nouveaux engins nécessaires pour l'exploitation télégraphiques et téléphoniques. L'auteur fait ensuite connaître le valeur des appareils dans l'inventaire. Il constate qu'une partie considérable de la valeur des installations techniques de la poste hongroise revient aux appareils. En conséquence, un grand soin est apporté à l'entretien et le renouvellement de ceux-ci.

A táviró-, távbeszélő-készülékekkel való gazdálkodás tulajdonképen két részből áll:

- 1.) a meglevő készülékek karbantartása,
- 2.) a táviró, távbeszélő üzemben szükséges újabb készülékek beszerzése.

Ez a két feladat legtöbbször egybefonódik. A készülékek karbantartásával kapcsolatban ugyanis a már elhasznált, javításra nem alkalmas készülékeket fokozatosan újakkal kell pótolni; viszont az újonnan jelentkezett távbeszélő előfizetőknek, vagy az újonnan berendezendő táviróhivataloknak és távbeszélő központoknak a készletek határain belül — a költségek csökkentése céljából — gyakran bocsátunk használt, de még üzemképes készülékeket rendelkezésre.

A táviró-, távbeszélő-készülékek karbantartásáról beszélve, érdekes lesz néhány adattal megismernednünk arra nézve, hogy a szóbanforgó készülékeknek mi az értéke és, hogy ez az érték hogyan aránylik a posta összes táviró-, távbeszélő- és rádióberendezéseinek értékéhez.

I. Himutató.

A M. kir. Posta műszaki berendezéseinek a „B” szakleltárban nyilvántartott értékeiről, az 1937/38 költségvetési év végén (Értékek 1000 Pengőkre kikerekítve)

		összes érték (Távíró, távbeszélő és rádió)		Az összes értékéből esik távíró és rádióra		távbeszélőre		A távbeszélőre eső érték részletezése.					
								Készülékek		összesen		összesen	
		Általános és C. B. központok	regi szab. távíró kész.	újabb szab. távíró kész.	kapcsolók	Egyéb készülékek	összesen	összesen	összesen	összesen			
		E z e r		p e n g ő									
Budapesti táv. és távb. Igazgatóság		68.484	5.659	62.825	56.040	1760	4418	387	220	6.785	1.) Stabil berendezések. 2.) Általában használatos régi szabv. távbeszélő készülékek. (Az egységes typ kész.-ig bezárólag, de már a nélkül.) 3.) Egységes szabv. L.B. 34-es és C.B. 35-ös készülékek.		
Posta Igazgatóságok.		13.336	1031	12.305	6.430	1838	1627	1200	1.210	5.875			
Összesen		81.820	*) 6.690	75.130	62.470	3598	6045	1587	1.430	12.660			
%-os megoszlás	A távbeszélő igazgatóságoknál	100	8.26	91.74	89.20	2.80	7.03	- .62	- .35	10.80	*) Ébből a távíróra esik 1 623.000 P.		
	A posta igazgatóságoknál	100	7.73	92.27	52.25	14.94	13.22	9.75	9.84	47.75			
	Országos átlagban.	100	8.18	91.82	83.15	4.78	8.05	2.12	1.90	16.85			
%-os megoszlás a távb. igazgatóság és a posta igazgatóságok között.	A távb. igazgatóságra esik	83.70	84.59	83.62	89.71	48.92	73.09	24.39	15.38	53.59			
	A posta igazgatóságokra esik	16.30	15.41	16.38	10.29	51.08	26.91	75.61	84.62	46.41			
	Összesen:	100	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.			

Az elmúlt költségvetési év végén az összes táviró-, távbeszélő- és rádióberendezéseknek (a vonalhálózatok nélkül) a „B” szakleltárban nyilvántartott értéke kereken 81,820.000 P volt. Ez az érték magában foglalja a táviróberendezéseket, a rádióadó- és vevőberendezéseket, az automata és CB. stabil központokat (a hozzájuk tartozó felszereléssel együtt), a hordozható kapcsolókat és alközpontokat, a távbeszélő készülékeket és az összes egyéb műszaki felszerelési tárgyakat, mint pl. a mérő-műszerek, rendezőszekrények, távbeszélő fülkék stb.

Ennek a jelentékeny összegnek részletes megoszlásáról az I. számú kimutatás ad felvilágosítást. Ebből látjuk, hogy az érték túlnyomó része, kereken 84%-a, a budapesti táviró- és távbeszélő igazgatóság területén van befektetve. A táviró- és távbeszélő igazgatóságra jutó kereken 68 millió pengőnek több mint 91%-át, a távbeszélő berendezések értéke teszi. A távbeszélőre jutó rész országos átlagban is kereken 92%-nak felel meg.

Ha most már a távbeszélőre kiadott összegeket nézzük, azt látjuk, hogy a befektett értékek legnagyobb része, országos átlagban kereken 83%, a szilárd automata és CB. központokra jut. A budapesti táviró- és távbeszélőigazgatóságnál 89.2%, a vidéki igazgatóságoknál kb. 52% az, ami a teljes összegből a nagy automataközpontokra, illetve vidéken a nagyobb automata- és CB.-központokra esik. Ennek megfelelően a távbeszélőkészülékekre jutó érték a távbeszélőigazgatóságnál 10.8%, a vidéki igazgatóságoknál kereken 48%. Országos átlagban 16.85% az, ami az összes távbeszélőberendezések értékéből (természetesen a vonal-leltárak értéke nélkül) a készülékekre jut, ami 12,660.000.— pengőnek felel meg. Ha ehhez hozzászámítjuk még, hogy a táviróra eső 1,623.000.— pengőnek túlnyomó részét szintén a készülékek értéke teszi ki, kereken 14 millióra tehetjük azt az összeget, amelyet az elmúlt költségvetési év végén a táviró-, távbeszélőkészülékek leltári értéke képviselt.

Kérdés, hogy ez az aránylag tekintélyes érték mennyiben felel meg a készülékek tényleges értékének. A magyar állam vagyongazdálkodását szabályozó számviteli törvény és annak végrehatási utasítása, továbbá ennek megfelelőleg egyes ágazatok vagyongazdálkodására vonatkozó külön utasítások, így a posta leltári utasítása is — az értékek nyilvántartásánál az évi amortizációt, azaz a leltári értékek csökkentésének rendszeres keresztülvételét nem ismerik. *Ehelyett azonban évről-évre a rendelkezésre álló hitelek bizonyos részét arra fordítja, hogy a már elavult berendezések (elsősorban a készülékek) leltárszerű egységárát, amely kb. a beszerzési árnak felel meg, megfelelően csökkentse.* Az 1930/31.

költségvetési évtől kezdve — az utolsó nyolc költségvetési éven keresztül — az egységár leszállításra fordított összeg kerekén 1,800.000.— P volt. A készülékek leltári értéke tehát már csak ez alatt az utolsó nyolc év alatt is — a beszerzési árhoz képest — ezzel az értékkel csökkent. Ezt a csökkentést mindenesetre helyesnek kell tartanunk, mert hiszen a készülékek — állandó karbantartás esetében is — elavulnak. Újabb, korszerűbb minták bevezetésével értékükből még akkor is veszítenek, ha használhatóságuk ugyanaz marad. De egyébként is a készülékekre jutó ezt az összeget — a használati érték szempontjából — meglehetősen helytállóan fogadhatjuk el. Az érték túlnyomórészt kivevő távbeszélőkészülékekből, miután az elmúlt költségvetési év végén a fő- és mellékállomások száma — a magántulajdonban lévő mellékállomások nélkül — 136.619 volt, az egy távbeszélőállomásra jutó érték kerekén 92.— pengő. Ebben az összegben természetesen nemcsak a távbeszélőállomásokon lévő készülékek értéke szerepel, hanem az ezekhez a készülékekhez tartozó összes mozgó kapcsolók és alközpontok, rendezőszekrények, biztosítók és mellékkészülékek értéke is. A szóbanforgó 92.— pengő — ha a készülékek avulását is tekintetbe vesszük — arányban áll a távbeszélőkészülékek és az állomásokhoz tartozó egyéb be rendezések értékével.

A távbeszélőre eső érték részletezésénél a „Készülékek összesen“ cím alatt szereplő 12,660.000.— pengő megoszlásáról áttekinthetőbb képet kapunk, ha az egy-egy bekapcsolt állomásra eső értékeket hasonlítjuk össze.

A bekapcsolt (136.619) fő- és mellékállomás megoszlása 1938. év június hó végén a következő volt:

a budapesti távíró- és távbeszélőigazgatóságnál	91.029
a postaigazgatóságoknál	45.590

Ha az I. táblázatban szereplő értékeket a bekapcsolt állomásoknak fent megadott számára vonatkoztatjuk, a következő értékeket kapjuk:

	Egy bekapcsolt állomásra eső érték	
	automata- és CB. központoknál	készülékeknél
a távíró- és távbeszélőigazgatóságnál	616.— P	75.— P
a vidéki igazgatóságoknál	140.— „	128.— „
országos átlagban	460.— P	92.— P

Ha a készülékekre eső értékeket ugyancsak az I. kimutatásban megadott alrovatok szerint részletezzük, a következő megoszlást nyerjük:

	Régi	Újabb	Kapcsolóknál	Egyéb készülékeknél				
	szabványú készülékeknél							
	egy bekapcsolt állomásra eső érték							
	p	e	n	g	ő	b	e	n
A táviró- és távbeszélő- igazgatóságnál . . .	20.—	49.—	4.—	2.—				
A vidéki igazgatóságoknál .	40.—	36.—	26.—	26.—				
Országos átlagban . . .	26.—	44.—	12.—	10.—				

A fenti első összeállításból azt látjuk, hogy a távbeszélőigazgatóságnál a nagy központokra több mint nyolcszor akkora érték jut (távbeszélőállomásonként) mint a tulajdonképpeni készülékekre (616.— P, szemben 75.— P-vel), de még vidéki igazgatóságoknál is nagyobb érték esik az automata- és stabil CB. központokra, mint a készülékekre (140.— P, ill. 128.— P). A készülékek értékének alrovatok szerinti megoszlásából azt látjuk, hogy a távbeszélőigazgatóságnál a nyilvántartott újabb szabványú távbeszélőkészülékekre (egységes típusú, CB. 35-ös és LB. 37-es) eső érték átlagosan majdnem 50.— pengő, szemben a régi mintájú készülékekre eső 20.— pengővel. A vidéki igazgatóságoknál is az újabb mintájú készülékekre eső érték (36.— pengő) alig valamivel kisebb a régi mintájú készülékekre eső értéknél (40.— pengő). A vidéki igazgatóságoknál természetesen aránylag nagy összeg jut állomásonként a kapcsolókra és alközpontokra (26.— pengő) és ugyanilyen nagy érték az egyéb készülékekre. Az egyéb készülékek sorában szerepelnek nemcsak a rendezőszekrények a szükséges biztosítóalappal, hanem a felszerelt nyilvános távbeszélőállomások fülkéi is, továbbá különböző különleges készülékek (soros, szelektoros, pénzbeszedő stb.), valamint a szükséges segédkészülékek, így a társas állomásokhoz tartozó ikerdobozok, pénzbeszedő mellékkészülékek stb.

Azt látjuk tehát, hogy a posta műszaki berendezései értékének tekintélyes része a készülékekre jut. A m. kir. posta ennek megfelelően nagy gondot fordít a készülékek állandó karbantartására és azok felújítására.

A berendezések karbantartása, illetve felújítása általában a posta központi javítóműhelye útján történik. A karbantartási költségeknél tehát elsősorban a központi javítóműhellyel kapcsolatban felmerült költségeket kell tekintetbe vennünk.

A központi javítóműhelynél, az utolsó nyolc költségvetési év folyamán (1930/31-től 1937/38-ig) a következő költségek merültek fel:

II. Kimutatás.

*A távbeszélő fő és mellékállomásokon bekapcsolt távbeszélő készülékekről.
(Általában használt, postai tulajdonú készülékek.)*

Év.	I C.B. Automata (számár- csás)				II C.B. (számár- csanélkül)				III L.B.				régi	újabb	A bekapcsolt készülékek számában mutatkozó változás.		
	rég. szabványú		újabb szabv. (egyse- ges és C.B.35)		rég. szabványú		újabb szabv. (egyse- ges)		rég. szabványú		újabb szabv. (egyse- ges és LB 37)		szab- ványú	szab- ványú	rég. új	új	
	aszta- li	fali	össze- sen	össze- sen	aszta- li	fali	össze- sen	össze- sen	asz- tali	fali	össze- sen	össze- sen	össze- sen	össze- sen	R ² -z.	nél	
É x e r d a r a b o k é a n.																	
1931	10.7	3.5	14.2	50.3	4.8	2.4	7.2	0.2	9.4	11.1	20.5	2.5	41.9	53.-			
1932	9.2	3.4	12.6	48.4	5.9	2.3	8.2	0.2	9.3	10.-	19.3	2.5	40.1	51.1	-1.8	-1.9	
1933	8.9	3.3	12.2	48.-	6.-	2.3	8.3	0.4	9.1	9.3	18.4	2.4	38.9	50.8	-1.2	-0.3	
1934	15.2	4.1	19.3	45.2	7.-	2.3	9.3	0.4	11.-	9.3	20.3	2.5	48.9	48.1	+10.-	-2.7	
1935	17.7	4.-	21.7	47.9	7.5	2.2	9.7	-0.6	11.9	8.9	20.8	3.4	52.2	51.9	+3.3	+3.8	
1936	14.6	3.8	18.4	55.8	8.-	2.4	10.4	-0.7	12.8	9.-	21.8	4.-	50.6	60.5	-1.6	+8.6	
1937	15.8	3.7	19.5	63.3	9.-	2.2	11.2	-0.7	12.9	8.7	21.6	6.4	52.3	70.4	+1.7	+9.9	
Az 1937. évi állomány % es majoritás	I = 67.48				II = 9.70				III = 22.82				100 %		Változás az 1. 1931. évi db. szám hoz képest.		
	Csoportok szerint	típusok szerint.	12.87	3.02	15.89	51.59	7.34	1.79	9.13	-0.57	10.51	7.09	17.60	5.22	42.63	57.37	19.88

Az 1937. évi adatokból látjuk, hogy az általánosan használt távbeszélő készülékek száma 1937. december 31-én 122.700 darab volt (52.300 régi szabványú, 70.400 újabb szabványú). Ugyanekkor az előfizetői fő- és mellékállomások száma, a rendelkezésre álló adatok szerint: 131.630, a magántulajdonban levő mellékállomások nélkül. A különbség a kimutatásban szereplő 122.700 db készülékhez képest, — mely mennyiség szintén csak a postai tulajdonban levő készülékeket tünteti fel, — 8930 db. Ez a különbség a különleges távbeszélő készülékekre esik, a következő megoszlás szerint: a soros távbeszélő készülékek száma: 3253 db, a szelektoros távbeszélő készülékek száma: 416 db, pénzbeszedő távbeszélő készülékek száma: 1021 db, visszahívó távbeszélő készülékek száma: 1503 db, a fennmaradó 2737 db pedig túlyomó részben a „Matart” typ. készülékekre jut.

1. a központi javítóműhely részére közvetlen hitelek formájában rendelkezésre bocsátott összeg	2,060.364.— P
2. a központi javítóműhelyben szolgáltatot teljesítő kinevezett tisztviselők és munkások illetményei címen felhasznált összeg	1.351.854.— „
Összesen:	3,412.218.— P

Ebből az összegből tehát évi átlagban készülékjavításra esik . . . . . 426.527 „

Ha azt akarjuk tudni, hogy ez az évi átlagos karbantartási és felújítási költség a készülékek értékének hány százalékát teszi, mindenké előtt — legalább megközelítőleg — a készülékállománynak a nyolcéves időtartam alatti átlagértékét kell meghatároznunk. Tekintetbe véve, hogy a bekapcsolt kurens távbeszélőkészülékek száma az utolsó nyolc költségvetési év alatt — a II. kimutatás adatai szerint — 94.900-ról 122.700-ra (azaz az 1937/38-as állomány 23%-ával) emelkedett, feltehetjük, hogy a leltári érték is a nyolc év alatt — megközelítőleg — ennyivel növekedett. Ezek szerint a nyolc évi összegek középértékét az utolsó — 14 millió pengőt kitevő — leltári érték kb. 11%-kal csökkentett összegében, kereken 12,500.000.— pengőben adhatjuk meg. A fentebb kimutatott évi 486.587.— pengő ennek a 12,500.000.— pengőnek 3,4%-át teszi ki.

Ezen a karbantartási költségen (évi 426.527.— P) kívül, a posta még évente jelentős összegeket fordított a már használhatatlan készülékek selejtezésére ill. leírására is, mely összegek azonban a tulajdonképeni karbantartási költségeket nem érintik.

Meggondolva a távíró- és távbeszélőkészülékek erős elhasználódását, melyek legalább is 10 évenként általános javításra szorulnak és azt, hogy a magyar posta készülékállományában az ú. n. régi típusú készülékek túlnyomórészben 30—40 éves maradványok, a készülékek karbantartására és selejtezésére fordított összeget aránylag igen szerénynek kell mondanunk. De még jobban szembetűnő lesz ennek az összegnek a csekélysege, ha tudjuk, hogy az 1931 és 1937. évek közti időszakban a magyar posta az új állomások bekapcsolásához szükséges készülékek nagyrészt a régi szabványú készülékek felújításával biztosította.

A II. kimutatás szerint a régi szabványú távbeszélőkészülékek száma 41.900-ról 52.300-ra emelkedett, így a szóbanforgó hét évben az újonnan bekapcsolt távbeszélőállomásokhoz több mint 10.000 régi szabványú készüléket használtunk fel. A központi anyagszertár részéről ebben az időszakban rendelkezésre bocsátott, javított és részben felújított készülékek számát a következő összeállítás tünteti fel:

	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
	é v e k b e n						
	kiadott készülékek darabszáma						
LB. készülékek összesen	2381	3	7	567	901	2245	2438
CB. készülékek számtár- csa nélkül összesen	1239	233	630	495	913	188	132
CB. készülékek számtár- csával összesen	6686	—	—	3935	2138	982	1908
Összesen:	10,306	236	637	4997	3952	3415	4478

Ezek szerint a központi anyagszertár 1931-től 1937-ig kiadott összesen 28.021 drb régi típusú készüléket. Miután a régi típusú készülékek darabszáma ezen idő alatt csak 10.400-zal emelkedett, a különbség (17.621 drb) részint karbantartásra fordított, részint pedig, — időközben a típuscserék folytán — újabb szabványú készülékekkel pótolgatott.

Ha a bekapcsolt régi készülékek számában mutatkozó évi változást (a II. kimutatás szerint) a központi anyagszertár részéről *évente* kiadott régi típusú készülékek számával (melyek tehát a műhely által kijavított készülékeknek felelnek meg) összehasonlítjuk, azt látjuk, hogy a javítóműhely nem minden évben tudta a szükségletet fedezni. Az igazgatóságok kényszerülve voltak a kisebb javításokat részint saját személyzetükkel elvégeztetni, részint pedig a magánipar munkáját igénybevenni. Ezekben az években természetesen a központi javítóműhely részéről kijavított készülékekből nem sokat fordíthattak az igazgatóságok karbantartásra sem. A karbantartással kapcsolatos készülékeseréket azokban az években, amikor a bekapcsolt állomások száma emelkedett, csak akkor lehetett kielégítően keresztülvinni, amikor a posta az új állomásokhoz szükséges készülékek nagyrészt új típusú készülékekkel fedezte és így a javítóműhely által rendelkezésre bocsátott készülékek jórésztben a karbantartásra használtattak fel. A régi szabványú távbeszélőkészülékek darabszámában évente mutatkozó változásokat, valamint a központi anyagszertár által évente kiadott távbeszélőkészülékek darabszámát, 1932-től 1937-ig a csatolt 1. sz. ábra tünteti fel. (Az 1. sz. ábrán vonalkázott rész tünteti fel azt a készülékmennyiséget, mely tulajdonképpen karbantartásra fordítható volt. azokban az években, amikor a régi szabványú készülékek száma csökkent, így 1932., 1933. 1936-ban, az összes, a műhely által javított készüléket használtuk fel.

A legáltalánosabban használt távbeszélőkészülékek típus szerinti megoszlásáról 1931-től kezdve a II. számú kimutatás részletes tájékoztatást

nyújt. A táblázat adatai alapján, a könnyebb áttekinthetőség céljából, a 2. számú ábrát készítettük.

Ezekből látjuk, hogy az LB. készülékeknél a régi szabványú fali készülékek száma 1931-től kezdve állandóan csökken. A régi szabványú LB. asztali készülékek száma 1933-tól kezdve 1936-ig erős emelkedést mutat. Ugyancsak erős emelkedést mutatnak 1934-től kezdve az újabb szabványú LB. készülékek is. 1936-tól kezdve az új állomások bekapcsolására (miután a régi készülékek elfogytak) túlnyomórészt újabb típusú, új beszerzésű készülékeket (LB. 37-es típusú) használtunk fel.

A nem automatizált CB. hálózatban a fali készülékek száma szintén bizonyos lassú csökkenést mutat. A régi szabványú CB. asztali készülékek száma azonban 1931-től gyorsan emelkedett, míg ugyanezen idő alatt az újabb szabványú CB. készülékek száma alig változott. Ennek oka az volt, hogy újabb típusú CB. számtárcsa nélküli készülékek nem állottak rendelkezésre. Ezen a hiányon segít a magyar posta vezetőségének legújabb kiadott rendelete, melynek alapján a központi javító-műhely a budapesti hálózatból kikerülő egységes típusú számtárcsás készülékek egy részét számtárcsa nélkülivé alakítja át és ilyen formában a vidéki hálózatok rendelkezésére bocsátja.

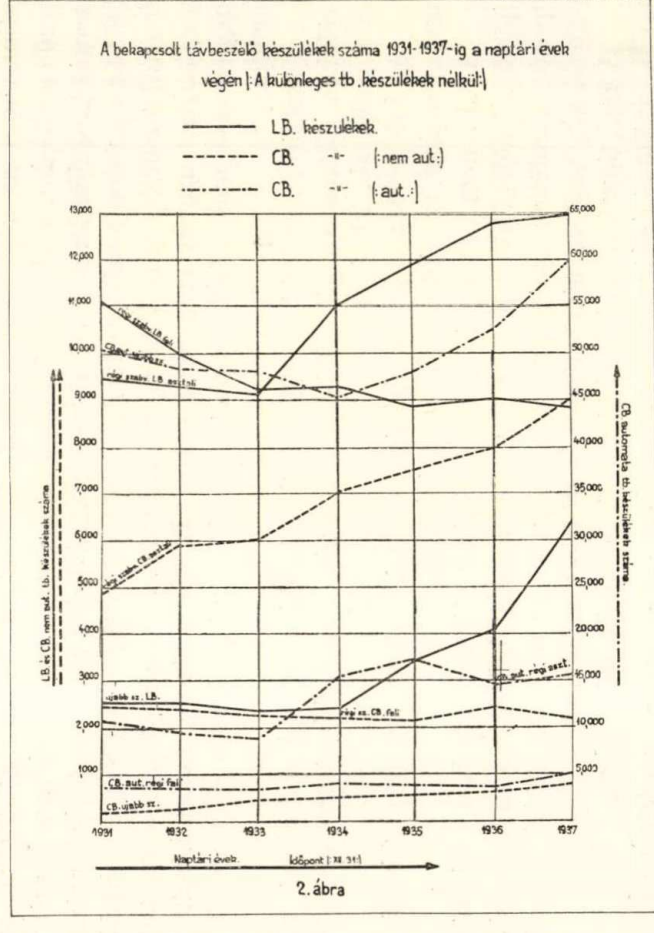
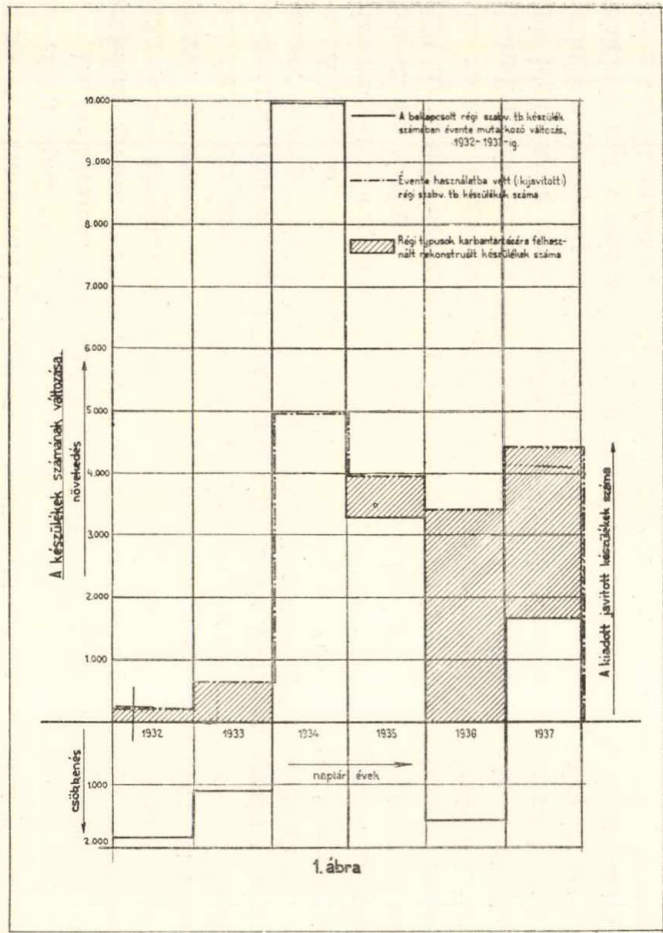
A CB. automatahálózatban felhasználásra kerülő készülékeknél azt látjuk, hogy az újabb típusú készülékek száma csupán 1934-től kezdve kezd emelkedni. 1931 és 1933 között általában az összes bekapcsolt számtárcsás készülékeknek a száma csökkent. A bekapcsolt készülékek száma 1933-ban kezdett ismét emelkedni, mely időpontban azonban még újabb típusú készülékek alig állottak rendelkezésre. A készülékek számának emelkedését azután meggyorsította a CB. 35-ös típusú bakelitkészülék megjelenése, mely készüléktípust a nagyközönség különös előszeretettel fogadta.

Összesítve: az 1931 és 1937 közti időszakban a régi szabványú készülékek állománya kb. 20%-kal emelkedett, az újabb típusú készülékeké pedig kb. 39 %-kal.

Az LB. hálózatokban a régi típusú készülékek száma még több mint háromszorosa az újabb szabványúaknak.

A CB. nem automatizált hálózatokban túlnyomórészt csak régi típusú készülékünk van és a CB. automatizált hálózatokban is a régi típusú készülékek majdnem $\frac{1}{4}$ -ét teszik ki az összes készülékmenyiségnek, kb. $\frac{1}{3}$ -át az újabb típusú készülékek számának.

A régi típusú készülékekből van összesen kerekszámban
a CB. automatahálózatban . . . . . 19.500 db

a CB. nem automatahálózatban	11.200 „ és
az LB. hálózatban	21.600 „

Meg kell azonban mondanunk, hogy a megfelelően kijavított és felújított készülékek (melyeket a legújabb szabványú kézibeszélővel láttunk el) beszédátvitel tekintetében szinte azonos értékűek a teljesen modern készülékkel. Az előfizetők természetesen mégis inkább a legmodernebb készülékhez ragaszkodnak, amiben némileg már a közhangulat és az újdonság iránti vágy is közreműködik. A régi készülékek átcserelése újabb típusúakra, csupán csak idő és pénz kérdése. Idő kérdése azért, mert a javításra bekerülő készülékek nagyrésznél már a javítás nem fizetődik ki, illetve a javítási és felújítási költségek megközelítik az újabb beszerzés költségeit, tehát célszerűbb helyettük új beszerzésű készüléket rendelkezésre bocsátani. Viszont egyszerre vagy rövid időn belül átcserelni az összes régi típusú készülékeket olyan költséggel járna, melyre nehéz volna fedezetet találni. Általában a CB. készülékek beszerzésénél (a régi típusú készülékek becserélési árát is számítva) 60.— pengős egységárral, az LB. rendszerű készülékek beszerzésénél pedig 75.— pengős egységárral számolhatunk. Ezek szerint az átcserelésnél kiadódó értékek (a II. kimutatás adatai szerint) a következők volnának:

19.500 drb CB. aut.-készülék kicseréléséhez szükséges .	1,170.000 P,
11.200 „ CB. tb.-készülék kicseréléséhez szükséges .	672.000 „
21.600 „ LB. tb.-készülék kicseréléséhez szükséges .	1,620.000 „
	<hr/>
	összesen: 3,462.000 P.

Nézzük meg, milyen arányban állna ez az összeg az utóbbi években az igazgatóságoknál az új állomások bekapcsolására fordított hitelösszegekkel:

az 1936/37. költségvetési évben új készülékek bekapcsolására felhasználott:

a távbeszélőigazgatóságnál	779.797.— P,
a postaigazgatóságoknál	486.577.— „

az 1937/38. költségvetési évben új készülékek bekapcsolására felhasználott:

a távbeszélőigazgatóságnál	1,042.576.— P,
a postaigazgatóságoknál	758.395.— „

összesen tehát elhasználtunk:

a távbeszélőigazgatóságnál	1,822.373.— P-t
a postaigazgatóságoknál	1,244.972.— „
vagyis az utolsó két év átlagában az egész országban évi	1,533.622.— „

használtunk fel az újonnan jelentkezett távbeszélő-előfizetők bekapcsolásával kapcsolatban.

Ezek szerint az utolsó két évben az összes új készülékek (tehát nemcsak a távbeszélőkészülékeket, de a kapcsolókat és mellékkészülékeket is beleértve) beszerzésére fordított összeg nem lett volna elegendő a régi típusú készülékek átcserélésére, nem is beszélve arról, hogy amennyiben ezt az összeget a régi szabványú készülékek cseréjére használtuk volna fel, az újonnan jelentkezett előfizetőket csak a régi szabványú készülékkel tudtuk volna bekapcsolni. Valószínűleg kénytelenek leszünk tehát a jövőben is úgy az új távbeszélő-előfizetőknél, mint a készülék-típuscseréknél az új típusú távbeszélőkészülékek alkalmazását bizonyos határok közé szorítani, s egyúttal azonban természetesen a javításra kerülő készülékeket is elhasználtságuk arányában ki kell cserélnünk újabb beszerzésű készülékekkel. Miután a leltári érték megoszlása azt mutatja (I. sz. kimutatás), hogy a nagy hálózatokban a szükséges központi berendezések (aut. és CB. kapcsolók) aránylag a legnagyobb értéket jelentik, méltányos tehát, hogy ezekben a hálózatokban alkalmazzuk a legtökéletesebb készülékeket is, annál is inkább, mert ezek a hálózatok nagy kiterjedésüknél és az interurbán viszonylatban való fontosságuknál fogva kell, hogy a legmesszebbmenő műszaki követelményeket is kielégítsék.

A fentiekben próbáltuk meg egypár szóval vázolni azokat a szempontokat, amelyek a m. kir. postánál a táviró- és távbeszélőkészülékekkel való gazdálkodás terén érvényesülnek. Az emberi gazdálkodást általában az a törekvés jellemzi, hogy iparkodik a legkevesebb költséggel a legnagyobb eredményt elérni. A m. kir. posta a műszaki berendezések fejlesztésénél és fenntartásánál ezt az elvet úgy alkalmazza, hogy a rendelkezésre álló aránylag csekély összegeket a legcélszerűbben iparkodik megosztani az új berendezések létesítése és a régi berendezések fenntartása és modernizálása között.

A postai feladókönyv szerepe a közönséges levélpostai küldemények feladásánál.

Irta: Dr. BELUS MIHÁLY m. kir. postatanácsos.

Le rôle du carnet de dépôt pour les envois ordinaires. Par M. le Dr. MIHÁLY BELUS, Conseiller de poste. Le Règlement postal (art. 60. § 3) prévoit pour les autorités publiques, bureaux d'Etat, de comitat, Chambres de commerce et d'avocat, Institut d'assurance sociale etc. l'emploi des carnets de dépôt. Il est prescrit que les envois ordinaires de la poste aux lettres à déposer à la charge de l'indemnité à forfait doivent être inscrits dans le carnet de dépôt. L'auteur continue à traiter l'origine de l'admission des carnets de dépôt. La loi sur la franchise postale (1865) a ordonné l'utilisation des carnets pour le dépôt des correspondances en franchise par port. Avant la mise en usage, ces carnets devaient être certifiés par la poste. Sauf quelques exceptions, il était interdit de déposer les correspondances en franchise par les boîtes aux lettres. Les bureaux de poste ont ainsi exercé un contrôle sur les envois en franchise. Après la suppression de la franchise postale, des „timbres officiels" ont été introduits pour l'affranchissement des envois des autorités et des bureaux d'Etat, etc. Après l'abolition des timbres officiels, le système à forfait a été introduit pour les dites autorités, etc. Les ayant droits ont déposé leurs correspondances au moyen de carnet de dépôt. Dans ce cas, le carnet sert également à fixer le montant à payer à titre de forfait. Les autorités qui ne participent pas au système à forfait peuvent également utiliser des carnets de dépôt.

A Postaüzleti Szabályzatnak a közönséges levélpostai küldemények feladását szabályozó 60. §. 3. pontja a hatóságok és egyéb szervek közönséges küldeményeinek feladását illetőleg a következő rendelkezést tartalmazza: „Az állami, törvényhatósági, megyei városi és községi, úgyszintén egyházi hatóságok, hivatalok és hivatalos közegek kellően bérmentesített hivatalos közönséges levélpostai küldeményeiket tetszés szerint akár levélszekrénybe helyezhetik, akár a postahivatalban adhatják fel. Ezek a szervek, továbbá a törvények vagy rendeletek alapján működő egyéb hatóságok, hivatalok (pl. a kereskedelmi és iparkamarák, az ügyvédi kamarák, az Országos Társadalombiztosító Intézet és szervei, az Ármentesítő Társulatok stb.) levélpostai küldeményeik feladásához postai feladókönyvet, kiküldötték és bírósági végrehajtók esetleg feladójegyzéket is használhatnak.

A díjatalány terhére feladott közönséges levélpostai küldeményeket feladókönyvbe (jegyzékbe) bejegyezve általában a felvevő postaalkalmazott kezéhez kell adni.

Feladókönyv (jegyzék) használata esetében feladáskor a felvevő-alkalmazott aláírásával és a postahivatal bélyegzőlenyomatával a felvételt elismeri. Az átvétel elismerése a posta részéről semmiféle felelősséget nem von maga után.“

Az idézett rendelkezések szerint tehát az állami stb. hatóságok, hivatalok és szervek közönséges levélpostai küldeményeiket ellentétben a magánfelekkel, nem levélszekrény útján, hanem a postahivatalban (a felvevő tisztviselő kezéhez adva), feladókönyvvel, tehát bizonyos mérvű nyugtázás ellenében adhatják postára. Nem szorul külön bizonyításra az a tény, hogy a közönséges levélpostai küldeményeknek ilyen postáraadása a felvételi szolgálatot megnehezíti és a postára bizonyos többletmunkát ró. Önként felvetődik tehát az a kérdés, hogy mi tette szükségessé a közönséges küldeményeknek ezt a körülményes feladási módját és mennyiben szolgálja ez az intézkedés a posta, illetőleg a feladók érdekeit.

A közönséges levélpostai küldemények feladásához használt postai feladókönyv szerepét vizsgálva három ízben történt a feladókönyvek célját és rendeltetését meghatározó alapvető rendelkezés. Ezek az alapintézkedések a következők:

I. A portómentességi szabályok Magyarországon való alkalmazása (1865—1921-ig);

II. a portómentesség megszüntetése és ezzel kapcsolatban a „Hivatalos“ postabélyegek rendszerezése (1921-től 1924-ig);

III. a hivatalos bélyegek használatának megszüntetése és az állami, valamint a törvényhatósági levelezés postadíjainak átalányozása. (1924-től napjainkig.)

I.

Az 1865. évi október hó 2-án kelt portómentességi törvény gyakorlati alkalmazására vonatkozó szabályokat a Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályok V. rész (Portómentesség) tartalmazza. Az idézett szabályzat 1. §. j) pontjában foglaltak szerint a portómentesen feladható közönséges levélpostai küldeményeket postai feladókönyvvel kellett postára adni. A postai feladókönyveket a feladó hatóság maga állította elő a következő hasábokkal: „folyószám, a postára adás napja, ügyszám, címzett neve, rendeltetési hely, ... és az átvétel elismerése.“ Ezeket a postai feladókönyveket arra nézve, hogy a feladók a portómentességet milyen terjedelemben, minő küldeményekre és milyen feltételek mellett vehetik igénybe, postailag hitelesíteni kellett.

A postai feladókönyvbe a feladásra kerülő küldeményeket a feladó hatóság tételesen, esetleg sommásan írta be. A felvevő postaközegnek a feladókönyv adatait a küldeményekkel össze kellett hasonlítani és a bejegyzéseket, azok helyességét, valamint a küldemények portómentességének jogosultsága és a külső felszerelés szabályossága tekintetében felül kellett vizsgálnia. A felvevő tisztviselő a küldemények darabszámát aláírásával és keletbélyegzőlenyomat alkalmazásával ismerte el.

A portómentes közönséges levélpostai küldeményeket levélszekrény útján általában nem lehetett feladni (kivételesen a budapesti gyakorló orvosok által ragályos betegségek előfordulásával a ker. előjáróságokhoz intézett bejelentések). Az olyan portómentes levélpostai küldeményeket, amelyeket levélszekrényben találtak, habár felszerelésük a szabályoknak megfelelt is „Levélygyűjtőszekrényben találtatott“ felírással kellett ellátni és a pótdíj nélkül egyszeres díjjal megterhelni.

Amint az előadottakból látjuk, a portómentesség igénybevételének a postai ellenőrzés szempontjából elengedhetetlen feltétele volt, hogy a feladó a portómentes levélpostai küldeményeit feladókönyvvel, a postaalkalmazott kezébe adja postára. Ennek a rendelkezésnek az volt a célja, hogy a postahivatalok a feladáskor ellenőrizték, hogy a feladó szerv a portómentes levelezésre jogosult-e, illetőleg, hogy a portómentességet a megengedett mértékben vette-e igénybe. Ezzel az eljárással lehetett biztosítani egyrészt, hogy a postai kezelésbe nem kerülhettek olyan közönséges levélpostai küldemények, amelyek portómentesség igénybevételére nem jogosult szervektől eredtek, másrészt, hogy a portómentességet élvező szerv levelezésénél a portómentességet csak a részére engedélyezett keretben vette igénybe (pl. a községek portómentesen levelezhettek az állam által átruházott hatáskörben, közszolgálati ügyben, de önkormányzati ügyekben portómentesen már egyáltalán nem levelezhettek. — L. Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat 1901. évi kiadás 94. oldal, 3. §. 4. pontját.)

A postai feladókönyvnek azonban nemcsak a feladásnál volt szerepe, hanem a portómentességgel kapcsolatban elkövetett hibák, mulasztások és visszaélések megállapításánál is. A hivatalvezetőknek (postamestereknek) ugyanis kötelességük volt egyrészt a feladó hatóság stb., másrészt pedig a felvevő tisztviselők ellenőrzése céljából havonként egyszer, illetőleg mindannyiszor, ahányszor a felvételi teendők ellátásához beosztott tisztviselők személyében változás állott be, a hatóság, hivatal vagy intézmény postai feladókönyvét több napra vissza-

menőleg felülvizsgálni, ugyanakkor a portómentes szállítás végelt postára adni szándékolt küldemények helyes felszereléséről, valamint arról, hogy a feladó hatóság stb. az őt megillető portómentesség korlátait nem lépi-e túl, meggyőződni. A felülvizsgálat megtörténtét a hivatalvezető (postamester) a postai feladókönyvbe tartozott bejegyezni és ott aláírását alkalmazni.

Az előadottak után nem kétséges, hogy a portómentesség idejében a portómentességben részt vevő szervek közönséges levélpostai küldeményeinek feladásánál a postai feladókönyv megkövetelése főleg és elsősorban a posta érdekeit szolgálta. Természetesen a postai feladókönyv egyúttal a portómentes szerv ügykezelésében is előnyt jelent, mert azzal közönséges levélpostai küldeményei feladásáról bármikor utólag is meggyőződhetett, illetőleg a feladást bizonyos fokig valószínűsíteni tudta.

Amikor az 1921. évi XXI. t.-c. a portómentességet megszüntette, a közönséges levélpostai küldemények feladásához használt postai feladókönyvekre vonatkozó és a portómentességgel kapcsolatos ezek a rendelkezések is hatályukat veszítették.

II.

A portómentesség megszüntetése után a portómentességet élvező hatóságok, hivatalok és szervek a posta igénybevétele szempontjából a magánfelekkel egy és ugyanazon elbírálás alá esvén, levélpostai küldeményeiket az általános postai tarifák szerint bélyeggel bérmentesítve tartoztak postára adni. A bélyegekkel való bérmentesítés tekintetében azonban különbség volt az állami stb. hatóságok és hivatalok, valamint a portómentesség igénybevételére annak idején jogosult egyéb szervek között. Vagyis az állami stb. hatóságok és hivatalok levélpostai küldeményeinek bérmentesítésére a posta „Hivatalos“ bélyegeket rendszerezített, míg a portómentességben annak idején résztvett többi szervek levélpostai küldeményeiket a magánfelek részére kiadott postabélyegekkel bérmentesítve levélszekrény útján voltak kénytelenek postára adni.

A portómentesség megszüntetése és a „Hivatalos“ bélyegek rendszerezítése tárgyában kiadott 17.551. sz. rendelet (I. a P. R. T. 1921. évi 47. számát) a közönséges levélpostai küldeményeknek postai feladókönyvvel való feladását szintén biztosította ama hatóságok részére, amelyek a portómentesség megszüntetésével hivatalos postabélyegek vásárlására, illetőleg küldeményeiknek hivatalos postabélyegekkel való

felszerelésére kaptak engedélyt. (L. az idézett rendelet 1. §. utolsó bekezdését.)

A fentebb idézett rendelet 6. §. 1. pontjában foglaltak szerint a hivatalos bélyegek használatára jogosultak részére a hivatalos bélyeggel bérmentesített közönséges levélpostai küldeményeknek a postahivatalban feladókönyvvel való postára adása meg volt ugyan engedve, de a rendelet kiemelte, hogy ezekhez a küldeményekhez postai feladókönyvet tulajdonképpen nem kell használni. Abból a célból azonban, hogy a hivatalos közönséges (nem ajánlott) levélpostai küldemények bérmentesítésére felhasznált hivatalos bélyegek tényleges felhasználását a hatóságok, hivatalok és hivatalos közegek hivatali felsőbbségük előtt igazolhassák, a postahivatalok a postai feladókönyvvel feladott közönséges levélpostai küldemények átvételét ezentúl is elismerték a nélkül azonban, hogy azokért esetleg darabszámukért a posta felelősséget, illetve szavatosságot vállalna. Rámutat azonban ez a rendelet arra, hogy egyszerűbb módja a közönséges hivatalos levélpostai küldemények feladásának a levélgyűjtőszekrény útján való feladás. A levél szekrényben talált hivatalos bélyeggel bérmentesített küldeményeket ugyanis a postahivatalok ha megfelelően bérmentesítve vannak és a külső felszerelési kellékeknek is megfelelnek, akadálytalanul továbbítják.

Amint az előadottakból látjuk, a hatóságok és hivatalok által hivatalos bélyeggel bérmentesített levélpostai küldemények feladókönyvvel való feladása ellentétben a portómentes küldemények feladókönyvével, többé már nem a posta, hanem kifejezetten és kizárólag a feladó hatóság, hivatal érdekét szolgálta. Nyilvánvaló tehát, hogy a hatóságok és hivatalok levelezésének hivatalos bélyegekkel való bérmentesítése idejében a közönséges levelek feladásához használt postai feladókönyveknek postai szempontból szerepük többé nem volt.

III.

A hivatalos bélyegek megszüntetése után a hatóságok és hivatalok küldeményei részére a díjátalány rendszeresített. Az erre vonatkozó rendelkezéseket „A hivatalos postabélyegek használatának megszüntetése; az állami és törvényhatósági hivatalos levelezés postadíjainak általányozása“ cím alatt a P. R. T. 1924. évi 44. számában közzétett 14.880. sz. rendeletben találjuk. Az idézett rendelet 4. §-a az általányozott küldemények feladását illetően a többek között a következőket tartalmazza:

„Az általányozási rendszerbe tartozó minden hatóság stb. az általányo-

zás alá eső küldeményeit lapszámozott és a felvevő pontahivatal által hitelesített postai feladókönyvvel a felvevő postai alkalmazott kezeibe adva köteles postára adni. Ilyeneket tehát a levélgyűjtőszekrénybe elhelyezni nem szabad.

A lapszámozott feladókönyvet a feladó maga állítja vagy állíttatja elő és annak a következő hasábokat kell tartalmaznia: Folyószám, postára adás napja, ügyszám, címzett neve, rendeltetési hely, ... végül külön hasáb az átvételi kelet és elismerés bejegyzésére. A közönséges levélpostai küldeményeket a feladókönyvbe egyenként vagy darabszám szerint lehet beírni.“

Amint látjuk, a díjatalányozás rendszeresítésével kapcsolatban a közönséges levélpostai küldemények postai feladókönyvvel való feladása a díjatalányozásban résztvevő hatóságok részére általában kötelezővé tétetett. A feladókönyveknek ez a kötelező használata hasonlóan a portómentesség időszakához, főleg és elsősorban a posta érdekeit szolgálja és annak a postai felvétel szempontjából van nagy fontossága. A postai felvételnél ugyanis azt, hogy valamelyik hatóság vagy hivatal a közönséges levélpostai küldeményeit a díjatalány terhére jogosult feladni, a felvevő postahivatal által hitelesített feladókönyvvel kell igazolni. Ezenkívül a feladókönyvnek a díjatalány összegének a megállapításánál van jelentős szerepe. A díjatalány évi, illetőleg havi összegének jelentős részét ugyanis a feladásra kerülő közönséges levélpostai küldemények után járó díjak képezik, ennél fogva a közönséges küldemények darabszámának pontos kimutathatósága elsőrendű érdek. Abból a célból tehát, hogy a díjatalány terhére feladott közönséges levélpostai küldemények darabszámát bármikor pontosan meg lehessen állapítani, a posta elrendelte, hogy a díjatalány terhére feladott közönséges levélpostai küldeményeket postai feladókönyvvel kell postára adni. Tévedés volna azonban azt hinni, hogy a díjatalány terhére feladott közönséges levélpostai küldemények feladókönyvvel való postára adása csak a posta érdekét szolgálja. Érdeke ez a feladó hatóságnak is, mégpedig egyrészt statisztikai szempontból, a díjatalány évi (havi) összegét illetőleg, másrészt azért, mert a közönséges levélpostai küldeményeinek postára adását mindenkor hitelt érdemlően tudja igazolni.

A díjatalányozási rendszerben tehát a közönséges levélpostai küldeményeknek postai feladókönyvvel való postára adása mind a posta, mind a feladó érdekét szolgálja.

*

Amint az Üzletszabályzat előlhivatkozott 60. §. 3. pontjából kitűnik,

postai feladókönyvet a közönséges levélpostai küldemények feladásához nemcsak a díjátalányos hatóságok és hivatalok, hanem a díjátalányozásban részt nem vevő állami stb. hatóságok és hivatalok, valamint a törvények és rendeletek alapján működő egyéb hatóságok, hivatalok is használhatnak. Kérdés, hogy postakezelési szempontból ezekben az esetekben szükséges-e a közönséges levélpostai küldemények feladásához postai feladókönyvet használni. A felelet nemleges. Ezek a levélpostai küldemények ugyanis levélbélyegekkel bérmentesítve kerülnek postai feladásra, tehát azoknak levélszekrény helyett a postahivatalban feladókönyvvel való feladását postai szempontok nem indokolják. Tekintettel azonban arra, hogy a szóbanforgó szervezetek saját ügykezelésük rendszere, illetőleg ellenőrzése szempontjából szükséges, hogy közönséges levélpostai küldeményeik postára adását hitelt érdemlően igazolják, a posta a feladókönyvvel való postára adást ezeknek a szervezeteknek is engedélyezte. Minthogy ezekben az esetekben a feladókönyv használata kizárólag a feladó szerv érdekeit szolgálja, a postahivataloknak fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a közönséges levélpostai küldeményeket postai feladókönyvvel csakis azoktól a szervektől fogadjanak el, amelyek a Postaüzleti Szabályzat fentebb hivatkozott pontja értelmében arra jogosultak.

Az új rádióüzemközpont.

írta: Dr. MECSÉRY SÁNDOR, m. kir. postaműszaki tanácsos.

La nouvelle centrale de l'exploitation radioélectrique. Par M. le Dr. SÁNDOR MECSÉRY, Conseiller technique de poste. La nouvelle Centrale de l'exploitation radioélectrique est installée dans l'Hotel de la Poste principale. Elle a été inaugurée le 30 mars 1938. Après l'introduction historique, l'auteur donne une description détaillée de la nouvelle Centrale et des opérations qui s'y exécutent. Le poste émetteur de la Centrale fonctionne à Székéshérvár, le poste récepteur à Tárnok. La réorganisation de l'ancienne Centrale a permis de faire une économie considérable en fait de personnel.

Magyarország nagytávolságú nemzetközi táviróforgalmát általában rádió bonyolítják le. A rádió-távíratózáshoz szükséges berendezések három főcsoportba sorozhatók. Ezek: az adó-, a vevő- és a forgalmi-berendezések. Műszaki okokból ezek rendszerint három különböző he-

lyen vannak. Nálunk: az adóberendezések a székesfehérvári adóállomáson, a vevőberendezések a tárnoki vevőállomáson, a forgalmi-berendezések pedig a budapesti rádióüzem-központban vannak. Ez utóbbi helyen végzik a táviratokkal kapcsolatos műveleteket, a tulajdonképeni távirázmunkát. Az itt elhelyezett gépek segítségével továbbítják a táviratokat távirójelekkel a térbe való kisugárzás végett az adóállomásra, s itt alakítják át a vevőállomás által felfogott és továbbított jeleket betűkre. Az üzemközpont az adó- és vevőállomással vezetékes összeköttetésben van. Az alábbiak a rádiótávíratozásnak ezt a fontos berendezését, az új rádióüzemközpontot kívánják ismertetni.

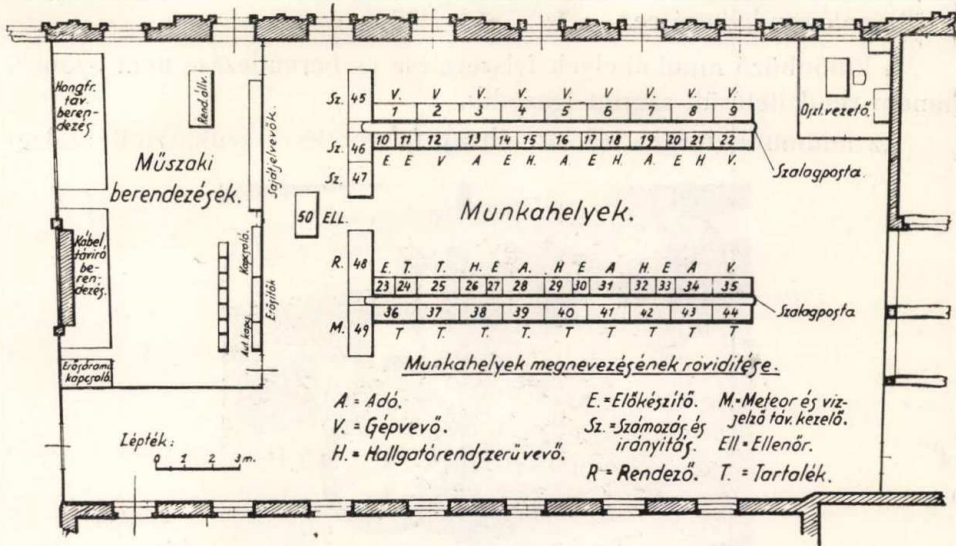
Az új üzemközpontnak az elődje a Főpostaépület II. emeletének Párisi-utcai oldalán volt. Ez három, meglehetősen zsúfolt munkahelyiségből állt. Széttagoltságánál fogva nem lehetett áttekinteni, az ellenőrzés, a kezelők összedolgozása és kihasználása is nehezebb volt és bővítésre sem nyújtott lehetőséget. Ezek és a forgalom nagymértékű emelkedése miatt a több mint tíz éve üzemben volt rádióüzemközpont már nem felelt meg a kor követelményeinek. Ezért szükségessé vált annak teljes átépítése és berendezéseinek felújítása.

Az új rádióüzemközpontot a Főpostaépület III. emeletén a táviró-gépteremhez csatlakozóan a Petőfi Sándor-utcai oldalon helyezték el a mintegy 486 m² alapterületű teremben, ahol régebben a Morse-munkasztalok és Siemens-gyorstávíró volt. Az üzemközpont elhelyezése egységes, könnyen áttekinthető, kellő tartalék-munkahelyekkel rendelkezik és szinte korlátlanul bővíthető. Megtervezésénél főleg az üzembiztonságot és gyors kiszolgálási lehetőséget tartották szem előtt. Az egyes munkahelyek elhelyezése olyan, hogy azoknak racionális csoportosítása az együttműködést egymás között jobban biztosítja és a kezelők munkareje is jobban kihasználható.

Az átalakítás munkálatai 1937. február havában kezdődtek meg és 1938. március havában fejeződtek be. Az átalakítás a legkisebb üzembiztos és a forgalom fennakadása nélkül történt meg. Az új üzemközpontot a m. kir. posta vezérigazgatója, Tersztyánszky Ákos államtitkár úr Öméltósága 1938. március 30-án délelőtt adta át személyesen rendeltetésének. Ez alkalommal a közvetlen összeköttetésben álló külföldi rádióállomásokhoz a következő szövegű táviratot intézték: „Van szerencsém tisztelettel közölni, hogy a budapesti rádióüzemközpont korszerű berendezésekkel felszerelve, teljesen újjáépült és új helyiségbe költözött. A mai naptól kezdve adásunkat és vételünket már az új központból bonyolítjuk le. Legyen szabad ebből az alkalomból annak a re-

ménynek kifejezést adnom, hogy az új berendezések a jövőben még fokozottabban és még kifogástalanabban fognak a rádió-távíróforgalom lebonyolításában együttműködésünk rendelkezésére állani.

Az új üzemközpont alaprajzi elrendezését az 1. sz. ábra mutatja. A távirógép-terem válaszfala mellett lévő, részben üvegfallal, részben az üzemközpont-hoz tartozó egyes műszaki berendezéseknek fallá kikép-

1. ábra. Az új rádióüzemközpont alaprajzi elrendezése.

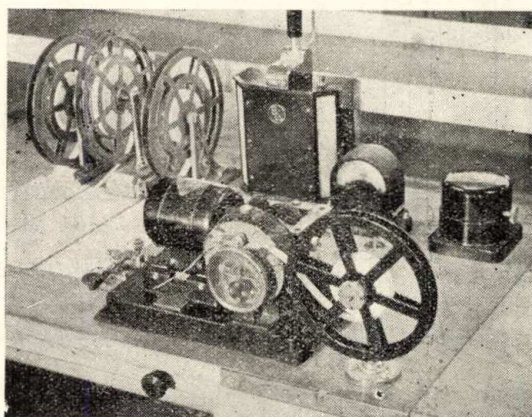
zett állványsorával elkerített helyen vannak az antennák kapcsolói, az adó- és vevőállomásoktól befutó vonalak kábelfeje, a rendezőállvány, a vonalak és erősítők kapcsolója, az erősítők, egyenirányítók, munkahely-kapcsolók, a sajátjelvevő rádiókészülékek és az üzemközpont erősáramú kapcsolója a megfelelő jelzőberendezésekkel. Itt vannak elhelyezve a hangfrekvenciás táviró- és kábeltávíró-berendezések, továbbá legújabban még a vezetékes táviróhoz tartozó különféle szerelvények is. Itt tartózkodnak a gépterem és a rádióüzemközpont műszeresei. Ez előtt a rész előtt vannak a Petőfi Sándor-utcával párhuzamosan két T alakban elhelyezett kettős asztalsoron az üzemközpont munkahelyei. A munkahelyek magassága 68 cm. Az asztalsorok között a táviratok gyűjtésére szalagposta fut végig. Az osztályvezető részére az ábrán látható helyen üvegfallal elkerített helyiség szolgál.

Összesen van 50 munkahely: 6 adó, 12 gépvételre szolgáló vevő, 6 hallás után való vételre berendezett, 9 előkészítő, 3 szómozgós és írá-

nyító, 1 rendező, 1 belföldi meteor- és vízrajzi táviratokat kezelő, 1 ellenőri és 1 bármilyen célra felhasználható tartalék üres munkahely. Leíró munkahelynek bármelyik be nem ültetett munkahely felhasználható. A munkahelyek számának megállapításánál figyelemmel voltak arra, hogy az üzem bővítése hosszú időn keresztül akadályokba ne ütközzék és kellő számú felszerelt tartalék- és gyakorló-munkahelyek is álljanak rendelkezésre.

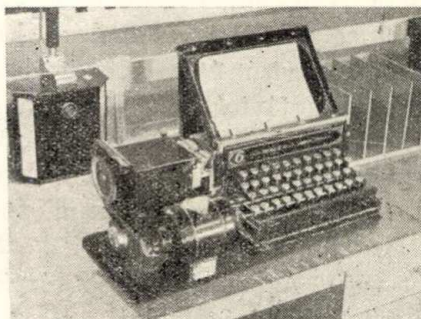
A különböző munkahelyek felszerelése és berendezése nem azonos, hanem rendeltetésük szerint igazodik.

Az adómunkahelyek (2. sz. ábra) felszerelése: lyukasztott szalag-

2. ábra.
Adó
munkahely.

gal való adáshoz szolgáló adógép, kéziütemmel való adáshoz billentyű, adójelfogó, kapcsoló-kulcs az adógép vagy billentyű szükség szerint való bekapcsolásához, az adóállomáshoz menő vezetékre adott áramerősség

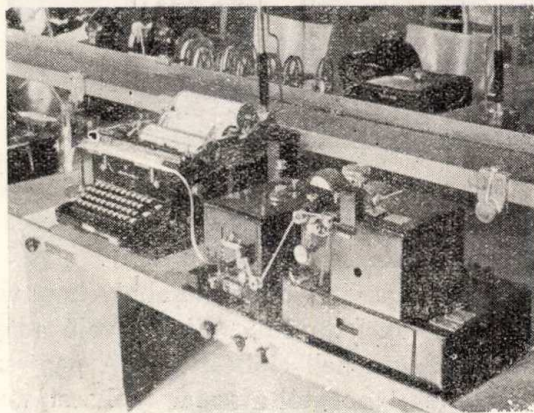
3. ábra.
Előkészítő
munkahely.

ellenőrzésére milliampermérő, az áramerősség szabályozására változtatható ellenállás, a sajátjelek esetleges vételére egy vevőkészülékkel össze-

köthető és a munkahely lámpájával egybeépített hangszóró, a hangerőt szabályozó potenciométer és végül tekercstartók.

Az előkészítő munkahelyeken (3. sz. ábra) a táviratoknak géppel törtéző adásához szükséges lyukasztott szalagnak elkészítéséhez szolgáló lyukasztógép és a táviratoknak viszonylatok szerint való csoportosítására egy rekeszes távirattartó állvány alkotja a munkahely felszerelését.

Géppel való vétel esetében a vevőmunkahelyen (4. sz. ábra) van.

4. ábra.
Vevő
munkahely.

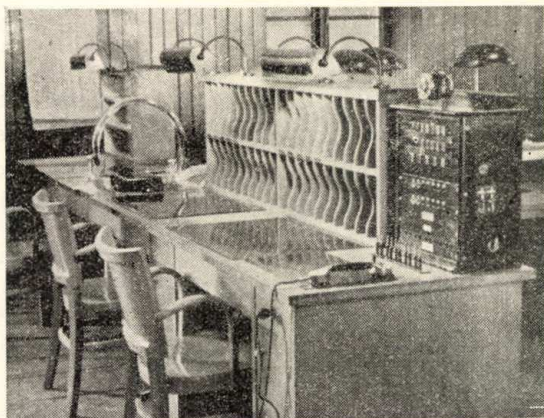
vevőgép (undulátor), a munkahely lámpájával egybeépített hangszóró a szemben lévő állomás által táviratok adása előtt törtéző hívás céljára, a hangerősség és a vevőgép írásainak szabályozására 1-1 potenciométer, változtatható kondenzátor, a táviratoknak a vevőgép szalagjáról űrlapra való leírására írógép, tekercstartó és minden második munkahelyen kézibeszélő, kulcs és jelzőlámpák a tárnoki vevőállomással való érintkezésre. A hallás után való vétel céljára fejhallgató, kapcsolódugasz és hüvely tartozik az előbb felsoroltakon kívül még a munkahelyhez.

A leíró munkahelyek felszereléséhez írógép és tekercstartók tartoznak.

A számozó és irányító munkahelyek (5. sz. ábra) felszerelésát csőposta, időbetűző-gép, számozó-gépek, viszonylatbélyegzők, beosztó-szekrény, másoló-gép, egy távbeszélő kapcsolóváltó és a szükséges segédkönyvek képezik.

A rendezői munkahelynek egy írógép és rekeszes táviratállvány, a meteor- és vízrajzi táviratokat kezelő munkahelynek a berendezését két távbeszélő készülék és különféle bélyegzők képezik.

Az ellenőri munkahelynek egy billentyű, egy milliampermérő, hallás után való vételre szolgáló berendezés (kopogó) és egy távbeszélő készülék a tartozéka.

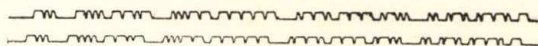

5. ábra.
Számoló
és irányító
munkahelyek.

Az előzőkben részletezettekén kívül még a szükséges nyomtatványok, munkahely-lámpák és műszerész hívó berendezés egészítik ki az egyes munkahelyek felszerelését.

A táviratoknak az adása az adómunkahelyeken vagy billentyűvel kéziütemmel, vagy adógéppel történik. Géppel való adáshoz a táviratokat lyukasztott papírszalagra kell előkészíteni. A papírszalagot behelyezik az adógépbe, melynek tapogatói a szalag lyukasztásának megfelelően az adáshoz használt telep pozitív vagy negatív sarkát kapcsolva a poláris adójelfogóra azt megfelelően működtetik. Az így működtetett adójelfogó, a székesfehérvári adóállomással vezetékes összeköttetésben állván, működteti az ott elhelyezett jelfogót, melynek közbejöttével azután kapcsolódik az antennára a megfelelő energia, hogy a táviratot kisugározza a térbe.

Vétel esetében a táviratok szövegének megfelelő jeleket a tárnoki vevőállomáson veszik. A vett jeleket innen vezetéken az üzemközpontba továbbítják. A továbbított jelek gyengék, hogy az egyes vevővezetékek

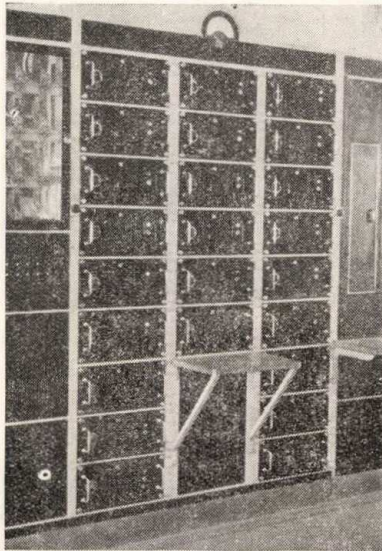
6. ábra. Kettős hullámíró jelei.

között az áthallást elkerüljék. A beérkező jeleket tehát megfelelően erősíteni kell, azonkívül pedig egyenirányítani is, mivel a vevőgépek (undulátorok) csak megfelelő erősségű egyenárammal működnek. Erősítés és egyenirányítás után az áramlőketek a vevőgépek erős mágneses térben lévő tekercsébe kerülnek, majd pedig az áramlőketeknek megfelelően megtörténik a táviratok szövegének a vevőgépek szalagjára jelekkel való leírása.

A géppel való vételnek a biztonságát vannak hivatva légköri zavarok esetén fokozni az üzemközpont új ú. n. kettős undulátorai. Ezek működésének lényege az, hogy a táviratokat egymástól mintegy 40 km távolságban lévő két különböző állomáson veszik, a felfogott jeleket az üzemközpontba továbbítják, ahol erősítés és egyenirányítás után a kettős undulátorok két írószerkezete azokat egy közös szalagra írja le. Tapasztalat szerint a két különböző állomás által felfogott ugyanannak a jelnek torzítása nem fordul elő. Így az egyik állomás által felfogott és esetleg eltorzított jel a másik állomás hibátlan jelével pótolható, miáltal elkerülhető a fordítás és nem szükséges az eltorzított jel szavát ismételtetni és így a táviratozás is gyorsabb és biztonságosabb. Egy ilyen kettős undulátor-szalag részletét a 6. sz. ábra mutatja.

Az új üzemközpontnak 24 erősítő-egyenirányító egysége van. Ezek az üzemközpontnak a műszaki berendezéseket elválasztó fallá kiképzett állványsorán vannak 3 függőleges sorban elhelyezve (7. sz. ábra). Az egyes egységek teljesen árnyékolt dobozban vannak. Szerelésük és szerkezetük olyan, hogy mérés vagy javítás céljából minden alkatrész-

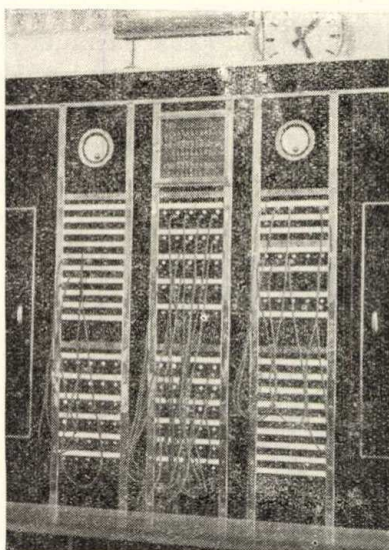
7. ábra.
Erősítők.

hez könnyen hozzá lehet férni, csövei könnyen cserélhetők és az egységek az állványról is könnyen kiemelhetők. Az egységek akusztikusan védettek, tartalmazzák a szükséges szűrőelemeket, továbbá üzemben való állásuk jelzésére egy megfelelő jelzőlámpát.

Az erősítők áramellátása az erősáramú hálózatból történik. A fűtés

6.3 Voltos közvetett fűtésű csövekkel a váltakozó áramú hálózatból, az anód és előfeszültség ellátása pedig 220 Voltos egyenáramú hálózatból történik. Az erősítő bemenő impedanciája 600 Ohm, kimenő impedanciája 4000 Ohm, feszültségerősítése 7 néper. Az erősítés általában 0.3 néperes szakaszokban magán az erősítőn szabályozható, míg a vevőgépet működtető áram kisebb változásai egy sorba kapcsolt 10.000 Ohmos változtatható ellenállással magán a munkahelyen egyenlíthetők ki.

Az egyenirányító az erősítőrészhöz csatlakozóan az erősítővel egy dobozban van. Az egyenirányító közvetett fűtésű, úgynevezett kétoldalas hálózati egyenirányító-cső.

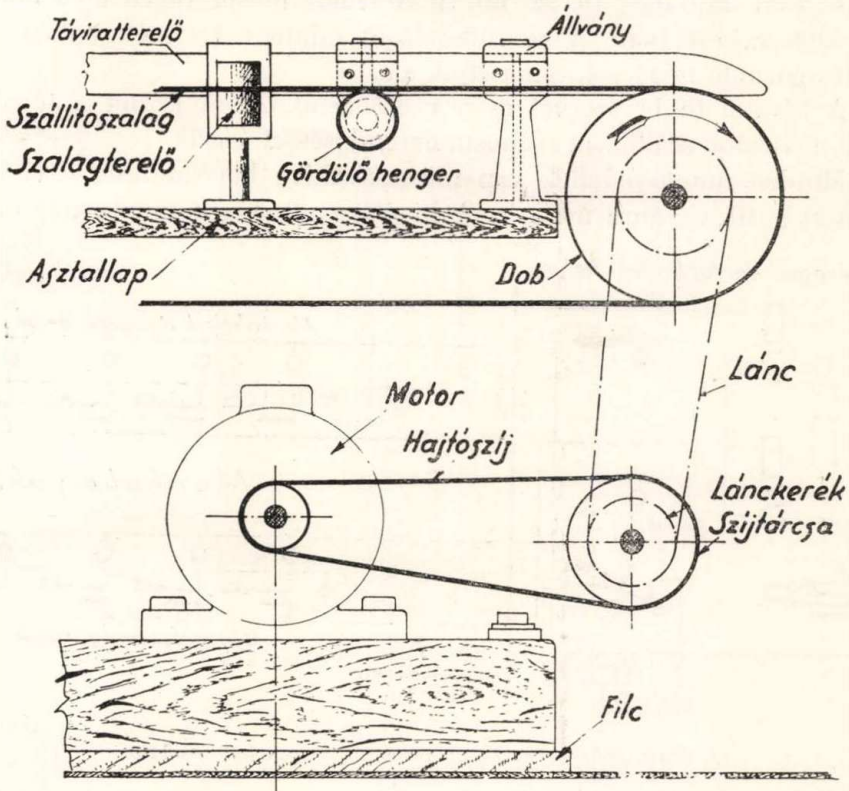

8. ábra.
Kapcsoló.

A székesfehérvári adó- és a tárnoki vevőállomás és az üzemközpont között lévő vezetékeknek bármely adó-, illetőleg bármely vevőmunkahellyel való összeköttetésére egy teljesen újonnan épített kapcsoló szolgál (8. sz. ábra). A kapcsolóval tudjuk bármelyik vevővonalra bármelyik erősítő-egységet kapcsolni, és bármelyik erősítő-egységre bármelyik vevőmunkahelyet. Lehetővé teszi, hogy az egyes adómunkahelyekhez szükség szerinti feszültséget tudjunk kapcsolni, továbbá minden adó- és vevőmunkahelyre kikapcsolható a váltó segítségével saját adásunk jele, esetleges megfigyelés céljából. Ezt a kapcsolót az erősítők mellett szintén a már említett fallá kiképzett állványsoron helyezték el. A szükséges kapcsolásokat kapcsolószinórok segítségével végzik.

A kapcsoló három, két részre osztott függőleges mezőből áll. Az

első felső mezőben a bejövő vonalpárok hüvelyei és az adómunkahelyek ellenőrző hangszóróihoz csatlakozó vevővonalak és vizsgáló-vezetékek hüvelyei, az alsó mezőben a 24 erősítő bemenő oldalának hüvelyei, a második felső mezőben a 24 erősítőnek a vevőmunkahelyek felé eső kimenő oldalának kettős hüvelyei, az alsó mezőben a vevőmunkahelyek felé menő vezetékek hüvelyei, a harmadik felső mezőben az adóvezetékek és adómunkahelyek felé menő vezetékek hüvelyei, az alsó mezőben pedig a vonaltelepek és vizsgáló-berendezések hüvelyei nyertek elhelye-

9. ábra. Szalagposta meghajtásának vázlatja.

zést. Különböző jelző- és ellenőrzőlámpák képezik még a kapcsoló tartozékát, melyek a kapcsolón történő dugaszolásokkal egyidejűleg lépnek működésbe.

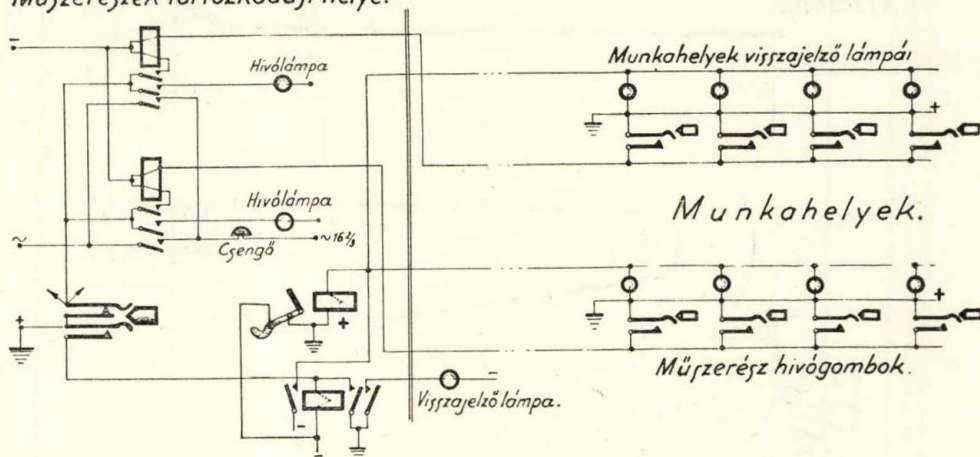
A táviratok belkezelési idejének csökkentése céljából a vett táviratoknak az irányító munkahelyre való juttatására 13.8 m hosszú szalagposta épült. A szalagpostát a két szembenálló munkahelysor között

a munkahelyek fölött 15 cm. magasságban helyezték el. A futószalag szélessége 30 cm, jelenlegi üzemi sebessége 28 m percenként, anyaga gumival impregnált két réteg vászonbetétes és külső lapján 1 mm vastag gumiréteggel bevont folytonos szalag. A munkahelysorok két végén a szállítószalag egy-egy 25 cm átmérőjű dobra fut. A meghajtás a számozó-irányító munkahelyeknél lévő dob tengelyére szerelt fogaskerék révén történik, amelyet lánc és egy szíjtárcsával közös tengelyre szerelt fogaskerék útján egy $\frac{3}{4}$ lóerős háromfázisú elektromotor szíjjáttétel segítségével hajt meg (9. sz. ábra). A szalag másik végén lévő dobnál a feszítőszerkezet van. A szállítószalagot mintegy 1.4 méterenként vízszintes gördülő hengerek támasztják alá.

A hivatal többi szervei és a rádióüzemközpont között a továbbítandó táviratok szállítását csőposta-berendezéssel végzik.

Minden munkahelynek van műszerész hívó berendezése. Elvi kapcsolását a 10. sz. ábra mutatja. A hívóberendezésnek munkahelysoron-

Műszerész tartózkodási helye.

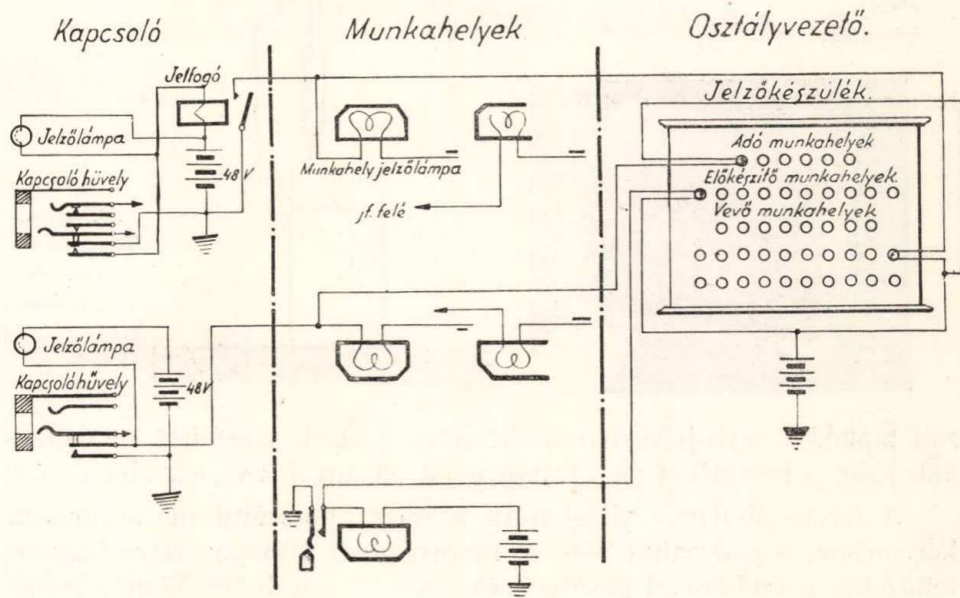
10. ábra. Műszerész hívóberendezés kapcsolási vázlatja.

ként közös vezetéke van. Működése röviden a következő: a munkahelyeken elhelyezett hívógombnak lenyomására a műszerész tartózkodási helyiségében munkahelysoronként más-más színű jelzőlámpa gyullad ki és egy csengő is megszólal. A hívóberendezés mindaddig jelez, amíg a műszerész a visszajelző gombot le nem nyomja. A visszajelző gomb lenyomására a műszaki berendezéseket az üzemközpont többi részétől elválasztó falra szerelt és a munkahelyeken is levő visszajelző lámpák kigyulladnak és mintegy 30 másodpercig égnek,

tudatva a hívó kezelővel, hogy a műszerész a hívást tudomásul vette.

A fentebb már említett kapcsolón az oda befutó és onnan kivezető valamennyi összeköttetés foglaltságát a megfelelő hüvelyek felelt levő jelzőlámpák mutatják. Az üzemben levő erősítő-egységeknél szintén egy égő lámpa jelzi az egyes erősítők foglaltságát.

Ezekon a jelzéseken kívül az osztályvezetőnél van egy jelzőkészülék, mely az összes munkahelyek beültetését mutatja. Képét a 11. sz. ábra, elvi kapcsolását a 12. sz. ábra tünteti fel. Ha egy munkahely be van ültetve és ott dolgoznak, a beültetést a jelzőkészüléken egy lámpa kigyulladására jelzi. Az adó- és vevőmunkahelyekhez tartozó beültetést jelző lámpa a kapcsolón történő dugaszolással egyidejűleg gyullad ki, a többi munkahelyek jelzőlámpája pedig a munkahelyen történő bekapcsolás után.

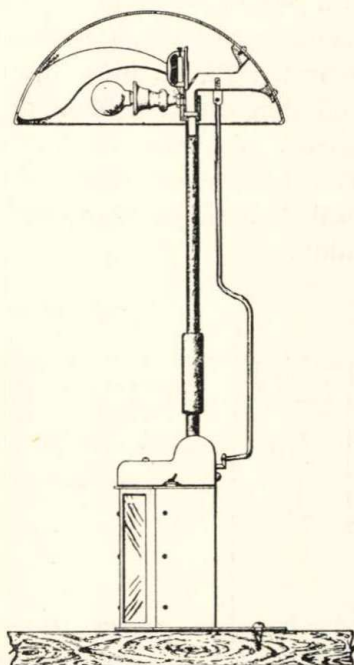
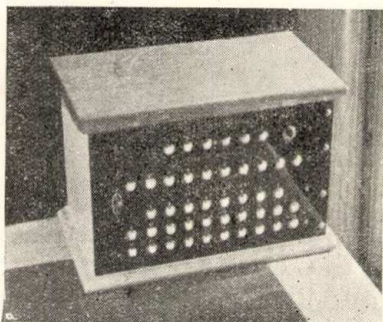
12. ábra. Beültetést jelző berendezés kapcsolási vázlatá.

Minden beültetett munkahely megjelölése a szalagposta mellett a munkahelylámpa alját képező hosszúkás hasábformájú, krómozott keretű, opálüveggel ellátott világító testtel történik, melynek két, oldalt levő cserélhető fémlapjába van a munkahely megnevezése bevésve, úgyhogy a bevésett részen a fény átvilágít és így a megnevezés olvasható (pl. London — 3. vevő, stb.). A beültetést jelző berendezés áramköre a munkahely-megnevezés világításának áramtáplálására is szol-

gál, és a megnevezést mutató, a beültetést jelzővel igyidejűleg és avval azonos módon kerül működésbe.

Az üzemközpont által leadott és a székesfehérvári adóállomás által kisugárzott táviratok jeleinek megfigyelésére és esetleges vételére 2 hosszúhullámú 6 lámpás és 2 rövid- és középhullámú 6 lámpás háló-

11. ábra.
Jelző-
készülék.

13. ábra.
Hangszóró-
val egyesít-
ett munka-
hely-
lámpa.

zati táplálású saját-jellevő rádiókészülék szolgál, megfelelő antennákkal. Ezek a készülékek az elválasztó fal állványán nyertek elhelyezést.

A terem általános világítására a terem hosszával párhuzamosan két sorban, a padozattól 3.60 m. magasságban a mennyezetre függesztett, fehér gömbbúrával körülvelt összesen 16 darab 100 Wattos lámpa szolgál. A munkahelysorokon levő kezelői munkahelyek megvilágítására az általános világításon kívül még mindegyiken 25 Wattos égővel ellátott asztali lámpák is vannak (13. sz. ábra). Az ábrán a lámpa ernyője metszetben látható. Ezek a lámpák a fentebb már említett munkahely-megnevezésére szolgáló szerkezettel össze vannak építve és helyzetük egy csukló körül változtatható. Szépészeti, helytakarítási és egyéb célszerűségi okokból a munkahelyek hangszórói a lámpákkal egybe vannak építve és a lámpák ernyője egyben hangszóró is. A többi munka-

helyek világítását szokásos íróasztali lámpák és tartóra szerelt csőlámpák látják el.

Mint minden hírközlő szervnél, úgy a rádióüzemközpontnál is nagy gondot kellett fordítani az üzem állandó és zavartalan működéséhez szükséges áramellátás többszörös biztosítására. Az erősítők fűtőárama hálózati áramkimaradás esetén egy átváltó jelfogó útján a Belváros központ akumulátor-telepének megfelelő leágazására kapcsolódik át, ha pedig az áramszolgáltatás újból megindul, automatikusan visszakapcsolódik a hálózati áramra. Az erősítőknek anódfeszültsége és egyéb gépeknek az egyenáramú hálózat által szolgáltatott áramszükséglete áramkimaradás esetére úgy van biztosítva, hogy automatikus átváltás útján a táviróhivatal telepe kapcsolódik amellyel egyidejűleg a 190 Voltos forgóáramról két egyenáramú tartalék generátor jön működésbe. Felgerjesztés után a terhelés a tartalék generátorra kapcsolódik át.

Az üzemközpont áramtáplálásának vezetékai egy kisebb kapcsolótáblára vannak szerelve, ahol az összes áramkörök biztosítékai is vannak. Ezen a kapcsolón vannak az összes automaták jelző berendezései és minden áramforrás részére ellenőrző mérőműszer.

A szükséges vezetékek csatornáinak kiképzésénél és a vezetékek elhelyezésénél az az elv érvényesült, hogy gyenge és erősáram közös csatornában se menjen párhuzamosan, továbbá az áthallások csökkentése végett a gyengeáramú kényes vezetékek az árnyékoláson kívül egymástól távolabb is nyerjenek elhelyezést.

Egy átalakított CB 10-es kapcsolóra bekötött, a székesfehérvári és tárnoki állomásokkal való érintkezés céljára LB vonalak, a helyi forgalom részére automata vonalak, mellékállomások és egy közvetlen összeköttetés, továbbá az ellenőri asztal és Székesfehérvár között egy táviró-vezeték egészítik még ki az üzemközpont távbeszélő és táviró berendezését.

A táviratváltások idejét a terem két végfalára erősített 75 cm. átmérőjű, másodpercmutatós szinkron órák mutatják.

A munkahelyek egységes elhelyezése és racionalis csoportosítása a kezelőszemélyzet együttműködését jobban biztosítja és munkaerejüket jobban használhatóvá teszi. Így lehetővé válik a kezelőkkel olyan munkákat is végeztetni, amelyekhez egyébként külön munkaerők volnának szükségesek. Az e révén elért megtakarítás mintegy három főre tehető. Egynek a járandóságát havi 250 P-nek véve, az így elért megtakarítás havonta összesen 750, évente pedig 9000 P-t tesz ki.

A továbbított és vett táviratoknak szalagpostával történő begyűjtése délelőtt és délután egy-egy, összesen tehát két gyűjtő altiszt megtakarítását tette lehetővé. Egynek a havi járandósága kereken 150 P-nek véve, az így elért megtakarítás évenként 3600 pengő.

A kábeltávíró és hangfrekvenciás táviróberendezéseknek az üzemközpont műszaki berendezéseivel együttesen egy helyen közösen való elhelyezése lehetővé tette egy éjjeles műszerésznek a megtakarítását, további kettőnek pedig a jobb kihasználását. Ezáltal a hivatal felszaporodott műszaki feladatait és munkáit, valamint a létszámhiányt lehetséges volt személyzetszaporítás nélkül megoldani. Az így elért megtakarítás évente szintén mintegy 9000 P-nek felel meg.

A személyzeti kiadásokban elért megtakarítások ($9000 + 3600 + 9000$) évente összesen kereken 21.600 P-t tesznek ki.

A munkálatokkal kapcsolatos épületátalakítás költségei 42.000 P-t, a belső berendezések költségei 40.000 P-t, a kettő együtt kereken összesen 82.000 P-t tett ki. A befektetett költségek tehát nem egészen 4 év alatt csak a személyzeti kiadásokban elérhető megtakarítások révén megtérülnek. Ha azonban figyelembe vesszük az új üzemközpontnak a jelenlegi létszám mellett a régivel szemben lényegesen nagyobb teljesítőképességét, úgy forgalomemelkedés esetén az átalakítási és építési költségek 4 évnél lényegesen rövidebb idő alatt is megtérülhetnek. A költségek megtérülése után a személyzeti kiadásokban elérhető megtakarítások a táviratok önköltségeit fogják csökkenteni.

Azt feltételezve, hogy a személyzeti kiadásokban a fentiekben részletezett megtakarítások nem érhetők el, akkor ez azt jelenti, hogy a táviratok önköltségét 82.000 P-vel terheljük meg. Az üzemközpont forgalmát kereken évi 460.000 darab táviratnak véve, az önköltség egy évig táviratonként kereken 18 fillérrel emelkednék, illetőleg 10 éves időszakot véve táviratonként 1.8 fillér volna az önköltségek emelkedése. Egy rádiótávirat önköltsége kereken 2.50 pengő, tehát az üzemközpontra fordított kiadásokkal egy év táviratait megterhelve, az önköltségek emelkedése 7.2, tíz éves időszakban pedig 0.72 százalék. Forgalomemelkedés esetében az önköltségek emelkedéseinek mértéke természetesen megfelelően kisebb lenne.

A rádióüzemközpont Berlin, Róma, Amsterdam, London, Páris, Newyork és Beyrouth állomásokkal állandó, Varsó, Szófia és Fiume állomásokkal bizonyos időközökben visszatérő időszakos összeköttetésben áll. Berlin, Róma, Páris, Varsó és Fiume állomásokkal általában

hosszú hullámon, Amsterdam, London, Szófia, Newyork és Beyrouth állomásokkal általában rövid hullámon leveleznek.

Az üzemközpont 1938. évi forgalmát a táviratok darab- és szószáma, valamint viszonylatok szerint részletezve a táblázat mutatja.

Forgalom	Bélin	Roma	Amsterdam	London	Paris	Lancé	Szofia	Finna	Szopárd	Beyrouth	Amstert	Egyéb	Összesen	Taggal
	országok													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Adás	dab	55463	34224	23071	24290	24414	13111	19309	2138	14520	12740	3793	228108	
	szó	140740	51052	238211	150711	403757	408443	302825	25503	209117	146045	92040	388004	
Vétel	dab	51839	51812	37434	30472	34234	11110	7743	2025	12872	1446	3418	52	235446
	szó	737732	748888	440451	415014	311956	208416	140546	22550	302768	13384	1002472	17542	4424012
Összesen	dab	107332	86636	61010	55362	48648	24221	26412	4163	27392	14186	6711	52	462049
	szó	1578482	1326480	835064	780500	715713	677409	443021	48353	502545	179444	1158762	17542	8104657

Az új rádióüzemközpont az üzembehelyezése óta eltelt több mint egy év óta kifogástalanul teljesíti rendeltetését és megfelelő a hozzá-
üzött várakozásoknak, áll a rádióon lebonyolításra kerülő távirófor-
galom szolgálatában.

A postajog hatályosságának kérdése a Felvidék visszacsatolásával és a Kárpátalja visszatérésével kapcsolatban.

írta: Dr. TORDY GÉZA ügyvéd, m. kir. postasegéditkár ügyész.

Introduction de la loi sur les postes aux territoires rattachés (Haute-Hongrie et la Subcarpathie). Par M. le Dr. GÉZA TORDY, aide-secrétaire de poste au service contentieux. L'auteur s'occupe dans son article de la question juridique de l'introduction de la loi hongroise sur les postes aux territoires qui ont été rattachés à la mère-patrie. Après le rattachement de la Haute-Hongrie et le retour de la Subcarpathie, le ministre du commerce et des communications a étendu par voie de décret à ces territoires l'effet de la législation postale étant en vigueur en Hongrie. L'importance du fonctionnement de la poste au point de vue de l'Etat et de l'intérêt général a nécessité la mise en activité immédiate du service postal sur les régions reprises. Le ministre du commerce et des communications a ordonné le 12 novembre 1938 que sur les territoires rendus à la Hongrie par suite de la décision du jugement arbitral de Vienne, tous les règlements, tarifs et autres prescriptions de la poste hongroise soient mis en vigueur. Les mêmes dispositions ont été prises le 18 mars 1939 lorsque la législation postale de Hongrie a été introduite sur le territoire entier de la Subcarpathie.

A Felvidék visszacsatolása és a Kárpátalja visszatérése után a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter a Csonka-Magyarországon hatályban lévő postajog hatályát ezekre a területekre rendeleti úton kiterjesztette. Mielőtt a szóbanlévő kereskedelem- és közlekedésügyi miniszteri rendeletek jogi természetével foglalkoznék, azt a kérdést vizsgálom, hogy milyen indokok tették szükségessé a postai jogszabályok hatályának kiterjesztését.

A közjogi írók egyező felfogása szerint állam alatt valamely meghatározott területen élő olyan népességet kell érteni, amely felett a főhatalmat az állam nevében és javára az arra rendelt szervek gyakorolják. A közjogi értelemben vett állam fogalmát tehát három tényezőnek, vagyis: 1. a területnek, 2. a népességnek és 3. az állami főhatalomnak együttes megléte adja meg.

Abból a körülményből, hogy az állam mindenkori területe az állam fogalmának szerves része, az az alkotmányjogi szükségszerűség következik, hogy azt a területet, amelyen lakó népesség felett az állami főhatalom gyakorlandó, határozottan és az egyes államok alkotmányának megfelelően kell megjelölni.

Az itt általánosságban tett meghatározás a Magyar Állam területére nézve is megfelelően áll. Minthogy a Magyar Állam az ő állami főhatalmát csak a felett a népesség felett gyakorolhatja, amely a mindenkor meglévő területen él, — következik, hogy — alkotmányjogi berendezésünknek megfelelően — az állam határait törvényben kell megállapítani. Ezt a követelményt tartotta szemelőtt törvényhozásunk, amikor a világháború elvesztése után az 1921 : XXXIII. törvénycikkkel a trianoni békeszerződésben (24—27. cikk) Csonka-Magyarországra nézve megvont határokat törvénybe iktatta. Ugyancsak ez a szükségszerűség hozta létre a Felvidék visszacsatolásáról rendelkező 1938 : XXXIV. törvénycikket is, amely — a Bécsben 1938. évi november hó 2. napján hozott döntőbíróvági határozat értelmében — a Magyarországhoz visszacsatolni rendelt felvidéki területek visszacsatolásáról intézkedik.

Tekintettel a fentebb előadottakra, abban az esetben, ha a törvényhozónak az lett volna a szándéka, hogy az 1938 : XXXIV. törvénycikk hatálybalépésével egyidejűleg a Csonka-Magyarország területére hatályos jognak a hatálya a Felvidékre is minden további nélkül kiterjedjen, eziránt a szóbanforgó törvénycikkben nem kellett volna külön rendelkezni, hanem elégséges lett volna csupán annak törvényben való kimondása, hogy a döntőbíróvági által nekünk ítélt felvidéki területek az anyaország területéhez visszacsatoltatnak.

Az 1938 : XXXIV. törvénycikk megalkotásánál a törvényhozó számot vetett azzal, hogy a húsz éven át idegen impérium alatt állott területeknek és népének az anyaország életébe és egész jogrendjébe való visszaillesztése nem történhetik meg egyik napról a másikra, mert ilyen irányú rendelkezés az állami életet átmenetileg megrendíthette és zavarokat okozhatott volna. Erre való tekintettel a törvényalkotó a szóbanlévő törvénycikk 4. §-ának utolsó bekezdésében akként intézkedett, hogy „Mindaddig, amíg a törvényhozás, vagy a jelen felhatalmazás alapján a m. kir. minisztérium másként nem rendelkezik, a visszacsatolt területeken az 1938. évi november hó 2. napján érvényben volt jogszabályok maradnak hatályban, kivéve azokat, amelyek az állami főhatalom változása következtében a dolog természeténél fogva nem alkalmazhatók“.

A törvényhozónak azonban nemcsak az itt tárgyalt szempontra kellett figyelemmel lennie az 1938 : XXXIV. törvénycikk megalkotásakor, hanem tekintetbe kellett vennie azt a helyzetet is, hogy a minisztérium, illetőleg az egyes miniszterek a felvidéki területek visszacsato-

lásával kapcsolatban már korábban sok olyan életviszonyt szabályoztak rendeleti úton, amely életviszonyoknak a szabályozása — természetükre tekintettel — egyébként a törvényhozás útjára tartozó feladat lett volna. Ezeket a rendeleti intézkedéseket a sürgető szükségesség hívta létre. Erre a helyzetre tekintettel a törvényalkotó az 1938:XXXIV. törvénycikk 6. §-ában akként intézkedett, hogy a m. kir. minisztériumnak és az egyes minisztereknek azokat a rendeleteit és intézkedéseit, amelyeket a felvidéki területek visszacsatolása tekintetében a szóbanlévő törvény hatályba lépése előtt tettek, jóváhagyta. A törvényhozás által ilymódon jóváhagyott rendeleteknek nézetem szerint olyan jogforrási erőt kell tulajdonítani, mint a törvény felhatalmazása alapján kiadott rendeleteknek, vagyis a szóbanlévő rendeleti intézkedések a törvényi rendelkezésekkel egyforma értékűek és erejűek.

A m. kir. posta működéséhez fűződő fontos állami és közérdek szükségessé tette, hogy a bécsi döntőbíróság által Magyarországhoz visszacsatolni rendelt felvidéki területeken az állami főhatalom átvétele után a m. kir. posta a működését nyomban megkezdhesse. Mint-hogy pedig a m. kir. posta — a dolog természete szerint — a magyar állami főhatalom alá tartozó különféle területeken működését csak egyféle szabályok szerint fejtheti ki (l. Dr. Sándorfy Kamill: Postajogunk és Kárpátalja visszacsatolása. Magyar Posta. XIII. évf. 5. szám), ennél-fogva mi sem volt természetesebb, hogy azoknak a jogszabályoknak hatálya, amelyek a m. kir. postára nézve Csonka-Magyarország területén érvényben voltak, a visszacsatolt felvidéki területekre is kiterjesz-
tessenek.

A felhozott indokok nyomása alatt a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter a szóbanlévő törvénycikk hatályba lépését megelőzőleg a 124.990/1938. IV. 4. számú, 1938. évi november hó 12. napjával hatályba lépett rendeletében akként intézkedett, hogy: „A Cseh-Szlovák köztársaságtól Magyarországhoz visszacsatolt területeken a m. kir. posta összes hatályban lévő üzletszabályzatai, díjszabásai és a postára vonatkozó egyéb rendelkezések hatályba lépnek attól az időponttól kezdve, amelyen az egyes területek Magyarországnak átadatnak.“

Mielőtt ennek a rendeletnek a jogi minőségét ismertetném, vizsgáljuk meg azt, hogy ezzel a rendelettel mely postai vonatkozású jogszabályok hatálya terjesztetett ki a visszacsatolt területekre.

Ha a postai vonatkozású jogszabályokat tekintjük, azt látjuk, hogy azok egy része törvényben, másrésze pedig rendeletben találja lété-

nek jogi alapjait. A szóbanforgó törvények között találunk olyanokat, amelyeknek végrehajtása, illetve amelyek alapján a rendeleti jogalkotás a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter feladata (Pl. 1936 : XXXV. t. c. „Postatörvény“), találunk továbbá olyanokat, ahol a törvény végrehajtása tárgyában teendő intézkedést a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszternek más miniszterrel egyetértőleg kell megtennie (Pl. 1888 : XXXI. t. c. a távirda, a távbeszélő és egyéb villamos berendezésekről) és végül találunk olyanokat is, amelyeknek végrehajtása, illetve amelyek alapján a rendeleti jogalkotás a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszteren kívül álló más miniszter feladata (Pl. 1936 : V. t. c. „Bortörvény“).

A 124.990/1938. IV. 4. K. K. M. számú rendelet szövegét vizsgálva feltehető kérdés, hogy a hatálybaléptető rendelkezés csak az üzletszabályzati és díjszabási rendelkezésekre, valamint azokra a rendeletekre, terjed-e ki, amelyeket a miniszter rendeletalkotási jogkörén belül kiadott, vagy pedig a hatályba léptető rendelkezés a jogszabályokon túlmenőleg az egyes törvényekben foglalt és a m. kir. postára vonatkozó intézkedésekre is kiterjed-e.

Nem kétséges az, hogy az üzletszabályzatban, valamint az egyes miniszteri rendeletekben foglalt — törvényből átvett — rendelkezések hatálya a visszacsatolt Felvidékre kiterjed, mert az 1938 : XXXIV. t. c. 6. §-a e törvény hatálybalépését megelőzőleg az egyes miniszterek részéről tett intézkedéseket jóváhagyta s így jóváhagyta a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszternek azt a rendeletét is, amelyben a miniszter az üzletszabályzatban foglalt rendelkezések jogforrási eredetére való tekintet nélkül az egész üzletszabályzatot stb.-t léptette hatályba. De ezen felül a szóbanlévő rendeletnek abból az intézkedéséből, hogy a felvidéki területekre nézve az üzletszabályzati és díjszabási rendelkezéseken kívül, a m. kir. postára vonatkozó összes egyéb rendelkezések hatályát is kiterjesztette a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter — nem tevéen különbséget aszerint, hogy a kérdéses postai vonatkozású jogszabály törvényben, vagy nem kizárólag kereskedelem- és közlekedésügyi miniszteri rendeletben találja jogi létének alapjait — nézetem szerint csak az a következtetés vonható le, hogy ezzel a rendelettel minden postára vonatkozó törvényi és rendeleti intézkedés hatályba lépett. Ezt a megfontolásomat a most említett körülményen felül arra a megfontolásra is alapítom, hogy az 1938. évi XXXIV. t. c. 6. §-ában éppen azért kellett a törvényhozónak e törvény hatálybalépését megelőzőleg a minisztérium, vagy az egyes miniszte-

rek részéről tett rendelkezéseket és intézkedéseket jóváhagynia, mert ezek a rendelkezések (szükségrendeletek) és intézkedések túlnyomó részben — szükségszerű helyzetből fakadván — egyébként törvényhozási feladatkörbe tartozó életviszonyokat szabályoztak.

A Kárpátalja visszatérésével kapcsolatban is — amiként az a Felvidék visszacsatolásával kapcsolatban történt — szüksége mutatkozott annak, hogy a m. kir. postára vonatkozó érvényes jogszabályok hatálya erre a területre is kiterjesztessék. E tárgyban a 99.828/1939. IV.—4. K. K. M. sz. rendelet akként intézkedett, hogy a m. kir. posta működését kiterjesztette az 1939. évi március hó 18. napján katonai közigazgatás alá vett, úgyszintén az azóta katonai közigazgatás alá került kárpátaljai területekre s egyben kimondotta, hogy a m. kir. posta üzlet-szabályzatai, díjszabásai és a postára vonatkozó összes egyéb hatályos jogszabályok az említett területen hatályba lépnek. Ennek a rendeletnek is — nézetem szerint — ugyanúgy, mint a Felvidékkel kapcsolatban intézkedő 124.990/1938. IV.—4. K. K. M. sz. rendeletnek csak oly értelem adható, hogy e rendelkezéssel nem csupán a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter rendeleti jogalkotási körébe tartozó jogszabályoknak, hanem minden a postára vonatkozó törvénynek a hatálya a kárpátaljai területekre kiterjed. Minthogy ilyen értelemben vett rendelkezésével a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter szükségrendeletet alkotott és a szükségszerűség hatásaként rendeletalkotási jogának körét túllépte, ennél fogva ezt a szükségrendeletet is majd a törvényhozás fogja jóváhagyni, amint azt a visszacsatolt felvidéki területekkel kapcsolatban kiadott szükségrendeletek tekintetében az 1938. évi XXXIV. t. c.-ben megtette.

Jogesetek és joggyakorlat

Cas juridiques et jurisprudence.

5. Birói határozatot tartalmazó ajánlott levél szabálytalan kézbesítése miatti kártérítés.

Z. Z. egy ló vételéből kifolyólag 380.— P tőke és járulékai iránt pert tett folyamatba. A perben mulasztási ítélet hozott és az postán, ajánlott levélben kézbesítették a tértivevény szerint X. X.-nek. X. X. a mulasztási ítélet ellen ellentmondással élt. Az ellentmondást a bíróság elkétségesség miatt hivatalból visszautasította. Az így jogerőssé vált mulasztási ítélet alapján X. X. ellen kielégítési végrehajtás rendeltetett el és foganatosított.

X. X. a mulasztási ítéletet perújítással támadta meg. Perújítási keresetét arra alapította, hogy a mulasztási ítélet nem kézbesítettett részére, a m. kir. posta a tértivevényes ajánlott levél kézbesítése körül szabálytalanságot követett el. A perújítási keresetét a végrehajtásra felfüggesztő hatályúnak kérte kimondani. Ennek a kérelemnek a bíróság részben helyt adott. Az újított perben a mulasztási ítélet a perköltségre vonatkozó rész kivételével hatályon kívül helyeztetett és X. X. javára 15.— P szakértői díjjal együtt, összesen 139.— P per- és fellebbezési eljárási költség állapított meg. Erre a költségre X. X. kielégítési végrehajtást, az alperesbeli mulasztási ítélet alapján elrendelt végrehajtás során kifizetett összegekre pedig visszavégrehajtást kért.

A visszavégrehajtás során X. X. az általa Z. Z.-nek kifizetett összeget behajtani nem tudta. Ennélfogva kárigényével a m. kir. posta ellen fordult és keresetében azt kérte, hogy a bíróság 1117.63 P-ben és a perköltségekben marasztalja el a kincstárt.

A kereset jogalapja az volt, hogy a hivatkozott alperesbeli mulasztási ítélet X. X.-nek, a felperesnek, soha ki nem kéz-

besítettett. A mulasztási ítéletet tartalmazó ajánlott levél tértivevényére X. X. nevét más írta rá. A mulasztási ítéletet X. X. csak később kapta kézhez és ennek folyamánaként volt kénytelen a mulasztási ítélet alapján a végrehajtató alperesbeli felperesnek fizetni, amelyet a visszavégrehajtás során behajtania nem sikerült, ennél fogva ezért a felmerült költségekkel együtt az alperes felelős.

A mulasztási ítélet kézbesítésével kapcsolatos felperesi előadás a felek között nem vitás, az sem vitás, hogy a felperest a postaigazgatóság kártérítési igényével elutasította.

Alperes azzal védekezett, hogy a felmerült kárért nem felelős, mert a kielégítési végrehajtást elrendelő végzés ellen a felperes felfolyamodással nem élt, a jogorvoslati lehetőséget ki nem merítette, ezzel a kár elhárítását elmulasztotta, de nem felelős a Postaüzleti Szabályzat szerint sem, amely szerint a kártérítési igény egyébként is elévült.

A kir. törvényszék a keresetnek részben helyt adott és a kir. kincstárt 643.83 P tőke és a kamatok, valamint 170.— P költség megfizetésére kötelezte. Indokolásában kimondta, hogy „A kir. törvényszék megítélése szerint a Postaüzleti Szabályzat rendelkezései az adott esetben nem alkalmazhatók, mert azok a m. kir. posta és a szolgálatait igénybevevő felek között fennálló jogviszonyra irányadók, a felperes pedig a kereseti összeget az alperestől nem a postával létesült jogviszony alapján, hanem az illetékes postai alkalmazott vétkes cselekményével okozott kárért való felelősség alapján követeli.

A mulasztási ítéletnek tudva más kezéhez történt kézbesítésével az illetékes postai alkalmazott, vétkesen gondatlanul járt el

és az ezáltal okozott, illetve annak folyományaként előállott kárért az alperes felelős. Ezt a felelősséget nem szünteti meg az a körülmény, hogy a felperes a kielégítési végrehajtást elrendelő végzést felfolyamodással meg nem támadta, mert a felfolyamodásnak azon az alapon, hogy a kézbesítés nem az ő kezéhez történt, a tértiveénnyel szemben sikere amúgy sem mutatkozott, már pedig a jogorvoslat elmulasztására alperes sikerrel csak az esetben hivatkozhatnék, ha a jogorvoslattal a kár különben elhárítható lett volna.

Miután a sikertelen végrehajtással valószínűsítve van, hogy a felperes által a mulasztási ítélet végrehajtása során kifizetett összegek az alperes felől, a végrehajtótól be nem hajthatók, a fentiek alapján az alperes kártérítési kötelezettségét meg kellett állapítani. Az alperes csak azon kár megtérítésére kötelezhető, amelyet felperes kizárólag a mulasztási ítélet végrehajtása és a visszévégrehajtás megkísérlésével szenvedett, azon költségeikért pedig, amelyek szabályszerű kézbesítés esetén és kellő időben való ellentmondás mellett is felmerültek, vagy felmerülhettek volna, az alperes nem felelős.

Ezek folytán alperest 643.83 pengő tőke és kamatainak megfizetésére kellett kötelezni, a felperest pedig az ezt meghaladó felemelt keresetével el kellett utasítani.

A követelés jogalapját is tekintve, az alperes nagyobb részben pervesztes, ezért a per költségeit a Pp. 425. §-a alapján viselni köteles."

A m. kir. kincstár fellebbezése folytán az ügy a kir. Ítéletábla elé került. A kir. Ítéletábla az elsőbíróság ítéletét részben és akként változtatta meg, hogy a marasztalás tőkeösszegét 679.60 pengőre emelte fel és az alperes kincstárt 200 pengő fellebbviteli eljárási részki költség megfizetésére kötelezte.

Indokolásában megállapította „Jogszabály szerint valamely jogi ténynek anyagi jogi határát a keletkezése időpontjában

érvényben volt anyagi jogi szabályok szerint kell megítélni.

Ennek folytán a későbbi, 1933. évi Püsz. 110. §-ának első bekezdését — az anyagi jogi természetű jogvesztő 30 napos perindítási határidőt — a fennforgó esetben alkalmazni nem lehet és az ezzel ellentétben elfoglalt korábbi álláspont immár fenn nem tartható.

Kérdés azonban, hogy a perbeli kárigény elbírálásánál a korábbi, 1925. évi Püsz. rendelkezései, vagy az általános magánjogi szabályokat kell-e alkalmazni?

A 25.171/1925. K. M. számú rendelet szerint az 1925. évi Püsz. határozatai a posta és szolgálatait igénybevevő felek között fennálló jogviszonyra egyedül irányadók és minden kérdést, mely a viszonyból származik, a szabályzat határozatai alapján kell megítélni.

Abból, hogy az 1925. évi Püsz. a címzett jogállására is kiható rendelkezéseket is tartalmaz, sőt a 137. §. 28. pontja szerint a posta a károsult címzett részére is biztosít kártalanítást, — egyfelől az következik, hogy bizonyos esetekben a Püsz. alkalmazása akkor is helyénvaló, ha a címzett, nem pedig a feladó lép fel kárigénylő gyanánt, — másfelől az is, hogy ezekben az esetekben a Posta és a címzett között is keletkezik közvetlen jogviszony.

Az általános szabály azonban mindenestre az, hogy a Püsz. rendelkezései csak a feladóra irányadók, mert a címzettet a posta szolgálatait igénybevevő félnek tekinteni nem lehet. Egyébként a korábbi perben maga az alperes is erre az álláspontra helyezkedett."

Jóllehet tehát az 1925. évi Püsz. 137. §. 18. és 19. pontjai olyan esetről is intézkednek, amikor a posta alkalmazott részéről vétkes gondatlanság, vagy bűncselekmény forog fenn, ezek a rendelkezések csak a feladó által érvényesített kárkövetelés elbírálásánál kerülhetnek alkalmazásra és ezért a perbeli esetben sem zárhatják el a postai jogviszonyon kívül állott címzettet

attól, hogy kárát az általános magánjogi szabályok alapján érvényesíthesse.

Az anyagi jog szerint az állam felel az alkalmazottai által saját hatáskörükben harmadik személynek vétkesen okozott kárért.

És minthogy a Kereskedelmi Miniszternek a m. kir. postamesterek szolgálati szabályzatát tartalmazó 15.465/1928. számú rendeletének 5. §-a szerint a m. kir. postamester közszolgálati alkalmazottnak tekintendő, a fennforgó esetben pedig az eljáró postamesternőnek a felperes károsodását előidéző vétkes cselekménye a megállapított tényállás szerint nyilvánvaló,

ezért a kir. Ítéletábla a leszállított és igazolt kárösszeg erejéig az alperesnek kártérítési felelősségét megállapította.

Alapítván az alperesnek az az ellenvetése is, mintha a felperes azért, hogy a végrehajtást elrendelő végzést jogorvoslattal meg nem támadta, kárelhárítási kötelezettségét mulasztotta volna el, — mert a jogerős ítélet alapján keletkezett végrehajtást elrendelő végzést sikeresen meg sem támadhatta, a perújítási keresetében pedig a végrehajtás felfüggesztését kérelmezte.

Ehhez képest a kir. Ítéletábla a rendelkező rész értelmében döntött és az alperest a Pp. 425., 426. és 508. §-ai alapján megfelelő fellebbezési eljárási részki költség megtérítésére is kötelezte, mert bár a felperes fellebbezése csak elenyésző csekély részben vezetett sikerre, mégis a fellebbezési és felülvizsgálati eljárási költségek a jogalap tárgyala körül kerültek fel, a jogkérdés pedig a felperes javára dőlt el."

A kincstár a táblai ítélet ellen felülvizsgálati kérelemmel élt.

Az alperes kincstárt a m. kir. Kúria felülvizsgálati kérelmével elutasította és 45.— pengő felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére kötelezte.

Az ítélet indokolása elvi fontosságú megállapításokat tartalmaz. Az indokolás a következő: „Az 1871:VIII. t.-c. 19. §-a értelmében az állam csak az ott megjelölt

sikkasztás esetében és csak a bírák vagy bírósági hivatalnokok által elkövetett ilyen cselekmény által okozott károkért felel. Nem felelős a bírák és bírósági hivatalnokok másféle cselekvése vagy elmulasztása által és a jelzett törvény 67. §-ában felsorolt közigazgatási hivatalnokok bármiféle cselekvése vagy mulasztása által okozott károkért, ideértve nemcsak a törvényhatósági és községi, hanem a P. VI. 2328/1935. (PHT. 977.) sz. elvi jelentőségű határozat értelmében az állami közigazgatási tisztviselőket is, amennyiben bírósági ügyekben a 67. §-ban felsorolt hatósági cselekményeket teljesítenek. Az állam és a többi itt jelzettek ellenében a magánfél kereseti joga — hivatali büntetteket kivéve — a kárt okozó cselekmény vagy mulasztás elkövetésétől egy év alatt elévül.

A bírák, bírósági hivatalnokok jelzett hatósági cselekményei közé nem tartoznak a kézbesítések, mert az 1875:X. t. c., a Pp. 151. §-a és az ennek alapján kibocsátott 42.300/1914. IMR. sz. rendelet ezt más szervek körébe utalják. Ezek között vannak a m. kir. posta közegei is a R. 3. §-a 3. pontja értelmében. Így a postai kézbesítő közegek nem vonhatók egy tekintet alá az 1871:VIII. t.-c. 61. §-ban felsorolt ama közigazgatási hivatalnokokkal, akikért az állam nem tartozik felelősséggel és akik ellen a kárigény a jelzett egy év alatt elévül. Ez következik a későbbben alkotott 1875:X. t.-c. 5. §-ából is, mely szerint a kézbesítés szabályszerű teljesítéséért elsősorban a kézbesítő közegek (bírói szolgák és önkormányzati közegek), illetve helyetteseik felelősek. Amiből következik, hogy legalább másodsorban az őket alkalmazó állam, illetve törvényhatóság is felelős.

Ebből még sem következik az, hogy a m. kir. posta közegei is csak első és az őket alkalmazó postakincstár csak másodsorban felelősek, mert az 1875:X. t.-c. nem vonatkozik a m. kir. posta közegeire,

amennyiben kifejezetten csak a bírósági szolgálkról és az önkormányzati (községi, törvényhatósági) közegekről szól.

A jelen jogeset felmerülte idejében hatályban volt, tehát a fellebbezési bíróság által az ennek megítélésében helyesen irányadóul vett 1925. évi Postaüzleti Szabályzat (a továbbiakban csak: Püsz.) 137. §-ának 18. pontja értelmében pedig a postai kezelés körében keletkezett károkért a felekkel szemben nem a postai alkalmazottak felelősek, hanem a m. kir. posta.

A bírósági kézbesítői jogkör ugyan nem sorozható szorosan a rendes postai kezelés körébe, mert a posta ezt nem mint a Püsz. körébe eső üzletágat és nem is a Püsz.-ban és nem önként vállalta, hanem más, már fentebb megjelölt törvényes rendelkezések ezt mint állami közigazgatási feladatot kényszerűen utalták a posta ellátása körébe, de ebből az következik, hogy a m. kir. posta, illetve ennek fenntartója: a m. kir. kincstár kártérítői felelőssége nemcsak abban a körben áll fenn, amelyben azt a Püsz. az üzletágához tartozó postai forgalom körében megállapítja, hanem az következik, hogy a felelősség azon a módon és mérvben áll fenn, ahogyan az állam a tisztviselői által a hivatalos eljárásokban más katasztrófai működés területén is hivatali kötelességük vétkes megszegésével okozott károkért általában fennáll, amennyiben ez szélesebbkörű, mint a postai alkalmazottaké a postai üzletágakhoz tartozó, a Püsz. alapján a szorosan vett postai forgalom körében.

Ezekből következik, hogy a jelen jogeset eldöntésében nem jöhetnek figyelembe a Püsz.-ban foglalt és a m. kir. posta felelősségét a postai rendes üzletágakban korlátozó, mérsékelő vagy éppen megszüntető rendelkezések, mint: a Püsz. 137. §. 27. pontjának 4. bekezdésében foglalt jogvesztő rendelkezés, a Püsz. 137. §. 22. pontjában foglalt jogszüntető rendelkezés. A 137. §. 1. pontjában foglalt rendelkezés, mely sze-

rint ajánlott levélnek elveszéseért csak 500 korona = 40 pengő követelhető. A Püsz. 137. §-a 19. pontjában foglalt rendelkezés, mely szerint a m. kir. posta a Püsz. 1—6. pontjában foglaltakon túlmenő felelősséggel akkor sem tartozik, ha a postai alkalmazott vétkes gondatlansága vagy bűncselekménye okozta a kárt.

A m. kir. Kúria által elfoglalt állásponthoz képest közömbös, hogy helyes-e a fellebbezési bíróságnak az a megállapítása, hogy a Püsz. rendelkezései általában csak a feladóra irányadók, mert a címzettet a posta szolgálatait igénybe vevő félnek tekinteni nem lehet, hanem csak kivételesen a Püsz. 137. §-a 23. a) pontja esetében, ha a címzett a megcsonkított vagy megsérült értéklevelet, értékdobozt és csomagot a címzett kárigényének bejelentése mellett átvette.

Helyes a fellebbezési bíróságnak az az álláspontja, hogy a kár jogorvoslással elhárítható nem lett volna, mert a felperesnek szabályszerűen egyáltalában nem kézbesített, mulasztásos ítélet kézbesítő vévényére a felperes aláírásának jogtalan rávezetése folytán az ítélet jogerősnek mutatkozott; a felperes által a tudomásszerzéskor beadott ellenmondását elkésés okából visszautasította a bíróság és már csak perújítással tudott a felperes célt érni. A jogerősnek jelentkezett mulasztásos ítélet alapján tehát a végrehajtás el volt rendelhető és végrehajtást elrendelő végzés ellen való felfolyamodás útján nem lett volna érvényesíthető az a körülmény, hogy a felperes részére történt kézbesítést igazoló aláírás jogtalan volt. A felfolyamodási bíróság ugyanis csak azt vizsgálja, hogy az elsőbíróság a rendelkezésére állott adatokhoz képest helyesen rendelte-e el a végrehajtást.

A felfolyamodásnak a sikertelenség előre láthatása ellenére be nem nyújtásában nem észlelhető a kárenyhítő kötelezettség megsértése sem, mert nem állapítható meg, hogy a felfolyamodás jogerős elintézéséig a

perújításban el tudta volna érni a felperes a végrehajtás felfüggesztését.

A fellebbezési bíróság megokolta a követelés mennyiségének a megállapítását akként, hogy a végrehajtási iratok tanúsága szerint a jelenlegi felperes a végrehajtható összes igénye teljes kiegyenlítéséül 679.60 P-t fizetett ki, miként azt a Pf. 12.444/1934/22. sz. alatt hozott másodbírósági végzés meg is állapítja. Így alaptalan az a panasz, hogy a fellebbezési bíróság a marasztalás tökeösszegének felemlését az I. bíróság ítéletében felhozottakkal szemben meg sem indokolta.

Ezekhez és a fellebbezési bíróság által alapul vett, a fentiek szerint módosított és kiegészített, nem ellenkező megokoláshoz képest nem sért jogszabályt a fellebbezési bíróságnak az a döntése, amellyel az államkincstárnak a kártérítő felelősségét az általános magánjog alkalmazásával megállapította a felperes ama kára tekintetében,

amelyet azáltal szenvedett, hogy a postai kézbesítést foganatosító postai alkalmazott a mulasztásos ítéletet neki nem kézbesítette és vétkezen mégis rávezette a felperes aláírását a kézbesítést tanúsító szöveg alá, minek folytán a felperes tudtán kívül az ítélet alakilag jogerőre emelkedett, azt rajta végrehajtották, perújítás során nyert kedvező ítélet alapján pedig a végrehajtható vagyontalansága miatt a tőle behajtott összeget és költséget visszévégrehajtás útján visszaszerezni nem tudta.

Minthogy így az alperes ellentétes panaszai és a kereset elutasítására irányuló felülvizsgálati kérelme alaptalanok, azokat elutasítani és a Pp. 543., 508. és 425. §-a alapján az alperest a felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére kötelezni kellett."

A kérdésre — külön cikk keretében — még visszatérünk.

(Közli: *dr. Nánay Endre*.)

Érdekes kérdések

Question intéressante.

PÁLYÁZATI EREDMÉNY.

A Magyar Posta 1939. évi február havi második számában megjelent érdekes kérdés szövege a következő volt:

„Kincstári hivatalok egyik-másikánál a levélkézbesítőket az utalványösszegek háznál való kifizetésével és más mellékteendők ellátásával is megbízzák. (Rádiódíjak, hitelezett távirási díjak, távbeszélő díjak beszedése stb.) Mi az előnye, esetleg hátránya ennek a gyakorlatnak?”

A pályázati határidő lejártáig két pályamunka érkezett be. A bírálóbizottság a „Mussolini” jeligével beérkező pályamunkát dicséretre érdemesnek találta. A pályamunka jó kezelési érzékkel nyul a kérdéshez, amelyet részleteiben is helyesen old meg. Különösen a rádiódíjak beszedésével kapcsolatos megállapításai helytállóak. A pályamunka szerzője: Dóczi István m. kir. postatiszt, Székesfehérvár 1.

ELMÉLET - GYAKORLAT.

Théorie. — Pratique.

18. Postai befizetéseknel, illetőleg a MÁV beszoigáltatásoknál a fém pénz-tekercsekben előforduló hamis vagy hiányzó érme értékének megtérítését utólag a tekercset készítő befizetőtől (MÁV alkalmazottól) a postahivatal követelheti-e azon a címen, hogy az átvételkor a postakezelő a tekercset nem bontotta fel?

Nem.

A pengőértékre szóló ezüstérmék elfogadását az A. 2. Szab. 4. §. 8. pontja, valamint a m. kir. pénzügyminiszter 1926. évi 5715/P. M. sz. alatt a pengőérték érméinek pénztári kezelése tárgyában kiadott és a P. R. T. 1926. évi 63. számában közzétett rendeletének 8. §-a szabályozza. A hivatkozott rendelkezés értelmében az 1, 2 és 5 pengős ezüstérméket a hivatalok korlátlan mennyiségben kötelesek elfogadni. Ha azonban valaki egy alkalommal az érmék bármelyikéből 100-nál több darabot akar befizetni, a hivatal vezetőjének joga van a befizetőt addig várakoztatni, amíg a többiekkel végeztek, illetőleg, ha nagy pénzmennyiség megolvasásáról van szó, a befizetésre oly időt kijelölni, amelyben az átvétel a kezelés rendes menetét nem zavarja. Ezek szerint tehát a postahivatal a tekercselt ezüstérméket az átvétel alkalmával felbontani, megszámlálni és a valódiság szempontjából is megvizsgálni tartozik.

Amennyiben tehát a postahivatalok befizetéskor a tekercseket felbontatlanul veszik át, átvétel után a tekercsek tartalmáért nem a befizetőt, hanem az átvevő postai alkalmazottat terheli a felelősség. (Beküldött kérdés.)

19. a) Kötelező-e a kézipénztárak (értékcikkellátmányok) kezelői számára a

15-iki és a hóvégi önvizsgálat; b) az önvizsgálatok eredményét a hivatal irattárba helyezés előtt tartozik-e a műveletek helyessége szempontjából megvizsgálni.

a) Igen.

b) Nem.

ad a) A P. R. T. 1922. évi 41. számában közzétett 12.763. számú rendelet 4. bekezdésében foglaltak szerint a kir. postahivatalok hivatali pénztárait félhavonként, vagyis minden hó 15-én és a hó utolsó napján tartoznak megrovincsolni. Az idézett rendelkezésből önként következik, hogy a félhavonkénti önvizsgálat minden pénztárra, tehát a kézipénztárakra is kötelező.

ad b) A kézipénztár önvizsgálati eredményének utólagos kötelező felülvizsgálását semmiféle rendelet kifejezetten nem írja elő. Erre különben — gyanú esetét kivéve — gyakorlati szükség sincs, mert a hivatalvezető (postamester) a kézipénztár ellátmányának helyességéről a váratlan rovincskor tartozik meggyőződni. Egyébként az önvizsgálat célja az, hogy a felelős számadó a kezelésére bízott pénztár átlagáról magának megnyugvást szerezzen. (Beküldött kérdés.)

20. Elengedhető-e az I.—III. járadék-osztályba sorozott, távbeszélő díjkedvezményre jogosult hadirokkant díjkedvezményes távbeszélő állomásának áthelyezése esetében az áthelyezési díj, figyelembe véve, hogy a díjkedvezményre jogosult hadirokkantak az általuk kért állomás után belépési díjat nem fizetnek?

Nem.

A C. 1. Szab. 12. §. 8. h) pontja szerint a díjkedvezményre jogosult hadirokkantak

az általuk kért távbeszélő állomás felszereléséért belépési díjat nem tartoznak fizetni. Ez az engedély nem vonatkozik a belépési díjon felül esetleg esedékes költségmegtérítésre s nem vonatkoztatható az áthelyezési átalánydíjra, valamint az ezenfelül esetleg esedékes költségmegtérítésre sem.

Ahhoz tehát, hogy adott esetben az áthelyezési díj hadirokkant részére elengedtessek, szükséges, hogy erre külön engedélyt kapjon az illető.

Ugyanígy külön kell elbírálni, hogy a belépési díj fizetése alól mentesíthető-e a díjkedvezményre jogosult hadirokkant olyan esetben, amikor meglévő díjkedvezményes távbeszélő állomásának felmondásával az új állomást csak azért kéri, hogy ezáltal az áthelyezési díj viselése alól részben mentesüljön. (Beküldött kérdés.)

21. A 9557/1927. K. M. sz., ú. n. Rádiórendelet 11. §-ában, valamint nevezett rendelet végrehajtási utasítását tartalmazó 14.246/1927. K. M. számú rendelet 8/b. pontjában foglaltak értelmében a rendes használatra engedélyezett rádióberendezéseknél a díjakat legalább 6 hónapon át fizetni kell, illetőleg az előfizetői viszony csak 2 havi előzetes felmondás mellett szüntethető meg.

Kérdés, hogy a Felvidék rádióval rendelkező azon őslakóira, akik az októberi visszacsatolás alkalmával az üzembentartásra jogosító magyar engedélyeket átvették, — a fenti kötelezettségek alkalmazhatók-e?

Nem.

A P. R. T. 1938. évi 44. számában megjelent 121.146/4. számú rendelet szerint a Rádiórendeletben foglalt jogok és kötelezettségek általánosságban a felvidéki rádió-

engedélyesekre is kiterjesztettek, s így az említett rendelet alapján a rádióelőfizetőket terhelő összes kötelezettségek a fent körülírt esetben is alkalmazandók lettek volna.

Figyelemmel azonban az alább részletezett rendkívüli körülményekre, a 95.849/1939. K. M. számú rendelet elvi állásfoglalása a visszacsatolás alkalmával engedélyt kapott felvidéki rádióelőfizetőknél kivételes elbánás alkalmazását tette lehetővé.

A Felvidéken annak ellenére, hogy az engedélyek kiszolgáltatása már október hó folyamán megkezdődött, csak f. évi február hó 9-én lett közzétéve, hogy az előfizetési díj az egész országban általánosan 2.40 pengőben állapított meg és ezzel egyidejűleg az előfizetési díjak beszedése visszamenőleg f. évi január hó 1-től lett előírva.

Ezek alapján azokra a rádióelőfizetőkre, akik a később közölt, szerintük magasnak tartott előfizetési díj miatt február hó végéig bejelentették felmondásukat, a 6 havi díjkötelezettség és 2 havi felmondási kötelezettség nem alkalmazható. Az engedélyek kiadásakor ugyanis, mivel a rádióelőfizetési díj esetleges megváltoztatására vonatkozó tárgyalások még nem fejeződtek be, a hivatalok nem közölhették, hogy mi lesz az előfizetési díj. Olyan kötelezettség teljesítésére pedig, amelynek tartalmát, terjedelmét előre nem közlik, nem lehet senkit sem kötelezni.

Más az eset természetesen azoknál, akik az előfizetési díj közlése után (1939. febr. 9) nem kívántak kilépni az előfizetők sorából. Ezek hallgatólagosan tudomásul vették, s ezzel kötelezettséget is vállaltak a havi 2.40 P-ös előfizetési díj fizetésére. (Beküldött kérdés.)

A POSTA FORGALMA.

Le trafic de la poste.

1939. március.

Rovatvezető: Dr. RUTTNER BÉLA, m. kir. postatitkár.

Publié par M. le Dr. BÉLA RUTTNER, Secrétaire de poste.

En vue de pouvoir observer et apprécier le mouvement du trafic, la tendance du développement ainsi que l'influence du tarif et des règlements sur l'utilisation des divers services, l'Administration recueille toutes les données relatives au trafic des services postal, télégraphique, téléphonique et de la T. S. F. Les détails de la statistique sont contenus dans le Rapport annuel de la Poste hongroise; les résultats principaux annuels et mensuels seront également communiqués dans les tableaux ci-après. Les tableaux renferment les résultats des 8 années dernières, à compter de l'année 1930 montrant des résultats ma-

xima, et les données des 13 mois derniers. Les chiffres permettent donc de faire des comparaisons entre les résultats du mois indiqué en-haut et ceux du même mois de l'année précédente, d'une part, entre les résultats constatés à partir du commencement de l'année courante jusqu'au mois indiqué et ceux de la même période de l'année précédente, d'autre part, et enfin, entre les résultats d'une année entière, compté en arrière à partir du mois indiqué et ceux des années 1930 à 1937.

Les différences en nombre et en pourcentage entre les comparaisons respectives sont relevées au bas des tableaux.

Az ország 1939. március és április hónapban új területtel, a felszabadított Kárpátaljával gazdagodott. Az áprilisi forgalmi adatok ennél fogva a visszacsatolt felvidéki területekn kívül a kárpátaljai márciusi és áprilisi együttes adatokat, továbbá az ebben az időszakban rövidebb-hosszabb ideig működött tábori postahivatalok forgalmi adatait is tartalmazzák.

A forgalom általános képe a f. évi március hónaphoz képest a forgalmat emelő területi változások ellenére is csökkenő, a múlt év április hónapjához képest viszont emelkedő.

A március hónappal szemben jelentkező csökkenés első pillanatban talán furcsán tűnik, minthogy a húsvéti ünnepek áprilisére estek, az ünnepek előtti általános gazdasági élénkülés pedig tapasztalat szerint a posta forgalmát is növeli. Az ünnepekkel kapcsolatos nagyobb forgalom bizonyára ebben az esztendőben sem maradt el, de ahhoz a rendkívüli forgalomhoz képest,

amelyet márciusban a kárpátaljai események idéztek elő, olyan kismérvű volt, hogy az áprilisi forgalom a f. évi márciusi forgalom alatt maradt.

A múlt év április hónapjához viszonyítva a f. évi áprilisi forgalom emelkedett ugyan, ez az emelkedés azonban lényegesen szerényebb keretek között mozgott, mint amilyent az utolsó hónapokban már megszoktunk. Ez annál is szembetűnőbb, mert a felszabadult felvidéki területek forgalma március hónappal szemben is emelkedett, a kárpátaljai forgalom és a tábori posták forgalma pedig új forgalomként, tehát többletként jelentkezik. Nyilvánvaló tehát, hogy az emelkedő irányzat erős ívelésének megtörését, illetőleg ennek okát, a trianoni Csonkaország adatain belül kell keresni. A régi Csonkaország általános forgalma a múlt év ápriliséhez képest tényleg csak 5.5%-kal, a postaforgalom pedig csak 4.3%-kal emelkedett. A postaforgalom általános emelkedésén belül egyes küldemények for-

galma ebben a hónapban is erőteljesen emelkedett, más küldeményeké viszont csökkent. Ez a csökkenés, mint már anynyiszor, ebben az esetben is elsősorban a naptár szeszélyének a következménye. A mult évben ugyanis május hó 1-je vasárnapra esett. Ennek következtében a május hónapra esedékes pénzforgalom egy része már április hónapban bonyolódott le. Áll ez elsősorban az illetménykifizetésekre, de természetesen összefügg a befizetési forgalommal is, mert a májusra szánt befizetések, az illetmények birtokában, szintén korábban, vagyis már áprilisban kezdődtek meg. A mult évi áprilisi pénzforgalom tehát a májusi terhére megduzzadt. a májusi forgalom viszont az előrehozott pénzforgalommal kisebbedett. A f. év áprilisában és májusában a naptár a pénzforgalmat nem befolyásolta és így a f. évi áprilisi pénzforgalom a tavalyinál kisebb volt, a májusi viszont előreláthatólag nagyobb lesz. A postatakarékpénztári forgalom még mindig nem teljesen a régi, bár már igen szépen javult. A betétek száma és összege a mult évvel szemben még valamivel csökkent, de csökkent és pedig igen jelentősen, a visszafizetések száma és összege is.

A feladott és kézbesített táviratok darabszáma 35.1, illetőleg 30.7%-kal emelkedett, és az emelkedés csak régi Csonkaországot figyelembevéve is 18.6, illetőleg 15.6%. A táviróforgalom erőteljes élénkülése tehát ebben a hónapban is folytatódott.

A régi Csonkaország távbeszélő forgalmának alakulása ebben a hónapban sem volt egyöntetű, mert a távolsági beszélgetéseknek a táviratokhoz hasonló nagymérvű emelkedése mellett a helyi forgalom csak kismértékben emelkedett, és az állomáscsoportok üteme is csökkent. A felszabadult területekkel együtt az eredmények természetesen sokkal kedvezőbbek. Egyedül a helyi forgalom mutat csak kisebb mérvű emelkedést, minthogy a forgalom zömét képező budapesti helyi beszélgetések száma a mult évvel szemben csak 1.0%-kal emelkedett.

A posta április hó végén a régi Csonkaországban 435.560, a felszabadult felvidéki területeken 32.437, vagyis összesen 467.997 rádióengedélyest tartott nyilván. Az engedélyesek száma a mult év áprilisához képest 72.305 előfizetővel (18.3%), a f. év márciusával szemben pedig 2.487-tel (0.5%) emelkedett. A szaporulat mindkét időponttal szemben igen jelentős, és áprilisban — amidőn tapasztalat szerint a felmondások már erőteljesebben megindulnak — szinte szokatlan. A tavaszi csúcspont valószínűleg májusra vagy júniusra tolódik ki. Az egyes igazgatósági kerületek szerint a legjelentősebb szaporulatot a régi kassai igazgatósági kerület mutatja (591 = +1.9%), ezt követi a pécsi igazgatósági kerület 0.8%-os emelkedéssel (+ 283), majd a soproni kerület 0.6% (+ 222), a budapesti és szegedi kerület 0.4 (+ 991, illetőleg + 253), végül a debreceni igazgatósági kerület 0.2%-os emelkedéssel.

A felszabadult területek forgalmi táblázata külön sorban Kárpátalja márciusi és áprilisi együttes forgalmi adatait is tartalmazza. A forgalom még nem volt jelentős, kialakulásához hosszabb idő kell. Figyelemre méltó, hogy e terület áruellátása már megindult, mert a kézbesített 15.767 csomag közül 5019 csomag, tehát a csomagoknak majdnem $\frac{1}{3}$ része, utánvételes volt. Itt említem meg, hogy Kárpátalja felszabadítása az eddigi peremvárosok (Ungvár, Munkács, Beregszász) forgalmát is kedvezően befolyásolta, amennyiben e városok postahivatalainak különösen átmenő forgalma jelentősen megnövekedett.

A kárpátaljai hadműveletekkel kapcsolatban működött tábori postahivatalok összesen 1144 ajánlot küldeményt, 407 értékelevet és 2039 csomagot vettek fel; 1512 ajánlott küldeményt, 2155 értékelevet és 24.992 csomagot kézbesítettek. E hivatalok kézbesítőszolgálatára tehát lényegesen erősebb volt, mint a felvételi szolgálat, ami különben természetes is.

*

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységekben is kifejezi, mint hogy az összforgalom általános és áttekinthető kifejezésére a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám erre nem alkalmas. Ebben a darabszámban ugyanis az egyes üzletágak különböző természetű küldeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek vegyesen szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összeadhatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez oly módon történt, hogy minden egyes szolgáltatást a munka minőségének, mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembevételével értékeltünk. Az értékelés mérőeszköze a munkaegység. A közös nevezőre, a munkaegységre hozott szolgáltatások egyszerű összeadásának végösszege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységekben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak az általános posta-, táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időszakban végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. A közötti táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegység számát tüntetik fel, és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak. Megjegyezzük azonban, hogy ezek az adatok a személyzet által tényleg feldolgozott munkaegységek számával nem azonosak. Ez utóbbiak száma a forgalom szempontjából vett munkaegységek számánál kevesebb.

A munkaegységekben kifejezett forgalom a legnagyobb, amelyet a világháborút követő időben eddig április hónapban ta-

pasztaltunk. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a forgalom a felszabadult területek forgalmával együtt haladja meg az 1930. évi csúcspontot, csak a régi Csonkaország adatait figyelembe véve, a forgalom 1939. áprilisában ugyanakkora volt, mint az 1930-as évben.

Összehasonlításul szolgáljanak a következő adatok:

Év	Április hó	Munkaegység
1929.	36.8	millió munkaegység
1930.	38.1	„ „
1931.	33.0	„ „
1932.	29.4	„ „
1933.	27.2	„ „
1934.	26.7	„ „
1935.	30.2	„ „
1936.	30.8	„ „
1937.	32.6	„ „
1938.	36.2	„ „
1939.	40.9	„ „

Az 1939. évi áprilisi forgalomból 2,350,000 munkaegység a felszabadult felvidéki területre, 278,000 munkaegység a Kárpátaljára és 126,000 munkaegység a tábori postahivatalokra esett. A régi Csonkaország postai szervei tehát 38.1 millió munkaegységet dolgoztak fel.

A munkaegységekben kifejezett forgalom az előző év áprilisához viszonyítva 13.1%-kal, a felszabadult területek forgalma nélkül pedig csak 5.5%-kal emelkedett. Legjelentősebb emelkedést ebben a hónapban a táviró- és a rádióüzletág mutatja fel (24.5, illetőleg 18.1%), ezt követi a postai üzletág 12.5%-kal, majd a távbeszélőüzletág 11.8%-os emelkedéssel. A felszabadult területek nélkül a postaforgalom 4.3, a táviróforgalom 11.4, a távbeszélőforgalom 6.1 és a rádióforgalom 9.9 százalékkal emelkedett.

A posta forgalma.

1. POSTAFORGALOM.¹⁾ — 1. Trafic postal.¹⁾

Egyeség: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	Feladás — Expédition										
		Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, bétét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne Versemments		Csekkbefizetés Chèques Versemments		
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mondés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	
1930.	—	422.671	15.862	661	11.362	10.653	725.039	717	47.902	18.092	2.271.761	
1931.	—	370.509	11.817	575	10.145	10.156	670.278	494	40.336	16.322	1.934.881	
1932.	—	351.739	9.288	484	8.744	9.251	565.574	416	32.782	15.094	1.659.372	
1933.	—	346.512	7.974	465	8.584	8.870	553.521	576	41.654	16.200	1.573.012	
1934.	—	413.180	7.487	424	8.791	9.304	594.449	781	55.874	17.984	1.611.906	
1935.	—	410.595	7.771	415	8.793	9.731	644.332	912	65.344	18.928	1.706.911	
1936.	—	435.933	7.568	438	9.343	9.984	676.889	1.038	75.126	20.545	1.889.945	
1937.	—	462.928	7.567	456	9.815	10.291	712.965	1.193	87.832	22.311	2.068.491	
1938.	IV.	40.995	662	36	840	934	63.019	87	6.531	1.997	158.388	
1938.	V.	38.444	655	35	769	846	56.308	76	5.621	1.858	173.577	
1938.	VI.	35.531	580	33	773	831	60.228	75	6.411	1.774	165.994	
1938.	VII.	37.588	762	37	784	915	63.049	94	8.169	1.823	163.491	
1938.	VIII.	38.456	668	41	817	910	66.688	97	8.463	1.933	215.646	
1938.	IX.	43.139	806	41	951	890	65.675	70	6.452	1.825	212.828	
1938.	X.	43.853	811	41	1.002	1.024	72.593	53	5.431	2.203	227.997	
1938.	XI.	46.021	745	42	1.020	930	67.822	68	7.855	2.076	243.217	
1938.	XII.	58.920	809	43	1.369	1.099	79.024	74	8.552	2.247	251.662	
1939.	I.	46.128	851	42	915	1.009	61.887	104	9.543	2.114	192.669	
1939.	II.	42.273	811	38	895	1.003	67.701	103	8.887	1.935	197.092	
1939.	III.	54.341	926	42	1.004	1.149	70.590	95	7.367	1.973	199.837	
1939.	IV.	49.977	780	46	987	1.117	71.268	76	6.513	1.922	215.328	
1938. V.-1939. IV. összesen: V. 1938.-IV. 1939. total:		534.671	9.204	481	11.286	11.723	802.833	985	89.264	23.683	2.459.338	
1938. I.-IV. összesen: I-IV. 1938. total:		159.481	2.602	143	3.184	3.450	237.270	439	30.951	7.575	625.581	
1939. I.-IV. összesen: I-IV. 1939. total:		192.719	3.368	168	3.801	4.278	271.446	378	32.310	7.944	804.926	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. IV. havában 1938. IV. havához képest több (+) kevesebb (-) En avril. 1939 par rapport au mois de avril. 1938, en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	+									
	1939. I.-IV. időszak- ban 1938. I.-IV. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-avril. 1939 par rapport aux mois de janv.-avril. 1938 en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	+									
	%-ban en %	+ 8.982	+ 118	+ 10	+ 147	+ 183	+ 8.249	- 11	- 18	- 75	+ 56.940	
	%-ban en %	+ 21.9	+ 17.8	+ 27.8	+ 17.5	+ 19.6	+ 13.1	- 12.6	- 0.3	- 3.8	+ 35.9	
	%-ban en %	+ 33.238	+ 766	+ 25	+ 617	+ 828	+ 34.176	- 61	+ 1.359	+ 369	+ 179.345	
	%-ban en %	+ 20.8	+ 29.4	+ 17.5	+ 19.4	+ 24.0	+ 14.4	- 13.9	+ 4.4	+ 4.9	+ 28.7	

1) Az 1938. és 1939. évi adatok ideiglenesek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1938 et 1939 sont provisoires.

2. TÁVIRÓFORGALOM¹⁾ — 2. Trafic télégraphique

3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM¹⁾ — 3. Trafic téléphonique

Év Année	Hó Mois	Távíró Télégraphe		Távbeszélő — Téléphone									
		Távírók ezer drb.		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques					Közvetlen összeköttetések száma Raccordements directs nombre	Számított helyi beszélgetések száma ezrekben Conversations locales comptées nombre en milliers			
		Télégrammes, nombre en milliers		hálózatok szerint dans le réseau			összesen total	bpesti egységes hálózatban dans le réseau uniforme de Budapest		vidéken en province	összesen total		
		feladás dépôt	kézbesítés remise	bpesti egységes uniforme de Budapest	falurendszertől és 200 előfizetőnél nagyobb système rural et plus de 200 abonnés	200 előfizetőnél kisebb jusqu'à 200 abonnés							
1930.	—	3.404	3.715	46.601		35.618		82.219	2.212	103.890	—	103.890	
1931.	—	2.599	3.253	47.095		33.840		80.935	2.376	106.946	14.189	121.135	
1932.	—	2.066	2.735	46.884		32.415		79.299	2.196	107.564	13.867	121.431	
1933.	—	1.894	2.576	47.962		31.109		79.071	2.207	107.146	12.801	119.947	
1934.	—	1.873	2.557	53.338		34.354		87.692	2.303	111.898	11.911	123.809	
1935.	—	1.903	2.573	58.339	15.088	18.723		92.150	2.257	121.980	12.944	134.924	
1936.	—	1.947	2.607	63.537	16.699	22.218		102.454	2.155	127.933	14.261	142.194	
1937.	—	2.133	2.820	70.325	18.165	23.290		111.780	2.117	134.885	16.358	151.243	
1938.	IV.	167	224	72.141	18.952	23.421		114.514	2.139	12.234	1.470	13.704	
1938.	V.	190	252	72.407	19.028	23.552		114.987	2.118	11.668	1.397	13.065	
1938.	VI.	204	263	73.122	19.111	23.743		115.976	2.099	12.144	1.515	13.659	
1938.	VII.	208	268	73.193	19.188	23.993		116.374	2.107	11.521	1.514	13.035	
1938.	VIII.	243	301	73.283	19.305	24.216		116.804	2.133	10.715	1.566	12.281	
1938.	IX.	254	320	73.836	19.486	24.426		117.748	2.131	11.530	1.574	13.104	
1938.	X.	228	294	74.307	19.608	24.637		118.552	2.179	12.594	1.636	14.230	
1938.	XI.	226	289	74.543	20.862	26.212		121.617	2.186	12.238	1.567	13.805	
1938.	XII.	233	302	75.128	21.331	27.316		123.775	2.201	12.133	1.585	13.718	
1939.	I.	207	277	75.460	21.607	27.078		124.145	2.228	12.826	1.737	14.563	
1939.	II.	185	246	75.661	21.695	27.135		124.491	2.229	12.219	1.681	13.900	
1939.	III.	236	309	75.941	21.812	27.523		125.276	2.240	11.215	1.574	12.789	
1939.	IV.	222	293	76.134	21.689	28.531		126.354	2.267	12.353	1.821	14.174	
1938. V.-1939. IV. összesen : V. 1938.-IV. 1939. total :		2.636	3.414	—	—	—	—	—	—	143.156	19.167	162.323	
1938. I.-IV. összesen : I-IV. 1938. total :		629	861	—	—	—	—	—	—	46.786	5.722	52.508	
1939. I.-IV. összesen : I-IV. 1939. total :		850	1.125	—	—	—	—	—	—	48.613	6.813	55.426	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. IV. havában 1938. IV. havához képest több (+) kevesebb (-) En avril. 1939 par rapport au mois de avril. 1938. en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 55 + 69	+ 3.993	+ 2.737	+ 5.110	+ 11.840	+ 128	+ 119	+ 351	+ 470		
	1939. I.-IV. időszak- ban 1938. I.-IV. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-avril. 1939 par rapport aux mois de janv.-avril. 1938. en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 32.9 + 30.8	+ 5.5	+ 14.4	+ 21.8	+ 10.3	+ 6.0	+ 1.0	+ 23.9	+ 3.4		
	0/0-ban en 0/0												
	1939. I.-IV. időszak- ban 1938. I.-IV. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-avril. 1939 par rapport aux mois de janv.-avril. 1938. en plus (+), en moins (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 221 + 264	—	—	—	—	—	+ 1.827	+ 1.091	+ 2.918		
	0/0-ban en 0/0		+ 35.1 + 30.7	—	—	—	—	—	+ 3.9	+ 19.1	+ 5.6		

1) Az 1938. és 1939. évi adatok ideiglenesek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1938 et 1939 sont provisoires.

3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM (folytatás). — 3. Taphic téléphonique (suite).

4. RÁDIÓELŐFIZETŐK. — 4. Nombre des abonnés de radio.

Év Année	Hó Mois	T á v b e s z é l ő — T é l é p h o n e						Rádió Radiodiffusion				
		Közpon- tok száma Nombre des centales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers						Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés			
			kezdeménnyezett départ			érkezett arrivée			Buda- pesten á Budapest	vidéken en province	összesen total	
			bpesti egységes hálózat- ban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total	bpesti egységes hálózat- ban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total				
1930.	—	1.426	1.431	3.363	4.794	1.391	3.301	4.692	108.161	199.748	307.909	
1931.	—	1.445	1.285	3.094	4.379	1.281	3.004	4.285	111.774	213.258	325.032	
1932.	—	1.446	1.183	2.558	3.741	1.138	2.479	3.617	113.360	208.616	321.976	
1933.	—	1.465	1.145	2.345	3.490	1.059	2.306	3.365	115.114	213.065	328.179	
1934.	—	1.494	1.157	2.467	3.624	1.081	2.426	3.507	118.010	222.107	340.117	
1935.	—	1.524	1.249	2.863	4.112	1.152	2.822	3.974	122.676	230.231	352.907	
1936.	—	1.550	1.287	2.972	4.259	1.206	2.932	4.138	127.540	237.814	365.354	
1937.	—	1.613	1.346	3.365	4.711	1.267	3.327	4.594	134.465	249.040	383.505	
1938.	IV.	1.619	116	289	405	107	291	398	139.141	256.551	395.692	
1938.	V.	1.622	107	306	413	100	301	401	139.135	257.085	396.220	
1938.	VI.	1.627	123	332	455	119	326	445	138.880	256.295	395.175	
1938.	VII.	1.629	134	380	514	124	376	500	138.136	255.354	393.490	
1938.	VIII.	1.630	145	409	554	133	409	542	137.685	255.855	393.540	
1938.	IX.	1.633	150	431	581	138	425	563	138.011	257.148	395.159	
1938.	X.	1.634	157	417	574	149	410	559	140.192	262.052	402.244	
1938.	XI.	1.774	128	370	498	117	364	481	142.854	268.614	411.468	
1938.	XII.	1.861	125	376	501	116	367	483	145.316	273.899	419.215	
1939.	I.	1.862	123	353	476	112	350	462	147.605	305.046	452.651	
1939.	II.	1.862	125	328	453	112	330	442	148.981	312.978	461.959	
1939.	III.	1.862	116	395	511	104	400	504	149.067	316.443	465.510	
1939.	IV.	1.926	145	403	548	130	407	537	149.471	318.526	467.997	
1938. V.-1939. IV. összesen: V. 1938.-IV. 1939. total:		—	1.578	4.500	6.078	1.454	4.465	5.919	—	—	—	
1938. I.-IV. összesen: I-IV. 1938. total:		—	433	1.118	1.551	392	1.120	1.512	—	—	—	
1939. I.-IV. összesen: I-IV. 1939 total:		—	509	1.479	1.988	458	1.487	1.945	—	—	—	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. IV. havában 1938. IV. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 307	+ 29	+ 114	+ 143	+ 23	+ 116	+ 139	+ 10.330	+ 61.975	+ 72.305
	En avril. 1939 par rapport au mois avril. 1938, en plus (+) en moins (-)	0/0-ban en 0/0	+ 19.0	+ 25.0	+ 39.4	+ 35.3	+ 21.5	+ 39.9	+ 34.9	+ 7.4	+ 24.2	+ 18.3
	1939. I.-IV. időszak- ban 1938. I.-IV. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	—	+ 76	+ 361	+ 437	+ 66	+ 367	+ 433	—	—	—
	En janv.-avril. 1939. par rapport aux mois de janv.-avril. 1938, en plus (+) en moins (-)	0/0-ban en 0/0	—	+ 17.6	+ 32.3	+ 28.2	+ 16.8	+ 32.8	+ 28.6	—	—	—

5. A FORGALOM MUNKAEGYSÉGEKBEN — 5. Le trafic en unités de travail

Egyeség: 1000 db. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma db: — Nombre des unités de travail:											
		Kincstári postahivataloknál Bureaux d'Etat					Postamasteri hivataloknál és ügynökségeknél Bureaux des maîtres de poste et agences						
		posta poste	távíró télé- graphe	távbe- szélő téléphone	rádió radio	összesen total drb. nombre	%	posta poste	távíró télé- graphe	távbe- szélő téléphone	rádió radio	összesen total drb. nombre	%
1930.	—	186.223	27.761	105.715	5.953	325.652	71.3	98.809	11.325	16.843	3.891	130.868	28.7
1931.	—	161.075	22.657	103.432	6.494	293.658	72.7	80.932	9.792	15.387	4.234	110.345	27.3
1932.	—	135.946	17.848	97.845	6.900	258.539	72.9	70.612	7.847	13.667	4.174	96.300	27.1
1933.	—	129.388	16.501	95.047	6.774	247.710	72.6	69.057	7.049	13.326	3.912	93.344	27.4
1934.	—	130.711	16.294	99.131	7.185	253.321	72.3	71.557	6.974	14.471	4.052	97.054	27.7
1935.	—	132.288	16.663	108.581	7.516	265.048	72.0	74.560	7.130	17.197	4.155	103.042	28.0
1936.	—	137.907	17.822	114.310	7.804	277.843	71.6	79.933	7.327	18.430	4.251	109.941	28.4
1937.	—	143.639	19.595	121.662	8.216	293.112	71.1	85.416	8.007	21.218	4.386	119.027	28.9
1938.	IV.	12.562	1.519	10.890	742	25.713	71.0	7.604	639	1.866	366	10.475	29.0
1938.	V.	11.596	1.719	10.474	742	24.531	71.5	6.691	698	2.036	367	9.792	28.5
1938.	VI.	11.393	1.833	11.012	741	24.979	71.6	6.761	749	2.029	365	9.904	28.4
1938.	VII.	12.141	1.884	10.788	737	25.550	70.1	7.398	826	2.314	365	10.903	29.9
1938.	VIII.	12.169	2.131	10.445	736	25.481	68.8	7.784	943	2.452	366	11.545	31.2
1938.	IX.	13.374	2.309	11.110	738	27.531	69.6	8.136	990	2.540	368	12.034	30.4
1938.	X.	14.606	2.073	11.846	750	29.275	69.6	9.073	920	2.438	376	12.807	30.4
1938.	XI.	14.134	2.086	11.366	765	28.351	70.7	8.310	839	2.218	387	11.754	29.3
1938.	XII.	17.326	2.275	11.379	777	31.757	70.0	10.080	866	2.241	397	13.584	30.0
1939.	I.	14.001	1.998	11.772	834	28.605	71.7	7.859	797	2.191	433	11.280	28.3
1939.	II.	13.656	1.556	11.368	891	27.471	71.4	7.897	647	2.054	428	11.026	28.6
1939.	III.	15.058	2.013	10.805	893	28.769	69.7	8.881	811	2.416	416	12.524	30.3
1939.	IV.	14.870	1.899	11.920	889	29.578	72.2	7.808	787	2.347	419	11.361	27.8
1938. V.-1939. IV. összesen: V. 1938. IV. 1939. total:		164.324	23.776	134.285	9.493	331.878	70.3	96.678	9.873	27.276	4.687	138.514	29.4
1938. I.-IV. összesen: I-IV. 1938. total:		47.674	5.827	41.855	2.947	98.303	71.6	27.834	2.423	7.258	1.453	38.968	28.4
1939. I.-IV. összesen: I-IV. 1939. total:		57.585	7.466	45.865	3.507	114.423	71.2	32.445	3.042	9.008	1.696	46.191	28.8
Összehasonlítások Comparaisons	1939. IV. havában 1938. IV. havához képest több (+) kevesebb (-)												
	En avril. 1939 par rapport au mois de avril. 1938, en plus (+), en moins (-)	+2.308	+380	+1.030	+147	+3.865	—	+204	+148	+481	+53	+886	—
	0/0-ban en 0/0	+18.4	+25.0	+9.5	+19.8	+15.0	—	+2.7	+23.2	+25.8	+14.5	+8.5	—
	1939. I.-IV. időszakban 1938. I.-IV. időszaka-hoz képest több (+) kevesebb (-)												
En janv.-avril. 1939 par rapport aux mois de janv.-avril. 1938, en plus (+), en moins (-)	+9.911	+1.639	+4.010	+560	+16.120	—	+4.611	+619	+1.750	+243	+7.223	—	
0/0-ban en 0/0	+20.8	+28.1	+9.6	+19.0	+16.4	—	+16.6	+25.5	+24.1	+16.7	+18.5	—	

5. A FORGALOM MUNKAEGYSÉGEKBE (folytatás).
5. Le trafic en unités de travail. (suite)

Egység: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services:														
		Posta Poste		Távíró Télégraphie		Távbeszélő Téléphone		Rádió Radio		Összesen drb. total nombre						
		drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0							
1930.	—	285.032	62.4	39.086	8.6	122.558	26.8	9.844	2.2	456.520						
1931.	—	242.007	59.9	32.449	8.0	118.819	29.4	10.728	2.7	404.003						
1932.	—	206.558	58.3	25.695	7.2	111.512	31.4	11.074	3.1	354.839						
1933.	—	193.445	58.2	23.550	6.9	108.373	31.8	10.686	3.1	341.054						
1934.	—	202.268	57.8	23.268	6.6	113.602	32.4	11.237	3.2	350.375						
1935.	—	206.848	56.2	23.793	6.5	125.778	34.2	11.671	3.1	368.090						
1936.	—	217.840	56.2	25.149	6.5	132.740	34.2	12.055	3.1	387.784						
1937.	—	229.055	55.6	27.602	6.7	142.880	34.7	12.602	3.0	412.139						
1938.	IV.	20.166	55.7	2.158	6.0	12.756	35.2	1.108	3.1	36.188						
1938.	V.	18.287	53.3	2.417	7.0	12.510	36.5	1.109	3.2	34.323						
1938.	VI.	18.154	52.0	2.582	7.4	13.041	37.4	1.106	3.2	34.883						
1938.	VII.	19.539	53.6	2.710	7.4	13.102	36.0	1.102	3.0	36.453						
1938.	VIII.	19.953	53.9	3.074	8.3	12.897	34.8	1.102	3.0	37.026						
1938.	IX.	21.510	54.4	3.299	8.3	13.650	34.5	1.106	2.8	39.565						
1938.	X.	23.679	56.3	2.993	7.1	14.284	33.9	1.126	2.7	42.082						
1938.	XI.	22.444	56.0	2.925	7.3	13.584	33.8	1.152	2.9	40.105						
1938.	XII.	27.406	60.4	3.141	6.9	13.620	30.1	1.174	2.6	45.341						
1938.	I.	21.860	54.8	2.795	7.0	13.963	35.0	1.267	3.2	39.885						
1939.	II.	21.553	56.0	2.203	5.7	13.422	34.9	1.319	3.4	38.497						
1939.	III.	23.939	58.0	2.824	6.8	13.221	32.0	1.309	3.2	41.293						
1939.	IV.	22.678	55.4	2.686	6.6	14.267	34.8	1.308	3.2	40.939						
1938. V.-1939. IV. összesen: V 1938.-IV. 1939. total:		261.002	55.5	33.649	7.2	161.564	34.3	14.180	3.0	470.392						
1938. I.-IV. összesen: I-IV. 1938 total:		75.508	55.0	8.250	6.0	49.113	35.8	4.400	3.2	137.271						
1939. I.-IV. összesen: I-IV. 1938 total:		90.030	56.1	10.508	6.5	54.873	34.2	5.203	3.2	160.614						
Összehasonlítások Comparaisons	1939. IV. havában 1938. IV. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerőleg en nombre	+	2.512	—	+	528	—	+	1.511	—	+	200	—	+	4.751
	En avril. 1939 par rapport au mois de avril. 1938 en plus (+), en moins (-)	0/0-ban en 0/0	+	12.5	—	+	24.5	—	+	11.8	—	+	18.1	—	+	13.1
	1939. I.-IV. időszak- ban 1938. I.-IV. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerőleg en nombre	+	14.522	—	+	2.258	—	+	5.760	—	+	803	—	+	23.343
	En janv.-avril. 1939 par rapport aux mois de janv.-avril 1938, en plus (+) en moins (-)	0/0-ban en 0/0	+	19.2	—	+	27.4	—	+	11.7	—	+	18.2	—	+	17.0

A posta forgalma.

6. A FELSZABADULT TERÜLETEK FORGALMA. — 6. Le trafic des territoires rattachés.

a) Postaforgalom. — a) Trafic postal.

Egység: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	Feladás — Expédition										
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi betét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne versements		Csekkbefizetés Chèques versements		
		közönséges ordinaires	ajánlott recom-mandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	
1938.	XI.	3.526	32	1	29	20	1.649	1	60	7	4.490	
1938.	XII.	3.548	57	3	43	54	3.429	2	211	46	10.225	
1939.	I.	3.372	60	3	34	52	2.403	2	248	78	10.510	
1939.	II.	3.512	58	3	39	50	2.367	3	319	95	10.784	
1939.	III.	4.480	73	3	47	59	2.679	3	354	114	12.760	
1939.	IV.	Felvidék	4.008	59	3	42	58	3.172	3	385	117	13.958
		Kárpátalja	695	12	1	14	13	869	— 1)	5	4	1.476
		Összesen:	4.703	71	4	56	71	4.041	3	390	121	15.434

1) Összesen csak 69 drb.

a) Postaforgalom. (folytatás). — a) Trafic postal (suite).

Év Année	Hó Mois	Kézbesítés — Remise										
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi betét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne Payements		Csekk-kifizetés Chèques payements		
		közönséges ordinaires	ajánlott recom-mandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	
1938.	XI.	—	37	1	54	33	1.045	— 1)	13	1	1.672	
1938.	XII.	—	58	3	91	49	4.260	1	46	5	6.265	
1939.	I.	—	63	3	76	44	6.670	1	110	8	5.082	
1939.	II.	—	62	3	88	46	5.771	3	138	25	6.727	
1939.	III.	—	75	4	91	56	4.914	3	292	29	11.007	
1939.	IV.	Felvidék	—	64	4	88	61	5.302	2	227	32	9.436
		Kárpátalja	—	16	2	16	7	807	— 2)	7	1	545
		Összesen:	—	80	6	104	68	6.109	2	234	33	9.981

1) Összesen csak 81 drb.

2) Összesen csak 46 drb.

b) Táviróforgalom. — b) Trafic télégraphique.
c) Távbeszélőforgalom. — c) Trafic téléphonique.

Év Année	Hó Mois	Táviró — Télégraphe		Távbeszélő — Téléphone				
		Táviratok ezer darab Télégrammes nombre en milliers		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques			Számított helyi beszélgetések száma ezrekben Conversations locales complètes nombre en milliers	
		feladás dépôt	kézbesítés remise	hálózatok szerint — dans le réseau		összesen total		
1938.	XI.			6	6		1.067	1.531
1938.	XII.	24	28	1.486	2.272	3.758	54	
1939.	I.	17	26	1.496	2.466	3.962	156	
1939.	II.	16	23	1.516	2.441	3.957	152	
1939.	III.	24	31	1.583	2.712	4.295	168	
1939.	IV.	Felvidék	22	29	1.661	2.812	4.473	173
		Kárpátalja	2	5	—	598	598	—
		Összesen:	24	34	1.661	3.410	5.071	173

c) Távbeszélőforgalom (folytatás). — c) Trafic téléphonique (suite).

d) Rádióelőfizetők. — d) Radiodiffusion.

Év Année	Hó Mois	T á v b e s z é l ő — T é l é p h o n e			Rádió — Radiodiffusion	
		Központok száma Nombre des centrales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers		Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés	
			kezdeményezett départ	érkezett arrivée		
1938.	XI.	140	5	4	—	
1938.	XII.	224	49	46	—	
1939.	I.	224	53	52	25.878	
1939.	II.	224	47	52	30.464	
1939.	III.	222	60	66	31.846	
1939.	IV. {	Felvidék	222	61	67	32.437
		Kárpátalja	63	5	5	—
		Összesen:	285	66	72	32.437

e) A forgalom munkaegységekben. — e) Le trafic en unités de travail.

Egység: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services					
		Posta Poste	Távíró Télégraphe	Távbeszélő Téléphone	Rádió Radio	Összesen Total	
		drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	
1938.	XI.	558	70	119	—	747	
1938.	XII.	1.050	290	460	—	1.800	
1939.	I.	1.000	234	528	31	1.793	
1939.	II.	1.030	173	503	114	1.820	
1939.	III.	1.400	254	660	97	2.411	
1939.	IV. {	Felvidék	1.336	254	670	90	2.350
		Kárpátalja	192	27	59	—	278
		Összesen:	1.528	281	729	90	2.628

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA

Anglia.

Az első postabélyeg kibocsátásának 1940-ben elkövetkezendő százéves évfordulójára az angol posta 4 darabból álló emléksorozat kiadását tervezi. A kivitelre kerülő terveket meghívásos pályázat útján szerzik be. A meghívott művészek elgondolásaikat már papírra vetették és a rajzok végleges elkészítése előtt a vázlatokat a legmegfelelőbbek kiválasztása végett bemutatatták. (Pl N., 1939:4.)

Lettország.

Alább a lett posta 1937/38. évi jelentéséből közlünk néhány érdekes adatot. Az adatok értékelésének megkönnyítése céljából talán nem lesz fölösleges előrebocsátani, hogy Lettország területe 65.291 km² és lakosainak száma 1,967.000. Rigában, a fővárosban 385.000 ember lakik. Az ország lakosai közül 710.920-an élnek városokban.

A 4431 főnyi postaszemélyzet 2395 hivatalban működött. A női alkalmazottak száma 1507. A hivatalok száma a tárgyévben 73-mal emelkedett. A vasúthálózat hossza 3350 km, amelyen 39 mozgópostakocsi látja el a postai szállítószerkezetet. A postának 1386 kocsija és szánja, 45 gépjárműve és 652 lova van. Összesen 2494 levélszekrény van kifüggesztve, 59-cel több, mint az előző évben. Az engedélyezett 33 bélyegzőgép közül 27 Rigában működik. Az évközben kezelt postaküldemények száma az előző évi adatokhoz viszonyítva, általában emelkedett. Ez az emelkedés a leveleknél 1,6, a levelezőlapoknál 1, a nyomtatványoknál 6,2, az üzleti papiroknál 5,9, a kiscsomagoknál 3,1 és a csomagoknál 9,5 százalék. A belföldi forgalomban összesen 47,887.000 levélpostai küldemény, 10.287 díjmentes, 518.365 díjköteles cso-

mag, 400.000 értékével, 897.518 közönséges, 6311 távirati utalvány, 26,257.000 hírlap, összesen tehát kereken 76 millió küldemény, külföldi viszonylatban pedig 6,693.690 küldemény ment át a lett posta kezelésén. A külföldi forgalomból a legnagyobb hányad a német birodalomra esik. Légipostával 117.710 belföldi és 94.091 külföldi küldeményt szállítottak. A küldeményfajok közül egyedül a postai megbízások forgalma esett vissza kisebb mértékben. A postacsekkszolgáltatásra vonatkozó adatok igen kedvező képet adnak ennek a szolgáltatási ágának a rohamos fejlődéséről.

A postaszolgálat összes bevétele 22.813 millió lat, amihez még hozzászámítandó a takarékpénztári szolgálat által eredményezett 3715 millió. A kiadások végösszege 26,5 millió, vagyis a lett posta költségvetése több mint 3 millió lat fölösleggel zárult; ebből a postatakarékpénztárra 421.263 lat esik. (D. P. 1939:18.)

(Ifj. Kovács)

Lengyelország.

A lengyel posta a világháborút követő húsz év alatti működéséről nemrég összefoglaló jelentést adott ki. A Magyar Posta olvasói részére — azt hisszük — nem lesz érdektelen, ha a közös határ révén szomszédná lett lengyel testvérnemzet postájának fejlődéséről szóló jelentés kivonatát itt részletesebben is közöljük.

A jelentés történelmi visszapillantással kezdődik, amelyből megállapíthatjuk, hogy a lengyel posta kezdetben ugyanazon fejlődési fokozatokon ment keresztül, mint a nyugateurópai országok postái. Lengyelországban is megtalálhatók a szerzetesi és egyetemi posták ősi formái, szállítási díjak szedése, az állami és magánosok levelezé-

seinek egyenlőtlen kezelése, végül a regále fokozatos kialakulása. Meg kell említeni itt, hogy a lengyel posta számos olyan újítást és reformot vezetett be, amelyeket más postaigazgatások tőle vettek át. Így többek között Bátorv István király (1583) rendelete alapján a levelek szállításáért a távolságra való tekintet nélkül egységes díjat szedtek. Ez az elv lett később Hill (1837) reformjának kiinduló pontja és ez képezi ma is minden postai díjszabás alapelvét.

A lengyel posta egységes fejlődését megakadályozta Lengyelország feldarabolása. Az egyes országrészek postái annak az országnak szabályai szerint működtek, amelyhez tartoztak. Mindazonáltal nem vesztették el nemzeti jellegüket. Ez különösen a felkelések alkalmával tűnt ki, amikor a postahivatalnokok a hódítók hivatalos postáinak keretében titkos postát alakítottak, amely a Nemzeti Kormány részére dolgozott. Ugyanígy az utolsó függetlenségi harcok idején a postahivatalnokok a társadalmi szervezetekkel karöltve postaszolgálatot szerveztek, amely később Pilsudszky József légióinak tábori postája lett.

Amikor Lengyelország visszanyerte függetlenségét, a lengyel posta megszervezése igen súlyos akadályokba ütközött. Az újjáalakult Lengyelország területén levő postai és távközlési hálózat nagyon fejletlen volt. A háború következtében a postai szervek elhanyagolt vagy szétdőlt állapotban voltak.

Emiatt eleinte számos igen fontos kérdés megoldását el kellett halasztani és minden erőt elsősorban a postai és távközlési hálózat rendbehozatalára és kiterjesztésére kellett fordítani. A fáradozások szép eredményre is vezettek. A posta és távközlési hivatalok száma 1920-tól 1938-ig 3702-ről 5100-ra emelkedett; egyidejűleg szolgálatauk is nagy mértékben javult. A postahivatalokat 6701 faluzó levélhódó egészíti

ki, amelyeknek működési köre 299.520 km²-re és körülbelül 31 millió lakosra terjed ki, ami az összlakosság 90%-át teszi ki. Jelenleg 732 lakosra jut 1 postatisztviselő (1920-ban 1061-re jutott 1 postatisztviselő).

Az 1933—1938. években az ügynökségek száma 499-el növekedett, a postahivataloké azonban 166-tal csökkent. Ezt annak kell tulajdonítani, hogy az ügynökségek fenntartása kevesebb költséggel jár, viszont működési körük nem különbözik a postahivatalokétól.

A különféle hivatali kategóriákat a közönség igényei és a helyi kívánalmak szerint azzal tették kielégítőbbé, hogy sok helyen közvetítő posta- és távközlési hivatalokat, a nagyobb üzletekben, szállodákban stb. fiókhivatalokat, a vásárokon és kiállításokon alkalmi hivatalokat és a pályaudvarokon és kikötőkben postahelyeket létesítettek.

A jelenlegi postai és távközlési hálózat egységes egészlet képez, amit elősegített a belföldi és külföldi közlekedésnek javulása gyorsaság, szabályosság, biztonság és a szolgálat követelményeire való alkalmazkodás szempontjából.

Kezdetben az üzemvezetés a közigazgatás hagyományos irányvonalait követte, később azonban a bürokratikus formákat egyre jobban elhagyta és igyekezett a magánvállalatoknál alkalmazott rendszerre áttérni. Ezt a törekvést a köztársaság elnökének 1928-ban kiadott rendelete meg is valósította, amikor a lengyel posta, távíró és távbeszélő önálló üzemét megteremtette. Az üzemet kereskedelmi szempontok szerint kell vezetni és pedig az állami szükségleteknek, valamint a közgazdaság érdekeinek megfelelően.

Az említett rendelet a postát és a távközlést kizárta a közigazgatásból és kereskedelmi jellegűvé tételükre néhány alapelvet állapított meg (ingó tárgyak tulajdonjoga és ingatlanoknak saját kezelésbe

való vétele, közjogi személyiséggel való felruházás; pénzügyi és gazdasági tervek alapján való üzemvezetés; kötelezettség mérlegkészítésre és az évi jelentésnek a minisztertanács elé való terjesztésére; cégjegyzés; az üzemi szükségletek részére rövidlejáratú kölcsön felvétele a bevételek összegének 10%-a erejéig stb.).

Már megvalósítás előtt is a kommercializálás eszméje nagymértékben járult hozzá a szolgálat javításához és ennek köszönhető, hogy az üzem a gazdasági krízis alatt a kedvezőtlen helyzettel szembe tudott szállni. A postaigazgatás a válsaggal úgy küzdött meg, hogy kiadásait csökkentette, bevételeit pedig új szolgálati ágak bevezetésével és a meglévők kiterjesztésével növelte. Az üzem nagy rugalmasságáról tett ekkor tanúságot.

Ezt a rugalmasságot többek között az biztosította, hogy a posta- és táviróügyi miniszter felhatalmazást adott a postának az egyedárúság keretén túlmenően olyan szolgálatok kiterjesztésére, amelyekkel a posta addig nem foglalkozott, pl. személy- és poggyász-szállítás, pénzközvetítés és egyéb olyan mellékszolgálatok, amelyeket a posta-, táviró- és távbeszélő-szolgálat keretében le lehet bonyolítani.

A posta kereskedelmi jellegűvé tétele céljából törvényes alapnak megteremtése és főleg a postaintézet társadalmi, kulturális és gazdasági szerepére és feladataira vonatkozó felfogás megváltozása döntő jelentőségű volt a lengyel posta további fejlődésére. A kereskedelmi szempontok figyelembe vétele a postaigazgatás minden intézkedését, így szervezési munkálatait, munkarendjét, üzemvezetési rendszerét, díj-szabásait és berendezéseit, végül pedig a postai és távközlési hálózat fejlesztésére irányuló törekvéseket teljes mértékben áthatják.

Sorozatos előkészítő munkálatok után 1936. december 31-én felállították az üzem

vagyoni leltárát és 1937. április 1-én az első mérleget, amely kimutatta, hogy az öröklött vagyonállag az egész vagyon háromnegyed részét képezi. Egyidejűleg kereskedelmi könyvelést rendszeresítettek a minisztériumban és a kerületi postaigazgatásoknál.

1935-ben átszervezték az üzemet.

Az üzem legfőbb vezetésével a posta- és táviróminiszter van megbízva.

A postai szervezet igyekszik az ország közigazgatási beosztásához igazodni. Az ország postai területe vidékekre, ezek pedig körzetekre (a távközlési szolgálat részére) és kerületekre (a postaszolgálat részére) vannak felosztva. A kerület általában azonos a járással, ezzel szemben egy körzet több járásra terjed ki. A kerületek postai övekre, ezek pedig kézbesítési körzetekre tagozódnak; egyedül a nagyobb városok képeznek külön egységeket és postai negyedekre vannak osztva (a postai övekhez hasonlóan).

Minden egyes szervezeti egység központi egységekbe tartozik, amelyeknek működési köre az egész országra kiterjed; azonkívül területi egységekbe is van sorozva, amelyek tevékenységi köre az ország egy részére terjed ki. Ez utóbbiak fel vannak osztva egyrészt a postai és távközlési üzemet igazgató egységekre, másrészt végrehajtó egységekre, amelyek a postai és távközlési forgalmi szolgálatot látják el.

Az igazgatási egységek a következők: vidéki posta- és táviróigazgatások, kerületi posta- és távközlési hivatalok és úgynevezett körzeti távbeszélő és táviróhivatalok, amelyekhez a műszaki felügyelet szervei is tartoznak.

A végrehajtó egységek a forgalmi hivatalok és a segédszervek.

A segédszervek közé tartoznak a mozgó-postahivatalok és a kerületi posta- és távközlési anyagraktárak.

A forgalmi hivatalok szervezetük és

munkakörük szerint igen sokfélék. Szervezetük szerint tulajdonképeni hivatalokra, ügynökségekre és postai közvetítő helyekre oszlanak; ezenkívül vannak még a postahivatalon kívül állandóan vagy időszakonként működő kirendeltségek, kioszkok, postai közvetítő helyek penziókban, szállodákban, nagy áruházakban stb., továbbá postahelyek pályaudvarokon és kikötőkben.

Munkakörüket illetően e hivatalok feloszlának postahivatalokra, posta- és távközlési hivatalokra, távbeszélő-, táviró- és rádióhivatalokra, továbbá postai vagy postai és távközlési ügynökségekre és közvetítőhelyekre.

A forgalmi hivatalok szervezete függ a forgalom terjedelmétől, az ellátandó körzettől, a munka erősségétől, a hivatal bevételeitől és az általános hálózatban való fontosságától. A hivatalok 5 osztályba, az ügynökségek 5 fokozatba vannak osztva.

A forgalmi hivatalok postaszolgálatát kiegészítik a faluzó levélhordók, akik az ország valamennyi helységéig eljutnak; ezzel szemben a távirószolgálatot a vasúti állomások teszik teljessé, amelyek hivatalos és magántávíratok felvételével és kézbesítésével segédszolgálatot bonyolítanak le.

Az újjászervezésnek az volt a célja, hogy a posta-, táviró- és távbeszélőszolgálatot a közönség részére a lehető leghozzáférhetőbbé tegyék. Ezt a célt el is érték azzal, hogy egységes alapokra fektették az egész üzem megszervezését, az igazgatási és forgalmi szervek között a legközvetlenebb kapcsolatot építették ki; a hatásköröket egyenlően osztották fel, a hivatalvezetők kötelességeit meghatározták, a közönség részére igen kényelmes új hivatalokat rendeztek be és megteremtették a műszaki és forgalmi intézmények harmonikus együttműködésére szükséges előfeltételeket.

A postaigazgatás működési köre — tekintettel a célok közösségére és az állam érdekében végzett közös üzemvezetés gaz-

daságosságára — több más intézményre is kiterjed. Ezek az intézmények olyanok, amelyek a postához hasonló tevékenységet végeznek, vagy amelyek felett a posta gyakorol felügyeletet.

Ezek a következők:

1. A postatakarékpénztár, amelynek felügyeleti hatósága a pénzügyminiszter, a takaré- és csekkszolgálatot a postahivatalok végzik.

2. A távközlési és rádió-műszaki állami intézetek, amelyeket a posta- és táviróügyi miniszter ellenőriz és amelyeknek célja elektrotechnikai anyagok és precíziós készülékek gyártása, főleg a távközlés és rádiószolgálat számára.

3. A „Lengyel Rádió” (Radio Polonais) részvénytársaság a rádiót tartja üzemben. Részvényeinek többsége a kincstár tulajdonában van. A társaság a posta- és táviróügyi miniszter felügyelete alatt működik és engedményezési díj, valamint a posta által végzett nyilvántartási és díjszedési munkát címén a beszedett rádiódíjak egy részét a postaigazgatásnak fizeti.

4. A „Lengyel távbeszélő r.-t.”, amelynek egyik részvényese a kincstár, szintén a posta- és táviróügyi miniszter felügyelete alá tartozik. Ez a társaság 8 nagy városban a távirószolgálatot is lebonyolítja.

5. A „Postai hirdetőiroda” (La Réclame postale) korlátolt felelősségű társaság a postaigazgatás és magánosok hirdetéseiével foglalkozik.

A díjszabásnak kereskedelmi elvekre való fektetése folytán az önköltség és az általános üzemi költségek a legszűkebben vannak számítva. A díjakat a népesség vásárlóképessége, valamint a közgazdasági szükségletek szerint állapították meg. E díjak nemcsak az egyes küldeményekre (pl. élelmi-szer vagy könyvtartalmú csomagok stb.) különbözök, hanem a feladott küldemények darabszáma szerint is változnak (pl. 40—60 százalék díjkedvezményt engedélyeznek a tömegesen, azaz egyszerre 1000-nél több

példányban feladott nyomtatvány, áru-
minta és egybecsomagolt küldeményekre).

A díjszabáspolitika rugalmassága lehetővé tette a díjszabásoknak a konjunktúra szerint való módosításait. 1934-ben pl. a gazdasági helyzet javulása következtében a postai díjszabást 20%-kal, a távbeszélő díjszabást 15%-kal, a táviródíjszabást kb. 5 százalékkal szállították le. Mindezek jelentős mértékben járultak hozzá a gazdasági élet megkönnyítéséhez.

A díjszabáskészítés egyik legjellegzetesebb vonása volt annak az elvnek elfogadása, hogy a díjak alsó határát az önköltség, felsőhatárát pedig a monopólium, továbbá a postaintézmény közhasznossága és az általános állami érdek határozzák meg.

A postaigazgatás díjszabáspolitikájának másik fontos elemét képezi a posta- és távközlési szolgálatok kölcsönös kiegészítésének elve, amelyért a postaigazgatás már kezdettől fogva sokat küzdött. Ennek az elvnek érdekében nemcsak ingyenes szolgálatokat vállalt el, hanem több szolgálat díját is mérsékelte.

A postahivatalok számának növekedésével párhuzamosan a hivatalok szükségleteinek kielégítése végett számos építkezést kellett végezni. E munkálatok célja volt egyrészt a meglévő épületek beépített térfogatának emelése, másrészt postaház-típusok kidolgozása. Jelenleg a hivatalok beépített térfogata az 1919. évi 1,336.000 m³-rel szemben 2,602.000 m³-re emelkedik (1,266.000 m³ növekedés). Az építkezések közül legnevezetesebbek a varsói távközlési hivatal épülete, amelynek -beépített térfogata 120.000 m³ és a nemrég Varsóban épített postai épületszomsor (350.000 m³), amely egy pályaudvari postahivatalt, egy kerületi kézbesítőhivatalt, postai vámhivatalt stb. foglal magában.

A küldemények feladásának megkönnyítése céljából jelentősen emelték a levélszekrények számát és külön levélszekrényeket állítottak fel a légitposta, a helyilevelezés és

a vidéki küldemények számára. A helyi levélszekrényeket (zöldszínűek) igen gyakran ürítik és az oda 16 óra előtt bedobott küldeményeket még aznap kézbesítik. Itt meg kell említeni, hogy a törvény a városokban kötelezi a háztulajdonosokat a kapualjakban levélszekrények felállítására. Gondoskodás történt arról is, hogy minél többen foglalkozzanak értékkárusítással főleg az utcai árusítófülkékben (kioszkokban) stb.

Vidéken a kézbesítőszolgálatot a faluzólevélhordók látják el, akik postai küldeményeket is felvesznek, pénzüsszegeket szednek be, közreműködnek a váltóóvatolásoknál és 200 zloty erejéig ki- és befizetéseket teljesítenek.

A közönség igényeinek minél megfelelőbb kielégítése végett számos új postai és távközlési küldeményfajt létesítettek, továbbá a meglévő szolgáltatásokat módosították.

A postaforgalom terén létesített újítások között mindenekelőtt a postacsomagszolgálatot kell megemlíteni, amelyben különleges kezelés alá eső élelmiszercsomagokat rendszeresítettek (kedvezményes díjszabás, a leggyorsabb szállítási eszközökkel való szállítás, csomagoknak közvetlenül a mozgópostánál való feladása és átvétele, élelmiszerekre vonatkozó árajánlatoknak távirati úton való közlése és a táviratok szövegének a postahivatalokban való kifüggesztése, kedvezményes díj élelmiszert rendelő táviratokra).

Rövid ideig kedvezményes díjszabással szállították a dohányt tartalmazó csomagokat a nagykereskedők, kiskereskedők és a postahivatalok közötti forgalomban. Az egész kicsi községekben, különösen ott, ahol trafik nem volt, a közönségesebb dohányfajtákat a postahivatalok is árusították.

A könyvtartalmú csomagokat 50% kedvezményrel, a selyemhernyógubó tartalmú csomagokat 25—50% kedvezményes díjszabással szállították.

A levélpostai küldeményeknél különbséget tesznek helyi és vidéki levelek között.

A bizonyos foglalkozási ágak csoportjainak (gyógyszerészek, házfelügyelők stb.) feladható címzetlen nyomtatványküldeményeken kívül magánhirdetési célokat szolgáló mindenkinek szóló röpcédulákat vezettek be, amelyeket a nyomtatványokra előírt feltételekkel fogadnak el szétosztásra.

A postaigazgatás ellátja még a következő szolgáltatásokat: beszedi a rádiódíjakat; árusít bélyegeket, állami sorsjegyeket és filatéliai szempontból értékes postabélyegeket, továbbá igen alacsony díjért behajt kisebb összegeket (filléres megbízás).

Különösen az 1933—1938. években vezettek be számos újítást; pl. a csomagok súlyhatárát 20 kg-ra emelték fel; megengedték, hogy a kézbesítési díjat a címzett fizethesse; a 200 zloty-n aluli értéknyilvántással ellátott csomagokra a szállítóleveleket megszüntették; a rendeltetési hivatalnál a szállítólevél felmutatójának való kézbesítést bevezették; a postahivatalok útján lebonyolított hírlapszolgálatot teljesen újjászervezték.

A hírlapszolgálat megjavításával egyidejűleg különleges utalványokat rendszeresítették a kiadók folyószámláira való befizetés végett. A kiadók a számlájukon jóváírt összegek felett a csekkönyvecskékhez hasonló könyvecskével rendelkezhetnek.

A távirószolgálatban új távirat-fajokat vezettek be (pl. élelmiszercsomagokra vonatkozó táviratok, reklám-táviratok, gratuláló táviratok, fényképtáviratok stb.). Lehetővé tették a táviratoknak távbeszélőn való feladását és kézbesítését és legutóbb rendszeresítették előfizetők részére a távgépíró-szolgálatot.

Ez utóbbi szolgálat igen nagy sikernek örvend tekintettel arra, hogy a távgépíró távbeszélő vonalra lehet kapcsolni és a távbeszélőkészülékkel felváltva használni.

A távbeszélőszolgálat terén különösen a díjszabás leszállítások voltak fontosak; így leszállították a belépési és berendezési díjakat; propaganda időszakokat létesítettek,

amikor távbeszélőállomásokat díjmentesen szereltek fel; a kistávolságú beszélgetések díjszabását csökkentették; az előfizetési díjat mérsékeltek; a nemzetközi és belföldi forgalom szabályait egységesítették (rendszeresítették a bérelt beszélgetéseket, a gyenge- és erősforgalmú időben folytatott beszélgetéseket, távbeszélő tudakozódásokat, nyilvános állomásra való meghívást, bizonyos órában folytatott sajtóbeszélgetéseket).

A távközlési szolgálat modernizálása nagyszámú beruházást tett szükségessé a műszaki berendezések korszerűvétele és továbbfejlesztése terén.

Annak ellenére, hogy kezdetben sok pénzügyi és műszaki nehézséggel kellett megküzdeni, a távközlési áramkörök hálózata egyre bővült, a központok száma emelkedett és a meglévő központok modernizáltak, végül a távbeszélő készülékek száma jelentősen megnövekedett.

1920-ban 3702 hivatal közül csak 1297-ben volt távbeszélőszolgálat; jelenleg csaknem minden hivatal el van látva távbeszélővel. A távbeszélő áramkörök hossza 257.555 km-re emelkedett (azelőtt 45.842 km volt).

A nagytávolságú távbeszélőforgalom céljaira kábeleket 1929-ben fektettek le először. Jelenlegi hosszuk 1180 km. Ezenkívül 260 km kábel van a helyi hálózatban.

1932-ben az automata rendszerre való átérés alakalmával a városi távbeszélő hálózatokat valamennyi nagyobb városban és nagy ipari központokban automatizálták.

Az említett munkálatok a közönség részére különféle kényelmet és díjleszállítást biztosítottak, aminek eredményeképpen a távbeszélő előfizetők száma tekintélyesen megnövekedett. A távbeszélő előfizetők száma 206.012-re emelkedett (1920-ban 76.800), amelyből 144.358 volt automatahálózatban.

Számos beruházást végeztek a vivő frekvenciás távbeszélő összeköttetések, a táviró-

berendezések, a képtávíró és a távolbalátás terén.

A rádiószolgálat számára 4 hosszú-, közép- és rövidhullámú állomást építettek 16 leadóval és 525 kw összteljesítménnyel. Ezek között legfontosabbak a gdyniai oceáni és parti állomások.

A műsorszóró rádiónak 10 leadóállomása van 7—120 kw teljesítménnyel. A rádió-előfizetők száma 1938 december 31-én meghaladta az egymilliót.

A posta, távíró és távbeszélő kereskedelmi jellegűvé tétele a közönség számára a társadalmi és gazdasági élet követelményeihez igazodó új szolgálatokat tett lehetővé. E szolgálatoknak a közönség szükségletével való szoros kapcsolatát 1933 óta rendszeres propaganda biztosítja. E propagandát azonban nem lehet kizárólag kereskedelmi eljárásnak tekinteni, mert ez egyidejűleg a közönséget a postai és távközlési szolgálatok legjobb kihasználási módjairól is tájékoztatja.

jairól is tájékoztatja. (Módos)

Németország.

A birodalom igen fontosnak tartja, hogy a tanulóifjúság már az iskola padjaiban megismerkedjék a posta különböző szolgálati ágaival, szolgáltatásaival és azok igénybevételének helyes módjával. Felismerték ugyanis, mennyire fontos az, hogy az életnek nekivágó fiatalok ezekkel a valóban naponta előforduló gyakorlati tudnivalókkal tisztában legyenek.

A postai és hírszolgálati ismeretek célszerű és eredményes oktatására igen sok iskola már külön „posta-tantermet” rendezett be. Legutóbb a birodalmi posta — az iskolák munkáját megkönnyítendő — füzetalakú ismertetést adott ki, amely ügyes, könnyen áttekinthető összeállításban, bőséges képanyaggal megvilágítva adja elő a szükséges tudnivalókat a posta-, távíró-, távbeszélő- és rádiószolgálat köréből. Aból az elgondolásból kiindulva, hogy a felsőbb osztályok tanuló ifjúsága, mint mű-

kedvelő ma már többé-kevésbé rádiókészülékek összeállításával is foglalkozik, a füzet ismerteti a rádióadóállomások létesítésére vonatkozó rendelkezéseket és külön figyelmet az engedély nélkül üzembe helyezett adóállomások készítőit, illetőleg kezelőit sújtó büntetésre.

A füzet szerkesztésénél a szemléltető módszert tartották szem előtt: a sok kép és szabályszerűen kitöltött nyomtatvány-minta mellett a magyarázó szöveg tömör, rövid, de találó és kevés szóval sokat mond. (P. N., 1939:4.)

*

Az évek óta tartó általános gazdasági fel lendülés Németországban a kicsiny, vidéki postaszervek forgalmát is jótékonyan befolyásolta. A postaügynökök, valamint a gyűjtőhelyek és a kisegítő gyűjtőhelyek kezelőinek teendői jelentékenyen felszaporodtak, ennél fogva munkateljesítményük is állandóan emelkedett. A birodalmi posta — mérlegelve ezeket a tényeket — a folyó év április havában megkezdte a vidéki alsó-fokú postaszervek átszervezését és részben az érdekelt kezelőszemélyzet szolgálati jogviszonyainak új alapon való rendezését. Az átrendezés nem szorítkozik a birodalom régi területére, hanem Ausztriára és a Szudéta-földre is kiterjed. Az alkalmat arra is felhasználják, hogy a birodalomhoz a közelmúltban hozzácsatolt tartományok hasonló postaszerveit a birodalom régi területén működőkkel minden tekintetben összhangba hozzák és a mutatkozó szervezetbeli vagy egyéb különbségeket megszüntessék.

A munkálatok során a megnövekedett forgalmú ügynökségeket hivatalokká alakítják, az ügyzőköt pedig kérelmükre — ha egyébként az általános feltételeknek megfelelnek — átveszik állami szolgálatba. A többi ügynökséget és a gyűjtőhelyeket ezentúl egységesen a „Poststelle” elnevezéssel jelölik, a kezelők járandóságát pedig újra szabályozzák. A most említett alsó-fokú postaszervek kezelőinek hivatalos

címe: postamester. Az egészen csekély forgalmú ú. n. kiséítő gyűjtőhelyek kezelői a „segédpostamester” címet kapták. Ezekkel az intézkedésekkel a német posta kettős célt kíván elérni. Egyrészt az igazságosabb teljesítmény-értékeléssel és jobb illetmény biztosításával, valamint a vázolt apró, de kedvező lelki hatást eredményező engedményekkel az érdekeltek munkakedvét, törekvését akarja serkenteni, másrészt pedig a vidéki lakosság postai ellátását óhajtja tökéletesebbé tenni. A dolog természeténél fogva az utóbb említett cél tulajdonképpen a fontosabb. Az átrendezés arányának és egyúttal az intézkedések jelentőségének jellemzésére talán elegendő egyetlen adatot említeni: a vázolt munkálatok keretében mintegy 40.000 alsófokú postaszerv adatai kerülnek feldolgozásra. (D. P., 1939:12.)

*

A folyó évi április hónapban a német posta megkezdte a Szudétaföldön lakó volt csehszlovák állampolgárok birtokában levő és annakidején a prágai postatakarékpénztár által kiállított takarékkönyveknek német takarékkönyvekre való kicserélését. A lebonyolítás rendjét biztosítandó a kicserélés csoportonként éspedig a betevő nevének kezdőbetűje szerint történik. Az A—D betűvel kezdődő nevű betevők könyvecskéiket április, az E—G betűsök pedig május hó folyamán már megkapták. A H—K betűs nevéek júniusban, L—Q-ig júliusban, R—S-ig augusztusban, T—Z-ig pedig szeptemberben kerülnek sorra. Azokat a cseh-szlovák betétkönyveket, amelyeket tulajdonosaik az előírt idő alatt nem szolgáltatották be, október végéig utólag még elfogadják kicserélésre, ennek a végső határidőnek elteltével azonban a cseh-szlovák kiállítású takarékkönyveken alapuló minden követelési jog elenyészik.

A volt cseh-szlovák postatakarékpénztár által kiállított betétkönyveket a Szudétaföld bármely postahivatalánál, ügynökségénél vagy postai gyűjtőhelyén be lehet szol-

gáltatni kicserélés végett. A bécsi postatakarékpénztár által kiállított új takarékkönyvecskéket a betevő a lakására illetékes kézbesítő postahivatalnál veheti át, amint a postatakarékpénztártól az erre vonatkozó értesítést megkapja. (D. P., 1939:12.)

Olaszország.

Az olasz posta 1936/37. évi jelentése valamennyi szolgálati ágban örvendetes forgalomemelkedésről számol be. Az olasz postahivatalok a költségvetési évben kereken 2600 millió levélpósta és 14 millió csomagküldeményt kezeltek. Külföldről, valamint Olasz-Afrikából és az Egei tenger olasz szigeteiről 522.000 drb csomag érkezett, ugyanezekre a területekre az olasz félszigetről 756.000 drb csomagot adtak fel. A 247 mozgópósta naponta 72.682 km-t teljesített. A bel- és külföldi hajójáratok közül postaszállításra a legjobbakat és leggyorsabbakat választották ki. Az igazgatás a légi postai hálózat fejlesztésére különösen nagy gondot fordított. 29 bel- és 78 külföldi repülőjáratot használtak fel légi postai zárlatok szállítására. A belföldi postautalványok darabszáma kissé visszaesett, összege azonban emelkedett. A külföld felé irányuló utalványforgalom — a pénzürték megvédését célzó forgalmi korlátozások következtében — összezsugorodott. A számottevő emelkedést felmutató postacsekk-forgalomra jellemző néhány számadat: a könyvelések száma kereken 24.8 millió (+ 24%), összege pedig 19.530 millió líra (+ 21%). A postaszemélyzet létszáma 1937 június hó végén 31.399 fő. A bevételek végösszege 1.073,211.765, a kiadásoké pedig 930,114.173 líra, a költségvetési fölösleg tehát 143,097.592 líra. (D. P. 1939:16.)

Svájc.

Az idén Zürichben tartandó kiállításon a svájci posta az államéletben betöltött fontos szerephez illő képviseltetéshez jut és egyúttal a kiállítás közönségének elsőrendű postai kiszolgálást biztosít: ugyanis

a három alkalmi hivatalon kívül, amelyeknek egyike a posta kiállítási épületében elhelyezve mint mintahivatal, maga is látványosság, a kiállítás területén, a tó mindkét partján, lehetőleg egyenlő távolságban még 14 ú. n. „postakioszk” is működik. A kioszkok csillagalakban elhelyezett három távbeszélőfülkéből állanak, a fülkék között maradó üres helyen pedig két bélyegautomata, egy levélszekrény és egy kétszemé-

lyes írópalc áll, ügyes, tetszetős elrendezésben s a bútorzatot pad egészíti ki. A berendezést széles, kerek tető védi a napsütéstől és az esőtől, s a kioszkot három árbócon lengő zászló teszi messziről felismerhetővé. A távbeszélőfülkék ajtaján Svájc három nyelvterületének megfelelően a „távbeszélő” szó váltakozva francia, német és olasz írásmóddal van kiírva. (P. N., 1939:4.)
(Ifj. Kovács.)

TÁVIRÓ

Amerikai Egyesült Államok.

A Bell társaság távgépíró hálózatába kapcsolt távgépíró állomások száma az 1938. év folyamán 500 állomással szaporodott s így az előfizetői távgépíró állomások száma 12.500-ra emelkedett. E nagyarányú fejlődést bizonyára előnyösen befolyásolta az a körülmény, hogy a társaság kisebb típusú és olcsóbb távgépírot hozott forgalomba, amely az eddigi gépeknél sokkal csendesebben működik (Europ. Fernsprechdienst 1939:51.)

*

A Postal Telegraph and Cable Corp. és az American Communications Association köréből a szövetségi távközlési bizottságnál (F. C. C.) azt az indítványt tették, hogy hívjanak össze értekezletet, amely a szövetségi távközlési bizottságot felhatalmazná a Western Union távirótársaságnak a Postal Telegraph and Cable Corp-al való egyesítésére. A szövetségi távközlési bizottság ezzel az indítvánnyal szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a távirótársaságok egyesítésére nézve őt semmiféle jog nem illeti meg s nem jöhet figyelembe az sem, hogy az érdekelt társaságok közti nézeteltérések esetében ő döntsön. Az ügynek az érdemleges tárgyalását a kongresszusra kell bízni.

Távirótársaságok egyesítésének kérdése az Amerikai Egyesült Államokban nem új keletű. A kongresszusnak tett jelentésében

a szövetségi távközlési bizottság már 1935 január 21-én ajánlotta az 1934. évi távközlési törvénynek a távirótársaságok egyesítésére vonatkozó rendelkezésekkel való kibővítését. Távirótársaságok alatt a javaslat szerint oly vállalatokat kell érteni, amelyek írott híreknek vezetőkeken, kábeleken vagy rádió útján való továbbításával foglalkoznak. Ebben a javaslatban is a Western Union távirótársaságnak a Postal Telegraph and Cable Corp-al való egyesítése volt a cél. A kongresszus annakidején nem adott helyet a távközlési bizottság jelentésében foglalt javaslatnak, nyilván azok miatt a nehézségek miatt, amelyek az egyesítés elé tornyosultak. Egyik ilyen nehézség az, hogy a Western Union az 1934. üzleti évét 4.3 milliós tiszta nyereséggel, míg a Postal Telegraph and Cable Corp. 1.9 millió veszteséggel zárta.

*

1938. október 24-én ünnepelte a Western Union társaság az Omaha és Sacramento közti táviró vonalmunkálatok befejezésének 77. évfordulóját, amely vonal a már meglévő vezetőkekkel történt összekapcsolás útján az Amerikai Egyesült Államok keleti és nyugati partvidéke közti közvetlen összeköttetést biztosítja. Az évforduló alkalmával a hosszú vezeték minden pontján ünnepségek voltak, különösen Salt Lake City-ben, amely a vonal megépítésénél különösen szerepet játszott.

A mult évszázad 50-es éveinek végén az Egyesült Államok nyugati és keleti partvidéke közt még nem állott fenn táviró összeköttetés, bár a keleti partvidéken már közel fél millió telepes telepedett le s így az ily közvetlen összeköttetés létesítésének szükségessége már régen felmerült. 1859-ben küldte ki a Western Union társaság egyik emberét, hogy nyugat felé haladva, a transzkontinentális táviró összeköttetés részére alkalmas vezeték-építési irányt állapítson meg. Nevezett megbízatásáról 1861-ben tudott csak beszámolni. Az általa kiválasztott útirány nagyjában a „Pony Express”-hez igazódott. A Western Union társaság elnöke ennek alapján a tervezett vezeték megépítését elhatározta, bár az Egyesült Államok elnöke, Lincoln Ábrahám, a bemutatott tervet fantasztikus vállalkozásnak minősítette, és kijelentette, hogy majdnem a lehetetlenséggel határos, oszlopoknak és építési anyagoknak a roppant nagy területen való elosztása. Amilyen gyorsan haladt előre a vezeték építése, az indiánok azt épp oly gyorsan el is pusztították.

A Western Union ezután újabb megbízottat küldött Kaliforniába, akinek sikerült Kalifornia kis társaságait „Overland Telegraph Company” néven egyesíteni. Ennek a társaságnak volt azután feladata a vezetékét Salt Lake City-ig megépíteni. Salt Lake City és Ohama közti vezeték résznek a meg-

építésére a „Pacific Telegraph Company” néven alakult társaság kapott megbízást.

Az építés a polgárháború kitörését követő harmadik hónapban kezdődött. Az építési vonal mentén hosszú kocsisorok vitték és osztották szét az építési csoportokat. A szükséges oszlopoknak a beszerzése nem volt könnyű dolog, mert sokszor 200 mérföldnyi távolságról kellett őket szállítani. Mindezekelőtt nagy siker volt akkoriban az építési vonal mentén az indián törzsekkel történt barátságkötés s ily módon a munka akadálytalan előbbrevitelének a biztosítása.

A terv szerint az építési munkát tíz év alatt kellett befejezni. A munka nagy erőmegfeszítéssel indult meg, hogy a gyors befejezés esetén kitűzött díjakat elnyerjék. Salt Lake City és Omaha közt az összeköttetést három hónap és tíz nap alatt építették meg és az első táviratot ezen a vezetéken 1861. október 17-én továbbították, amely a Mormon állam vezetőjének az Egyesült Államok elnökéhez intézett hűségnyilatkozatát tartalmazta. Öt nappal később, október 22-én a nyugati vezeték-rész is elkészült, Salt Lake Cityben az átkapcsolás is megőrtént és az első transzkontinentális távirat, amely Kalifornia állam legfőbb bírójának hűségnyilatkozata volt, az Egyesült Államok elnöke, Lincoln Ábrahám részére, 1891. október 24-én nyert ezen a kontinenst átszelő közvetlen vezetéken továbbítást. (Europ. Fernsprechdienst, 1939:51.)

TAVBESZÉLŐ

Amerikai Egyesült Államok.

New-York, San Francisco és Miami az elmúlt esztendőben 50.000 tengerentúli beszélgetést bonyolított le. Európával való forgalomban 26 európai országgal fordultak elő beszélgetések. A legtöbb beszélgetés Nagybritanniába és Franciaországba irányult. A beszélgetések legnagyobb részben meghatározott személyek közti beszél-

getések voltak és 65%-ban oly beszélgetések, amelyeket uton levő, vagy külföldön lakó amerikai személyekkel folytattak. 100 beszélgetés közül 20 oly személyekkel történt, akik szállodában laktak. A beszélgetések 75%-át azonnalra kérték, a többieket későbbi időpontra, vagy éppen későbbi napra jelentették be.

A 24 távoli ország közül, amelyekkel a

Bell társaság közvetlen tengerentúli távbeszélő összeköttetésben van, öt országban a hazai nyelv az angol, kettőben francia, tizenháromban spanyol és egy-egy országban portugál, holland, japán és kínai. A forgalom lebonyolításának hivatalos nyelve minden esetben az angol.

A tengerentúli távbeszélő összeköttetések várakozási ideje általában 10—12 perc. Az összeköttetések kicserélő hivatalai közti forgalomban azonban a várakozási idő igen sok esetben csak egy-két perc. Ezzel szemben tizenkét évvel ezelőtt, a tengerentúli távbeszélő forgalom rendszeresítésének idejében, az összeköttetések létrehozására mintegy 45 percig kellett várni.

Belgium.

A belga távbeszélő igazgatás az első az igazgatások közt, amely a távbeszélő jegyek önműködő (automatikus) kiállítását bevezette, még pedig előzőleg 1937-ben, majd nagyobb körzetben 1938-ban. Ezt az eljárást, amely hosszabb fejlődési folyamaton ment át, mielőtt gyakorlatilag alkalmazhatóvá vált, Brüsszelben 1938. évben rendszeresítették. Eszerint Brüsszelben bármely Rotary-hivatal által kért távbeszélő összeköttetést, amelyért a díjegyesség többszörösének megfelelő díj jár, a berendezés önműködően lajstromozza oly módon, hogy a távbeszélő jegyre a következő adatokat nyomtatja rá: A hívó előfizető száma, a hívott előfizető száma, a díjegyesség, a beszélgetés időtartama, nap és óra. Ennek az eljárásnak a bevezetését az automata közeli s automata helyközi forgalom lényeges feltételeként tekintik. (Europ. Fernsprechdienst, 1939:51.)

Brit-India.

Az indiai kereskedelmi kamara kalkuttai kirendeltsége az indiai kormányhoz beadványt nyújtott be, amelyben a meglévő távbeszélő berendezéseknek az állam által történő legsürgősebb átvételét javasolja, a következő okok alapján:

1. A távbeszélő nagyjelentőségű közszük-

ségleti üzem.

2. A hasznathajtó berendezések nagy részben magánkézben vannak s ezért igénybevételük a postaigazgatás részéről nem gazdaságos. Ez a körülmény teljesítményük emelését és az állami berendezéseknél a díjak leszállítását lehetetlenné teszi, továbbá nem ad ösztönzést a magánüzemek szolgálatának a javítására.

3. A távbeszélő üzem államosítása a kormány bevételeit emelni fogja, ami az adók és a távbeszélő díjak leszállítását lehetővé tenné.

4. A távbeszélőszolgálat egységesítése a teljesítőképességet is emelni fogja. (Europ. Fernsprechdienst, 1939:51.)

Dánia.

A dán távbeszélőigazgatás azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy Svédországgal és Norvégiával a távbeszélőforgalom lebonyolítására tengeralati kábeleket fektessen-e le, vagy rövidhullámú rádió útján bonyolítsa le a forgalmat. A kérdést a rádió javára döntötték el, mert ennél az üzemnél kisebb berendezési költségekkel kell számolni, s az igazgatás a távbeszélő díjnak 50%-kal történő leszállítását vette tervbe. (Telegraphen Praxis, 1939:8.)

Nagybritannia.

Az angol távbeszélőigazgatás 1938. december havában a távbeszélő terén jelentős újítást vezetett be azzal, hogy mozgó távbeszélő központot létesített, még pedig azzal a rendeltetéssel, hogy azt katasztrófák vagy más elemi csapások alkalmával a távbeszélő központ pótlására működésbe helyezi. Tulajdonképen kis automata központról van szó, amelyet az igazgatás autópótkocsiba szereltetett. Oldalfalai 2—2 acéllapból állnak, amelyeket szigetelőanyag választ el egymástól. Az áramforrást 2 db 50 Voltos telep képezi, amelyeknek kapacitása (72 ampère óra) 7 napos üzemet biztosít. Ezt a mozgó távbeszélő központot kísérletképpen Essex-ben helyezték üzembe. (Telegr. Praxis, 1939:8.)

Németalföld.

Az európán kívüli távbeszélő viszonylatokban a távbeszélgetések díjtételei tudvalevőleg oly magasak, hogy tényleg csak az ú. n. üzleti távbeszélőforgalom tudott egyes európán kívüli viszonylatokban korlátozott mértékben kifejlődni. A németalföldi igazgatás ezért mérsékelt díjszabással az ú. n. családi beszélgetések kísérletképeni rendszeresítésével a távbeszélőnek magánügyekben történő igénybevételére kíván ösztönző hatást gyakorolni. Ilyen mérsékelt díjú családi beszélgetést csak hétköznapokon, a rendes szolgálati időben lehet váltani. E beszélgetések azonban kizárólag csak magántermészetű ügyekre vonatkozhatnak s üzleti ügyekre nem terjedhetnek ki. Ilyen beszélgetésnek a díjegyisége Jávával, Madeira-val és Makassar-ral 9 holl. forint. Ha a forgalom megengedi, a beszélgetések időtartamát 3 percnél túl meg is lehet hosszabítani. Ily beszélgetések váltására bejelen-

tett összeköttetéseket legkorábban a bejelentést követő hónap negyedik hétköznapján létesítik. A hívó félnek az összeköttetés létesítésének idejére vonatkozó esetleges kívánságát, a lehetőséghez képest figyelembe veszik. (Europ. Fernsprechdienst, 1939:51.)

Németország.

Berlin és Athén közt közvetlen távbeszélő összeköttetést helyeztek üzembe. Ez az összeköttetés körülbelül 1900 mérföld hosszú és Németországnak a leghosszabb közvetlen távbeszélő összeköttetése. Az áramkör német területen Berlinton Wilton-ig kábelben halad, és Jugoszláv, majd görög területen légvezetékben folytatódik. A légvezeték az összeköttetést Siemens és Halske vivőfrekvenciás rendszer segítségével hozták létre, amely a vonal többszörös kihasználását teszi lehetővé. (Bulletin d'Information, de Documentation et de Statistique, 1939:2.)

RÁDIÓ

Németország.

A birodalmi postaminiszter a propagandaminiszterrel egyetértően 1939. március 19-én rendeletet adott ki, amellyel a magasfrekvenciás rádióműsorelosztó szolgálatot szabályozta. E szolgálat nem más, mint több rádióműsornak vezetékeken történő közvetítése az előfizetőkhez. Az ú. n. hangfrekvenciás rádióműsorelosztó szolgálatot, amely Bajorországban már 1920 óta rendszeresítve van, lassankint magasfrekvenciás rádióműsor szolgálatlal cserélik fel.

A magasfrekvenciás rádióműsorelosztó szolgálat Németországban 1933 óta fejlődött ki az iparral történt együttműködés útján s közben annyira tökéletesedett, hogy most már mindenki számára hozzáférhetővé akarják tenni. E szolgálat részére a birodalmi posta távbeszélő hálózatát veszik igénybe, amelyet erre a célra előkészítettek és kibővítenek úgy, hogy a távbeszélő-

szolgálat és magasfrekvenciás műsorszolgálat egymás mellett, de egymástól függetlenül, zavartalanul működhessék. Egy és ugyanabban az időben egyszerre több rádióműsört közvetítenek, amelyek közül az előfizető tetszése szerint választhat. Azt tervezik, hogy egyszerre három rádióműsört közvetítenek vezetéken, még pedig a „Deutschlandsender” műsorát és két birodalmi adóállomást. Az előfizetők a vétel céljára a szokásos vevőkészüléket használhatják. E szerint a szolgálat előfizetői rádióműsört vagy drótnélküli uton, vagy a rádióműsorelosztó hálózat útján hallgathatnak. A magasfrekvenciás rádióműsorelosztó szolgálat bevezetésénél a következő indokok voltak az irányadók: a drótnélküli rádióműsor vétele a birodalom különböző részén nem egyenlően kielégítő. A hullámhosszak száma korlátozott, úgy, hogy az adók szaporítása önálló hullámhosszal nem

lehetséges. A drótnélküli rádióműsorvételt légköri és egyéb zavarok hátrányosan befolyásolják. Ezek a zavarok, valamint a más adóállomások által történő nem kívánatos befolyások a vezetékes rádióműsor-elosztó szolgálatnál elesnek. A messzemenő zavarmentesség mellett, a vezetékes rádióműsor-elosztó szolgálatnál elsőrendű vevőkkel a hang is sokkal jobb és tisztább. A vezetékes rádióműsor-elosztó szolgálat hivatva van a drótnélküli rádióműsorvételt pótolni azokon a területeken, amelyeken a rádióvétel nem lehetséges, vagy nem kielégítő. Ezt a vezetékes rádiót a birodalmi posta bizonyos területeken ki fogja építeni s e területeken e szolgálatot a rádióelőfizetőknek kényszer nélkül és költségmentesen rendelkezésre fogja bocsátani. A kiépítés terjedelmét és sorrendjét a birodalmi postaminiszter a propagandaminiszterrel

együttműködve fogja meghatározni (Telegr. Praxis, 1939:8.)

Svájc.

A falvakban lakó rádióelőfizetők a városokban lakó előfizetőkkel szemben kétségtelenül hátrányosabb helyzetben vannak oly szempontból, hogy készüléküket műszaki hiba esetén, a legközelebbi városba kell vinniük, javítás végett. Ezt a nehézséget kívánta áthidalni egy élelmes svájci cég, amely mozgó rádiójavítási műhelyt rendezett be, s ezzel faluról-falura jár. Három nagy autót rendezett be rádióműsorok vételére és gramofonadásokkal kapcsolatos hangszórós berendezésekkel. Zenével hívja fel a közönség figyelmét jelenlétére, megadja a szükséges és kívánt felvilágosításokat és az autóműhelybe hozott készülékeket rendszeren a tulajdonos jelenlétében azonnal meg is javítja. (Telegr. Praxis, 1939:8.) (Dr. Kende Félix)

HIREK.

Nouvelles.

A távközlési szolgálatok az 1938. év tükrében. Az 1938. év legfontosabb eseménye a február 1-én Kairóban megnyílt nemzetközi táviró- és távbeszélőértekezlet és nemzetközi rádióértekezlet. Az értekezlet az európai táviratok díjaira és szabályaira nézve megegyezést eredményezett. A tengerentúli táviratok díjaiban változás nem történt, mert az elemi díjak tekintetében nem sikerült a megegyezés. A nemzetközi távirószabályzat a képtávirószolgálatra vonatkozó szabályokkal bővült. Felvették a Szabályzatba az európai előfizetői távgépírószolgálat alapelvei is. A távbeszélő szolgálati szabályzat teljes mértékben különálló egész lett azzal, hogy a távirószabályzatból a távbeszélőre vonatkozó rendelkezéseket kiemelték s a távbeszélőszabályzat-

ba iktatták be. A nemzetközi rádió tanácsadó bizottság (C. C. I. R.) a tisztán műszaki kérdések mellett most már üzemi természetű kérdésekkel is foglalkozott. A kairói nemzetközi rádióértekezletnek a legfontosabb tárgya kétségtelenül a hullámelosztás kérdése volt. Különösen a légiforgalom és az európai rádióműsorszolgálat szempontjából fontos 150—5500 kHz közti hullámsáv adott erős vitára okot. A kairói értekezlet csak arra szorítkozott, hogy a műsorszóró rádiószolgálat részére hullámsávokat állapított meg, s az egyes adóállomások hullámhosszainak a megállapítását a legközelebbi európai értekezletre bízta. (Az európai hullámhosszelosztások azóta a montreux-i értekezleten meg is történtek.) Jelentős újítás történt azzal, hogy

a légiforgalom célját szolgáló rövidhullámú rádiószolgálat hullámhosszait többé nem az egyes országoknak, hanem az egyes légiforgalmi vonalak részére osztották ki. A távolbalátás részére, amely szolgálat eddig külön hullámhosszal nem rendelkezett, szintén jelölték ki hullámhosszt. Különleges rádiószolgálatot létesítettek a légiforgalom részére és egy szolgálatot az ionosphaerakísérletek részére. Az eddig 60.000 kHz (5 m)-ig szabályozott hullámsávot kibővítették 200.000 kHz (1.5 m)-ig. A légiforgalmi rádiószolgálat tagozásánál a jövőben ugyanúgy kell eljárni, mint az eddigi mozgó rádiószolgálatnál. A hullámfelosztásra érvényes rendelkezéseket kiegészíteték.

November hónapban a tengeri rádiószolgálatra vonatkozólag megbeszélések voltak Hágában. Ezek a megbeszéléseken az Északi- és Keleti-tengeri rádiószolgálatra nézve korábban kötött egyezmények felülvizsgálatával foglalkoztak abból a célból, hogy e két tengerre vonatkozó egyezményeket nem lehetne-e egyesíteni. Egy másik értekezleten Guatemala-ban a közép-amerikai államok külön rádióhullámhosszakat követeltek a tropikus vidékek részére. Ouchy-ban a világrádió műsorszóró egyesület rendes évi összejövetelét tartotta. Ezen az összejövetelen tulajdonképpen előzetes megbeszélések történtek a luzerni hullámelosztási terv új összeállítására nézve. A tárgy fontosságára való tekintettel az egyesület később, november hóban e megbeszéléseket Brüsszelben megismételte s ezeken hullámelosztási tervzetben állapodtak meg, továbbá az adóállomások teljesítményének a behatárolását javasolták, még pedig a hosszúhullámú adóállomásokét 500 KW-ra, az 1300 kHz-et meg nem haladó hullámhosszon dolgozó adóállomásokét 120 KW-ra, az 1300 kHz-nél nagyobb, de 1560 kHz-on aluli hullámhosszal dolgozó adóállomások teljesítményét 30 KW-ra. Fontosabb nemzetközi értekezlet volt még az,

amelyet 1938 szeptemberében Zürichben tartottak és amelyen a távolbalátás kérdéseivel foglalkoztak. Ezen az értekezleten Németország, Franciaország, Nagybritannia, Németalföld és Svájc vett részt.

A távközlés nemzetközi egyesületének keretében is történtek változások az által, hogy Ausztriát és a Szudéta-vidéket bekebelezték Németországba, továbbá, hogy Cseh-Szlovákia magyaralkta területei visszacsatoltattak Magyarországhoz, a lengyellakta területek pedig Lengyelországhoz kerültek. Belga-Kongóban a posta és a táviró-, távbeszélő-, rádiószolgálatot egy igazgatás alá vonták össze. Dániában a magántávbeszélő társaságok szolgálatát rokoztatosan az állam veszi át. Az Amerikai Egyesült Államokban a nemzetközi viszonylatok, továbbá a légiforgalmi és tengeri rádiószolgálat állandó fejlődése az államminisztérium keretében három osztályra tagozódó távközlési igazgatás felállítását tette szükségessé. Japán a távközlési szolgálatok ellenőrzésére Kelet-Ázsiában külön bizottságot állított fel. Lengyelország és Litvánia közt a közvetlen táviró- és távbeszélőszolgálatot újból megnyitották. Egy sereg nyugatindiai táviró-társaság Cable and Wireless (West Indies) Ltd néven egyesült. Az amerikai All America Cables, Inc. társaság pedig All America Cables and Radio, Inc.-ra változtatta meg a nevét.

Távíró.

A legnehezebb és egyúttal a legsürgősebb feladatot a táviró rőtta a Kairóban 1938-ban tartott nemzetközi táviró- és távbeszélőértekezletre. Nem kevesebről volt szó, mint a sokféle táviratfajtának amennyire lehetséges az összevonásáról és ezzel kapcsolatban a Díjszabás egységesítéséről. Az értekezlet határozatai 1939. január 1-én léptek életbe. E kérdések az európán kívüli forgalomban nem nyertek megoldást, míg az európai forgalomra nézve az összes teljesítmény, közértelmű, összebeszélte nyelvé,

valamint szám- és betűjegyes nyelvű távirat részére egységes díjszabást tudtak megállapítani.

A táviró társaságok az 1938. év folyamán is azon fáradoztak, hogy megjavítsák, korszerűbbé tegyék berendezéseiket, táviróösszeköttetéseiket fejlesszék, a távirási díjakat csökkentsék, a különböző szolgáltatásokat tökéletesítsék, a forgalom lebonyolítását meggyorsítsák és biztosabbá tegyék. A táviratok továbbításánál mind nagyobb és nagyobb mértékben nyer alkalmazást a távgépíró, még pedig nemcsak a nyilvános forgalomban, hanem a magánforgalomban is, a nemzetközi távgépíró hálózathoz történő csatlakozás útján. A vezetékeknek művonalak útján történő többszörös kihasználása szintén mind nagyobb és nagyobb teret nyer. Vívőfrekvenciás összeköttetések alkalmazása esetén 420-tól 2460 Hz-ig egy négyeres összeköttetésen 18 frekvencia segítségével mindkét irányban egy és ugyanabban az időben 18 táviratot lehet továbbítani. Ilyen összeköttetéseket Nagybritanniában és Németalföldön a távgépírószolgálatban többszörösen alkalmaznak.

Az előfizetői távgépíró központokat ön-működő (automata) vagy kézikézelésű rendszerrel építik meg. E szolgálat, rendszeresítése óta, gyorsan fejlődött és pedig nemcsak a belföldi, hanem a nemzetközi viszonylatokban is. A kézikapcsolású rendszernek az az előnye, hogy a sürgős közleményeknek sorrendi előnyt lehet biztosítani, és hogy több távgépíró előfizetőt kívánatra össze lehet egymással kapcsolni. E szolgálat fejlődéséről még nem állanak ugyan minden országra vonatkozólag adatok rendelkezésre, általában meg lehet azonban állapítani, hogy míg egyes országokban e szolgálat rendkívül fellendült, addig más országokban még nyugvó állapotot, vagy éppen visszafejlődést lehet észlelni.

Németországban a táviróforgalom az 1937. évi visszafejlődéssel szemben, újból

életre kapott. A nemzetközi viszonylatokban a forgalom emelése végett a díjakat több táviratfajtára nézve csökkentették. Ausztriának Németországgal történt egyesítésével az osztrák átmeneti díj megszűnt, ami több európai országnak Németországgal való táviróforgalmában, valamint a Németországon átmenő forgalomban, lényeges díjcsökkenést jelentett. A fontosabb nemzetközi viszonylatokban a német igazgatás a régibb rendszerű távirógépeket távgépíróval helyettesítette. Az előfizetői távgépíró hálózat fejlődésének előmozdításával a táviró központok felvevőképességét emelték. 1938 végén a távgépíró hálózatnak 600 előfizetője volt. Ez a hálózat Berlin, Bremen, Dortmund, Düsseldorf, Essen, Hamburg, Kiel, Köln, Magdeburg, München, Nürnberg és Wienre terjed ki. Az előfizetők Belgium, Dánia, Nagybritannia, Németalföld és Svájc távgépíró hálózatának előfizetőivel közvetlenül levelezhetnek.

A *Deutsch-Atlantische Telegraphengesellschaft* 1937-ben az előző évvel szemben 9.6% forgalomemelkedést könyvelt el.

Ausztráliában a táviróhálózat hossza 33.700 km, a bekapcsolt táviróhivatalok száma 9252. A hálózatot az utolsó években gyökeresen átépítették és az újabbkeletű vívőfrekvenciás rendszerű összeköttetésekre készítették elő. A régi rendszerű távirógépeket nagy részben távgépíróval szerelték fel. Távgépíróösszeköttetéseket az egymástól távol fekvő nagy városok közt létesítettek, mint amilyen Perth és Sydney.

Bulgáriában az 1936-ban bevezetett fokozatos belföldi díjszabás forgalomemelkedést eredményezett. A szódíj nagysága a távirat hosszától függ és 0.90—0.40 Lewa közt mozog. A távgépírókészülékek alkalmazását tervbe vették.

Franciaországban az első 8 hónapban a táviró bevétele 23.623 millió frankkal volt nagyobb, mint az előző év ugyanebben a szakában. Az igazgatás 1938 június 14-én a hírlaptáviratok díját a belföldi, valamint

Francia-Marokkó, Algir és Tunisszal való forgalomban csökkentette, ezenkívül fokozatos díjszabást léptetett életbe. E díjszabás szerint a szódij nagysága és a táviratok hossza egymással fordított arányban áll. Augusztus hónapban a tengerentúli francia birtokokkal való forgalomban a díjszabást 20%-kal csökkentették. Rádiótávíróforgalomban a francia igazgatás Baudot—Berdan készülékeket használ, amelyek a táviratok gyors továbbítását és a továbbításnál fellépő zavarokkal szemben aránylagosan nagy biztonságot nyújtanak.

Görögországban a táviróhivatalok száma 1938 április 1-én 5321 volt. A táviratok továbbítása 18 összeköttetésen Baudot—Murray vagy távgépírókészülék segítségével 830 összeköttetésen Morse-géppel történik. Tizenkét rádiótávíró összeköttetése van. A táviratok száma az 1937/38. évben 5258 millióról 4974 millióra esett.

Nagybritanniában a táviróforgalom a táviratonkénti 6 pennys távirási díj rendszeresítése óta szüntelenül nő. Az angol tengeralatti kábelhálózat hossza 158.315 mérföld, amely a világ tengeralatti kábelhálózata felének felel meg. 1938 április 25-én az angol igazgatás leszállította az angol világbirodalom országai közti forgalomban a távirási díjat. Az e díjleszállításból eredő jövedelemkiesést fél millió fontra becsülik.

Olaszország az 1937. év folyamán enyhe forgalomemelkedést könyvelt el.

Litvánia Lengyelországgal való forgalomban két közvetlen táviróösszeköttetést helyezett üzembe és a szódijakat csökkentette. E forgalomban a táviratokat mind-ezideig Németország és Lettország közvetítette.

Németalföld abból a célból, hogy a táviróforgalom lebonyolítását meggyorsítsa és a továbbítás biztonságát növelje, a nemzetközi összeköttetéseinek távgépírókat alkalmaz és valamennyi táviró vonalát kábelbe helyezte. A belföldi forgalomban a

táviratok közvetítésének kiküszöbölése végett, az igazgatás külön hivatalokat rendezett be, hogy a továbbítandó távirat feladóhelye és rendeltetési helye között közvetlen összeköttetést hozzon létre. A németalföldi Indiával való forgalomban a díjakat lényegesen csökkentették.

Svájcban a táviróforgalom csökkent, ezzel szemben a távgépírószolgálat további fejlődést mutat.

Az Amerikai Egyesült Államokban van a világnak mind a táviróhálózat, mind a forgalom nagyságára nézve legnagyobb táviró társasága, a Western Union. Hálózatának hossza 1938 január 1-én kerekén 400.000 km volt. Táviróhivatalainak száma 20.445, ezenkívül majdnem 17.000 a kisegítőhivatal. A társaság bevételei 1937-ben elérték a 100.5 millió dollárt, vagyis 2.1 millió dollárral többet, mind az előző évben. Az éjjeli táviratok részére 1937 június 1-én életbeléptetett díjmérséklés az amerikai táviró történetében páratlan jelentőségű, amennyiben a távirót igénybevevő közönség részére 3 millió dollár megtakarítást jelent. Szép fejlődést ért el a dísz táviratszolgálat. E táviratok száma csak az Amerikai Egyesült Államok területén eléri az évi 5 millió darabot. A technikai berendezések is lényeges haladást mutatnak és a táviratok gyorsabb és pontosabb továbbítását biztosítják. A társaság arra törekszik, hogy a szolgálatot a közvetítő hivatalokban leegyszerűsítse, még pedig önműködő átvívó berendezés segítségével, hogy az áttáviratozás szükségességét kiküszöbölje.

A dán Compagnie Télégraphique du Nord távirótársaság forgalma és bevétele csökkent, az utóbbi 14.75 millió dán koronával. Forgalma mind Európában, mind Európa és a távolkeleti országok közt hanyatlott, amit különösen a kínai és japán politikai viszonyokra lehet visszavezetni. A társaságnak az európai vizekben 5000 mérföld, Távolkeleten pedig 3437 mérföld

hosszúságú kábele van. Az európai és a távolkeleti hálózatot a transzszibériai távíróösszeköttetés köti össze.

Képtávíró.

Az utolsó év műszaki és szervezeti intézkedései a képtávírószolgálatban lényeges javulást és könnyítéseket teremtettek, a közönségnek e szolgálattól legtávolabb álló köreit is közelebb hozta és bennük a képtávírószolgálatban újabb kulturális szükséglet érzését ébresztették. A kairói nemzetközi távközlési értekezlet a képtávírószolgálat fejlődését elősegítette, amennyiben a közönség részére különböző kedvezményeket adott, így a különszolgálatok díjának mérséklése és a díjvisszatérítések tekintetében. A kairói nemzetközi értekezlet beiktatta a távírószabályzatba a képtávírószolgálatnak a C. C. I. T. által megállapított szabályait, ezzel az európai képtávíróforgalom díjainak elszámolási módjára is egységes eljárást teremtett. Továbbra is szabad megegyezés tárgyát képező az érdekelt igazgatások közt az európai kivüli képtávíróforgalom szabályai és díjszabása. Mindazonáltal az a törekvés, hogy ebben a viszonylatban is az európai képtávírószolgálathoz hasonló szabályokat alkossanak. E téren az első lépés áttérni a két fokozatú díjszabásra, mint az európai képtávíróforgalomban. Miután Nagybritannia az Észak- és Délamrikával való képtávíróforgalomban az európai útszakazon a két fokozatú díjszabást vezette be, Németország még tovább szándékozik menni az egyszerűsítéssel, amennyiben egyes tengerentúli országokkal való képtávíróforgalomban az egész útra nézve érvényes legkisebb díjat szándékozik megállapítani, amely díj az európai képtávíróforgalom I. fokozatú díjának felel meg. Ezzel a német igazgatás nagyobb egységességet biztosít a díjszabásban.

Németország a képtávírószolgálat támogatása érdekében messzemenő intézkedéseket tett. A német igazgatás alapvető módon szabályozta az igazgatás és a magá-

nosok közti viszonyt, képtovábbító készülékeinek az állami távbeszélőhálózat igénybevételével történt használata esetén. Az állami mozgó képtávíró állomások, amelyeknek száma az 1938. év folyamán megnövekedett, jól beváltak. Ezek a képtávíróhálózat sűrűsítésére szolgálnak, ahol arra egyes alkalmakkor szükség van. Így létesülnek, szükség esetén, időleges képtávíró állomások olyan helyeken, ahol nyilvános képtávíró állomás nincs és ily képtávíró állomásokkal erősítik meg továbbá a forgalomtorlódással küzdő nyilvános képtávíró állomásokat.

Fellendült a képtávíróforgalom Németországban a féldíjas képtávíratoknak 1937-ben történt rendszeresítése következtében, amelynek célja, a közönség nagyobb rétegének megnyerése volt, a képtávíró számára. Ez volt az oka, hogy Németországban a képtávíróforgalom az utolsó számadási évben 1100%-kal növekedett, s hogy Németországban már nem a sajtó a képtávírószolgálat főigénybevevője. Ilyen képtávíratokat azonban csak különleges alkalmakkor, mint kiállítások, vásárok s nagyobb ünnepélyek alkalmával lehet feladni. Ilyen alkalmakkor a közönség figyelmét erős propagandával hívják fel a képtávíróra. Karácsonykor és újévkor most először üdvözlő képtávírószolgálatot rendszeresített a német igazgatás, 50%-os díjmérsékléssel, de természetesen csak a belöldi forgalomban. Az üdvözlő képtávíratokat a teljesdíjű képtávíratok után továbbították.

Olaszországban a képtávírószolgálatnak alkalma volt az utóbbi nagy nemzetközi események következtében teherbíróképességét bebizonyítani. Mozgó képtávíró állomások segítségével több helyen időleges képtávíró állomást helyeztek üzmbe. Ezeknek, valamint a megerősített római képtávíró állomásnak kemény munkát adott a képtávíratok nagy száma, amelyeket a legrovidebb idő alatt kellett a különböző országokba továbbítani. Feladatának teljes

megelégedésre tudott eleget tenni, bár e szolgálat részére csak nagyon korlátozott számban álltak rendelkezésre vezeték.

Romániában a Timpul hírlap szerzett be magának képtovábbító készüléket. Több európai ország nyilvános állomásával folytatott képátviteli kísérleteket. Mindazonáltal ez a magánképtovábbító állomás még nem kapcsolódott be az európai képtávíró-hálózatba.

Németalföldön az amsterdami képtávíró állomás átalakítása miatt a képtávírószolgálatot átmenetileg be kellett szüntetni. Ezzel egyidejűleg átépítették a Bandoeng (Jáva)-ban üzemben lévő képtávíró állomást is. Az amsterdami állomás átépítésének a célja megkönnyíteni az együftutást az európai képtávíró állomásokkal való összeköttetés esetén.

Sziám is kikapcsolódott 1938-ban a képtávíróforgalomból. A Bangkokban lévő képtávírókészülék is átépítés alatt áll, hogy a CCIT ajánlásainak megfelelően s így az európai és tengerentúli forgalomban részt vehessen.

Braziliában a Companhia Radiotelegraphica Brasileira Santa Cruzban 60 kw-os rövidhullámú irányított rádióállomást helyezett 1938 októberében üzembe, amelyet képtovábbításra is fel lehet használni. Eszerint minden remény megvan arra, hogy legközelebb Brazília is csatlakozni fog a képtávíróhálózathoz.

Franciaországban is jelentős fejlődést mutat a képtávírószolgálat. Az ország képtávíróhálózatába az 1938. év folyamán három újabb nyilvános képtávíró állomást kapcsoltak be: Le Havre, Montpellier és Dijon-ban. Ezzel Franciaországban a képtávíró állomások száma 14-re emelkedett. Ismételten helyezett üzembe a francia igazgatás az év folyamán időleges képtávíró állomásokat. Ezenkívül rádió képtávíró összeköttetést nyitott meg Algirral.

Nagy területre terjed ki a képtávíró fejlődése az Amerikai Egyesült Államokban. Ez a szolgálat Amerikában a nagy távíró-

és rádiótársaságok kezében van. Az American Telephone and Telegraph Company a sajtó részére az egész országra kiterjedő hálózatot létesített és olyan berendezése van, amelynek dobja igen nagy hírlapi képeknek a továbbítását teszi lehetővé s emellett a vevőállomáson a kép előállítását kifogástalan. A Radio Corporation of America (RCA) egész ujságoldalnak távirati átvitelét szorgalmazza s ezek vételéhez egészen egyszerű vevőkészüléket hozott forgalomba, amely szénpapír lenyomattal ugyan nagyon tömött képet állít elő, de céljának megfelel. Ez a készülék óránként három ujságoldalt vetít át 19×30 cm nagyságban, ami a rendes ujságterjedelmet véve alapul, óránként 4800 szóznak felel meg. A vevőkészülék teljesen önműködően kezd működni és ugyancsak automatikusan hagyja abba működését. Az adó- és vevőkészülék közti együftutás annyira tökéletes, hogy a készüléket nem kell utána szabályozni.

Jugoszláviában a belgrádi képtávíró állomás berendezését (Bélinographe) átalakították úgy, hogy a képátviteli állomás most már a nemzetközi forgalomba is bekapcsolódhatik.

Japánban az igazgatás már évek óta folytat képátviteli rádiókísérleteket. Az első ilyen kísérlet 1935-ben Tokió és Taihoku (Formosa) között történt. 1936-ban a berlini olimpiai játékok alkalmával sikerrel történtek képátviteliek Berlinből Tokióba rádió útján; 1937-ben pedig Tokió és London, majd Tokió és San Francisko közt voltak képátviteliek, ugyancsak rádió útján. Mindazonáltal a japán igazgatás még nem tudta magát elhatározni, hogy más országokkal való forgalomban a nyilvános képtávíró szolgálatot megnyissa. A képtávíró szolgálat az 1938. évben általában kedvezően és a jövőre nézve kecsegtető kilátásokra jogotadón fejlődött. Az 1938. év végén a világ képtávíró hálózat 17 országra (európai és tengerentúli) terjedt ki, 63 képtávíró állomással. A 63 képtávíró állomás közül 40 nyilvános és 23 magánállomás. A

nyilvános képtáviró állomások száma az utolsó évben hárommal szaporodott (Franciaországban). A képtáviró állomások számában nem szerepel a bukaresti állomás, mert az még nem csatlakozott a képtáviró hálózathoz, sem pedig az ausztráliai nyilvános képtáviró állomás, mivel ez csak Nagybritanniával dolgozik.

A távirót úgy emlegetik, mint amely a rádió mellett a világ megbékéltetésénél igen jelentős szerepet játszik. Segítségével az ujságok a fontos politikai eseményekről képekben számolhatnak be a nyilvánosság-nak. Ily módon felvilágosító és megnyugtató ereje a közvéleményre sokkal jobban tud hatni, mert egy kép sokszor többet mond, mint ezer szó. A képtáviró további fejlődését tehát a világbéke érdekében is minden eszközzel támogatni kell.

Rádiótáviró.

A táviratoknak rádió útján való továbbítása is jelentősen fejlődött az 1938. évben. Több új eljárás és tökéletesítés azt a törekvést támogatja, amely a Morsejeleket a rádiótávirónál is nyomtatott betűkkel kívánja felcserélni.

A rádiótáviróhálózat új rádiótáviró viszonylatokkal bővült. Az új viszonylatok

küül fontosabbak a következők: Németország-Kolumbia, Németország-Peru, Brazília-Kolumbia, Olaszország-Peru, Szaudi Arábia-SzírIA, Portugália-Macao, Portugália-Goa, Svájc-Cseh Morva védnökség. Legközelebb megnyílik a rádiótáviró összeköttetés Kabul (Afganisztán) és Brit-India köz is. Francia Guyanában S. Elie és La Forestière rádiótáviró adóállomások megszűntek, ezzel szemben Inini területén Sant-Tigreben új rádióállomást helyeztek üzembe, Albánia fővárosa Tirana is kapott rádiótáviró állomást. Új rádiótáviró állomásokat helyeztek üzembe ezenkívül Ausztráliában, Svédországban, Venezuelában, az Unio-szigeteken. A Cook-szigetek és Új-Zéland rádiótáviró összeköttetésbe léptek egymással. Francia-Nyugat-Afrika rádiótáviró állomásait átépítette s most több helyi adóállomáson kívül 19 rádióadóállomással rendelkezik, amelyek részint a fővárossal, részint pedig a szomszédos gyarmatokkal biztosítják az összeköttetést. Épülőfélben levő rádióállomása van az Amerikai Egyesült Államoknak a Fülöp-szigeteken, amely az anyaországgal való táviróösszeköttetést van hivatva megjavítani. (Die Deutsche Post 1939:15, 16.)

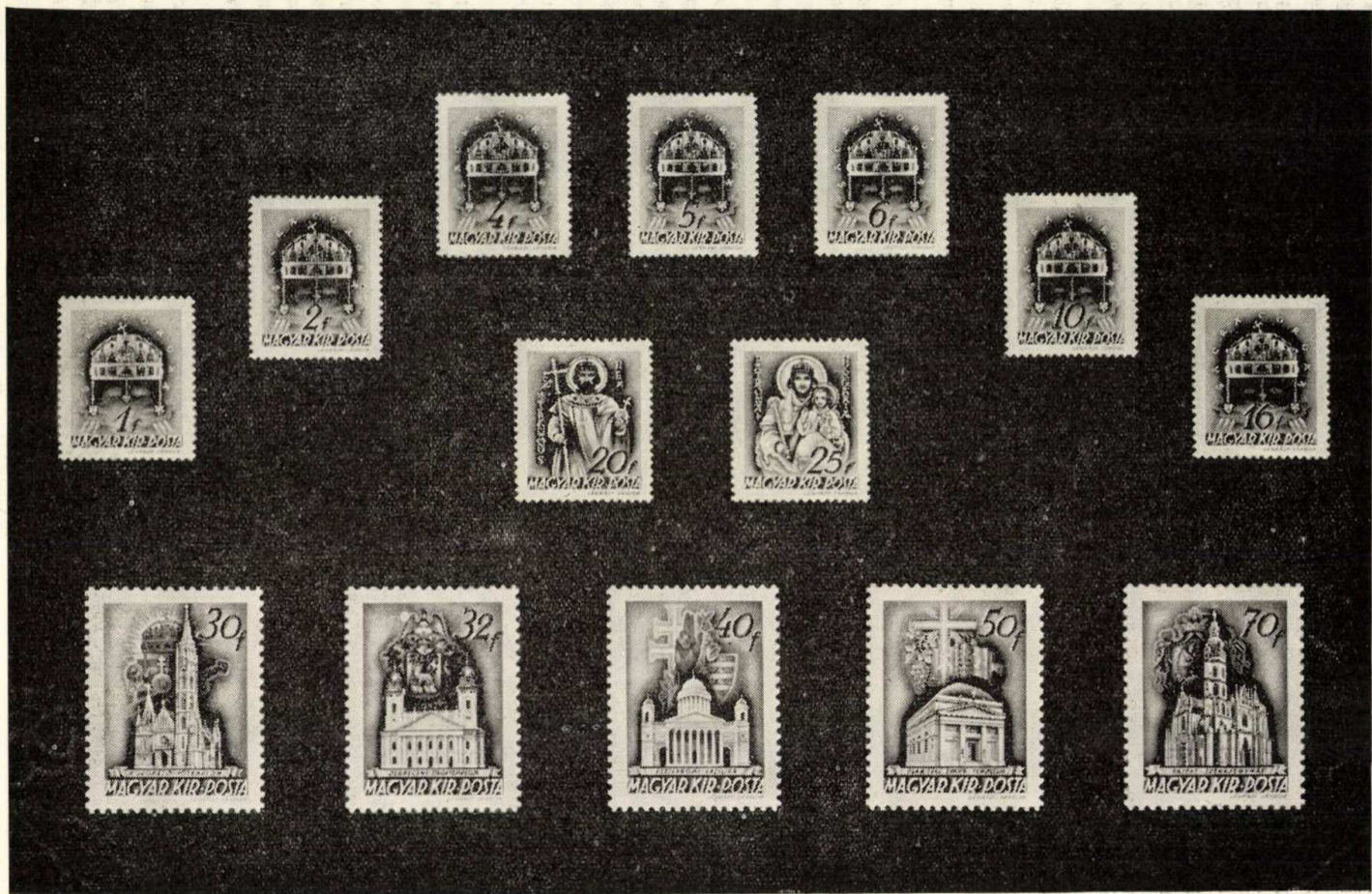

BÉLYEGHIREK.

Nouvelles philatéliques.

Új, általános forgalomra szánt bélyegekink. 1938-ban ünnepeltük a magyar államot megalapító, a magyar népet a kereszténységbe vezető első nagy királyunk, Szent István halálának 900. évfordulóját. A Szent István Emlékévet a m. kir. posta kétféle bélyeg kiadásával örökítette meg: az 1938. év első napján bocsátotta forgalomba a 14 értékből álló, általános forgalomra szánt Szent István bélyegsorozatot, majd az év augusztusában rendezett na-

gyobbszabású ünnepségek idején s az ünnepségek rendezési költségeire szolgáló 100 százalékos felárral, a 7 értékből álló Szent István emlékbélyegsorozatot. Míg az általánossorozat Szent István élete vallásos vonatkozású mozzanatainak megörökítése, az emlékbélyegsorozat az országalapító, törvényalkotó, országát védelmező nagy király emlékének felmagasztosítása. Mindkét sorozatban szerepel az országot jelképező koronának Patrona Hungariae oltalmába való

Az új, általános forgalomra szánt bélyegsorozat.

felajánlása. Az általános sorozat egy-egy bélyegén a magyar Szent Koronát viselő Patrona Hungariae s a magyar Szent Korona ábrázolása a keresztény magyar királyságnak Szent István emlékétől való elválaszthatatlanságát juttatja kifejezésre.

A Szent István Emlékév örvendetes eseménye volt egymillió testvérünknek a húsz évig tartó cseh rabságból való felszabadulása, ezeréves honunkba való hazatérése.

A folyó év elején a „gens fidelissima”, derék ruszinjaink tértek haza.

A Szent István Emlékév tehát a magyar határok örvendetes megnövekedésével, a népességnek másfél milliányi megszapordásával ért véget.

A Szentistváni gondolatok azonban az emlékezés örömeitől felelevenítve tovább élnek.

E továbbélést, a Szent Korona újból erősödő fényének a hazatért területekre s ezek lakóira való kisugárzását juttatják kifejezésre a júniusban kiadásra kerülő új bélyegeink.

E bélyegeink kétféle nagyságban és kétféle ábrázolással készülnek.

Az 1, 2, 4, 5, 6, 10 és 16 filléres értéken az általános forgalmú Szent István bélyegek 70 filléres értékének rajzával a magyar Szent Korona, — a 20 és 25 filléresen a Szent István bélyegek 32, illetőleg 40 filléres értékének rajzával Szent István és Patrona Hungariae ábrázolása van. Természetesen a bélyegek kisebb alakjának, az arcképes bélyegek 18×22 mm-es képméretének megfelelően a rajzokat teljesen át kellett dolgozni. Az átdolgozással a bélyegképek, különösen a 20 és 25 filléres bélyegkéké, sokat nyertek az ábrázolás finomságában úgy, hogy ezek a bélyegek méltó utódai a Szent István Emlékév tartamára kiadott, oly nagy tetszéssel fogadott Szent István bélyegeinknek.

A 30, 32, 40, 50 és 70 filléres bélyegekhez a múlt év őszén az építészeti jellegzetességel bíró magyarországi keresztény templomok ábrázolására kiírt pályázaton díjat

nyert pályaműveket használtuk fel. Időközben azonban Kassa s vele a „nagy fejedelem”, II. Rákóczi Ferenc hamvai örök nyugvó helyéül szolgáló dóm ismét magyarrá vált, ezért a sorozatban a kassai dóm ábrázolása is helyet talált. A 30 filléres bélyeg képe a Koronázó Főtemplomot, a 32 filléresé a debreceni nagytemplomot, a 40 filléresé az esztergomi bazilikát, az 50 filléresé a Deák-téri evangélikus templomot és végül a 70 filléresé a kassai dómot ábrázolja. A templomképek fölött a 30 filléresen a koronázási jelvények, a 32 filléresen a református címer, a 40 filléresen Szent István esküre emelt Jobbja, az 50 filléresen az evangélikusok hitvallási jelvényei, a 70 filléresen pedig a Rákóczi címer teszik a rajzokat kifejezőbbekké. Ez utóbbi öt bélyeg képmérete 22×29 mm.

Igy az általános forgalomra szánt bélyegeink nagysága csoportonként arányban áll értékjelzésükkel: az 1—25 filléresek kisalakúak (18×22 mm képmérettel), a 30—70 filléresek nagyobbak (22×29 mm), a pengősöké pedig még nagyobbak (22×33 mm).

A Szent Koronát, Szent Istvánt és Patrona Hungariaet ábrázoló (1—25 filléres), ép úgy, mint a templomokat ábrázoló (30—70 filléres) bélyegek rajzai az utóbbi időben legtöbb bélyegünk, általában igen sikerült rajzait készítő Légrády Sándor iparművész alkotásai.

Ez a bélyegsorozat váltja fel az immár hetedik éve forgalomban levő arcképes bélyegeket és fogja pótolni a folyó év június hó végével érvényüket veszítő Szent István bélyegeket.

Az új bélyegek színe a következő: Az 1 f-es értékjelzésű bélyeg színe: borvörös, a 2 f-esé: kékeszöld; a 4 f-esé: sárgásbarna; az 5 f-esé: szürkés ibolya; a 6 f-esé világos zöld; a 10 f-esé: barna; a 16 f-esé: ibolya; a 20 f-esé: újvörös; a 25 f-esé: kékeszürke; a 30 f-esé: vörös ibolya; a 32 f-esé: barna; a 40 f-esé: kékeszöld; az 50 f-esé: olajzöld; a 70 f-esé: rozsdavörös.

(Dr. Merza)

KÖNYVSZEMLE.

Bibliographie.

Dr. Körmendy József m. kir. postatakarékpénztári igazgató, a m. kir. postatisztképző tanfolyam rendes tanárának újabb könyve jelent meg „A magyar postatakarékpénztár” cím alatt.

A könyv, amint a szerző a bevezetésben kiemeli, ellentétben az 1929. évben kiadott „Postatakarékpénztári Szolgálat” c. munkájával az anyagot nem annyira kezelési, mint inkább tudományos szempontból tárgyalja. A szerző igen nagy felkészültséggel széles alapon foglalkozik a postatakarékpénztári szolgálattal, valamint annak fejlődésével és így a könyv mindazok részére, akik a postatakarékpénztár iránt bármilyen vonatkozásban érdeklődnek, nagyértékű.

A több mint 700 oldalas könyv 2 részre oszlik.

Az I. részben a szerző a takarékpénztári rendszereket és az ilyen intézmények munkakörét, területét, az egyes országok közötti eltéréseket, illetőleg azonosságokat nagy szakértelemmel ismerteti. A történelmi visszapillantásban a postatakarékpénztári eszme keletkezését és térnódítását ismerteti, külön kiemelve a m. kir. postatakarékpénztár létesítésének előnyeit, majd a m. kir. postatakarékpénztár felállítását, annak célját, rendeltetését és fejlődését.

A II. részben a postatakarékpénztárnak a közgazdasági jelentőségét vázolja, rámutatva a postatakarékpénztár nemzetgazdasági szükségességére, amely mellett a legszigorúbb kereskedői igények is kielégíthetők. Több szemléltető összefoglalással, grafikonnal ismerteti a postatakarékpénztári forgalom tétel- és összegszerű fejlődését és az azokhoz fűződő eredményeket, továbbá a takaré- és csekkszolgálat igénybevételének foglalkozási és termelési ágak szerinti horizontális irányú megoszlását.

A III. részben a m. kir. postatakarék-

pénztárral, mint állami üzemmel foglalkozik és működésének az állami közigazgatásban való kapcsolatait, továbbá az üzemnek belső szervezését, majd a tartalékalap rendeltetését, annak fokozatos növekedését, a betétálladék gyümölcsösztetését, az intézet tarifa- és kamatpolitikáját ismerteti.

A IV. részben a postatakarékpénztár szerepét ismerteti a takarékoság szempontjából, rámutatva arra, hogy a postatakarékpénztár célja a takarékoságot minél szélesebb néprétegekben fejleszteni és ezt a m. kir. postatakarékpénztár néptakarékpénztári jellegénél fogva meg is oldotta. A továbbiakban foglalkozik a takarékosággal kapcsolatos propaganda keletkezésével, általános és nemzetközi viszonylatban való fejlődésével, kiemelve azt, hogy Magyarországon a takarékosági propaganda a m. kir. postatakarékpénztár kezdeményezése alapján indult, illetőleg valósult meg. Majd ismerteti az iskolai takarékpénztárak keletkezését és célját, amely a magyar postatakarékpénztárnál a takaréklapok rendszerítéséhez vezetett. A takaréktüzetág szabályozásával kapcsolatban tárgyalja az állami szavatosság jelentőségét, a betétminimumot és maximumot, az egy betévő által várható betétkönyvek számát, a betévőknek nyújtott kedvezményeket, végül a vagyonváltozások cím alatt ismerteti a betétkönyvekre történő be- és visszafizetéseket, a betét- és visszafizetések szemléltető grafikonjával.

Az V. részben „a m. kir. postatakarékpénztár az állami hitel szolgálatában” cím alatt foglalkozik az értékpapíruzet jelentőségével, valamint ennek az üzletágnak létesítésével és lebonyolításával, rámutatva arra, hogy a postatakarékpénztár az egész országra és a lakosság legszélesebb rétegeire kiterjedő működési körével a legalkalmasabb intézmény arra, hogy értékpapír

üzletágával az állampapírokat népszerűsítse. Az állami hitelműveletekben való részvétel ismertetésénél a szerző egyrészt a postatakarékpénztár betétálladékának, illetőleg bizonyos részének kamatozó kincstári utalványokban, kamatozó államadósági kötvényekben és állami sorsjegyekben, a pénzügyminiszter által kijelölt kamatozó záloglevelekben és kötvényekben való elhelyezését, másrészt az állami kölcsönök elhelyezése körüli bankszerű funkciók ellátását ismerteti.

A VI. részben „a m. kir. postatakarékpénztár szerepe a fizetési forgalomban” c. részében a csekket, mint a fizetési forgalomból eredő kiegyenlítés legracionalizáltabb eszközét, annak lényegét és jogi szabályait ismerteti, majd a postatakarékpénztári csekkforgalom kialakulását, a csekk-számlatulajdonosok részére biztosított kedvezményeket, a csekk számla követelés felletti rendelkezést és a korlátozásokat tárgyalja. A továbbiakban a postatakarékpénztári átutalások (giro- és kliringforgalom) pénzkímélő jelentőségét ismerteti. Az igazgatás cím alatt a számlanyitással és megszüntetésével, valamint az ezekkel kapcsolatos kérdéseket, a vagyonszámlák cím alatt pedig a csekk számlák javára érkező összegek jóváírását, valamint a számla terhére eszközölt ki- és átutalásokat, végül a számlakövetelések után a kamatösszeg megállapítását és tőkésítését ismerteti.

A VII. részben „a m. kir. postatakarékpénztár működése a pénzügyi szolgálatban” cím alatt a szerző rá mutat arra a tényre, hogy a követelések és tartozások készpénz igénybevétele nélküli kölcsönös kiegyenlítését szolgáló csekk- és kliringforgalomba a magánfeleken kívül a közhatóságok miképpen kapcsolódtak be. Továbbá szemléltetően ismerteti az állami számlák tárcák szerinti megosztását. Az állami készpénzbevételek és kiadások postatakarékpénztári kezelésének lebonyolításával kapcsolatban ismerteti az utalványozás és a kiutalás közötti fo-

galmi megkülönböztetést. A továbbiakban az állami és az állami igazgatás alatt álló alapok és alapítványok készpénzének, illetőleg értékének kezelésével kapcsolatos teendőket tárgyalja.

A VIII. részben „a m. kir. postatakarékpénztár és a külföld” cím alatt a nemzetközi kapcsolatokat és a nemzetközi egyezményeket, valamint ezek alapján lebonyolítandó nemzetközi forgalmat tárgyalja. A továbbiakban a m. kir. postatakarékpénztár nemzetközi tevékenységét a külföldi postatakarékpénztárak működésének összehasonlításával kapcsolatban ismerteti.

A IX. részben „postai kapcsolatok” cím alatt a szerző a postatakarékpénztár végrehajtó szolgálatát ellátó postahivatalokat érintő kérdéseket tárgyalja. A posta által lebonyolított közvetítő szolgálat és összefoglalom méreteit grafikonnal szemlélteti. Ismerteti a postatakarékpénztár székházában működő postahivatal felállításának előzményeit, majd a közvetítő postahivatalok ügy- és pénzkezelését és annak ellenőrzését. A továbbiakban a közvetítő szolgálat lebonyolítását üzletágak szerint (takarékpapír-, csekk-üzletágak) tárgyalja. Végül ismerteti a közvetítő postahivatalok elszámolását a postatakarékpénztárral.

A könyvnek ez a része a postahivataloknak a postatakarékpénztári szolgálat ellátásánál segédkönyv szerepét töltheti be.

A X. részben „a postatakarékpénztár speciális vonatkozásai” cím alatt a szerző a zálogházakkal, mint a szegényebb néposztály hiteligényének a kielégítését szolgáló intézményekkel foglalkozik. Ismerteti e téren a történelmi előzményeket először nemzetközi viszonylatban, majd hazai viszonylatban s a fejlődés ismertetésénél kitér a m. kir. zálogházak működésére és azoknak a postatakarékpénztárral való egyesítésére. Későbbiekben a kézzzálog kölcsönület jogszabályait és a zálogüzleti forgalom lebonyolítását ismerteti.

A XI. részben „Az üzemorganizáció” cím

alatt a szerző tájékoztat a racionális üzemberekezésről, amely az intézetnek lehetővé teszi a nagyobb megterhelést el nem bíró apró szolgáltatások ellátását, ami végeredményben egy-egy ügylet költségeinek a lehető leSORÍTÁSÁBAN JUT kifejezésre. Foglalkozik az intézet propaganda tevékenységével és az e téren alkalmazott eszközökkel. Végül a postatakarékpénztári nyomtatványokat s azok gazdasági és jogi szükség-szerűségét ismerteti. Különösen részletesen foglalkozik a betétkönyvvel, az azokra vonatkozó jogszabályokkal és a betétkönyv értékpapír-jellegével, megemlítve azt is, hogy a postatakarékpénztár működésének megkezdésekor díszbetétkönyveket adott ki.

A XII. függelék-részben „Történelmi eseménytár” cím alatt időrendben felsorolja a postatakarékpénztár létesítésével, felállításával, működésével, fejlődésével, személyzetével stb. kapcsolatos cselekményeket. A bibliográfia részben felsorolja a művének feldolgozásánál figyelembe vett külföldi és magyar szakirodalmi termékeket. A „forrásművekben” a kül- és belföldi forrásművek felsorolását közli. A továbbiakban hozza a grafikonok és kimutatások jegyzékét, végül igen részletes és a vonatkozó jogszabályok idézésével kiegészített tárgymutatót és jogforrásgyűjteményt. A könyvhöz külön

íven csatolja a postatakarékpénztári szolgálatban alkalmazott díjszabások táblázatát.

Dr. Körmendynek a fentiek szerint részleteiben ismertett könyve nagy elismerést érdemel. A kiváló, nagy szaktudású és széles látókörű szakember az óriási anyagot hozzáértéssel dolgozta fel és a nemzetközi vonatkozások alapos ismertetésével érdekessé, a grafikonok és összefoglaló-táblázatok alkalmazásával pedig szemléltetővé és meggyőzővé tette művét. Dr. Körmendy könyvét nemcsak a pályájukat kezdő tanfolyamhallgatók használhatják, mint a postatakarékpénztári tudnivalók tankönyvét, hanem hasznos segédkönyv a postahivataloknak és mindazoknak is, akik a postatakarékpénztári intézménnyel tudományos szemszögből foglalkozni kívánnak.

Őszinte örömmel köszöntjük a szerzőt a kiváló és nagyteljesítményű munkájáért.

Dr. Körmendy Józsefnek „A magyar postatakarékpénztár” cím alatt megjelent könyvét, amely a hivatalok postatakarékpénztári szolgálatának eredményes ellátásánál szinte nélkülözhetetlen segédkönyv, a postahivatalok és a postai alkalmazottak a 16 pengős bolti ár helyett 8 pengőért szerezhetik meg közvetlenül a szerzőnél: m. kir. postatakarékpénztár, Budapest 54.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

I., KRISZTINA-KÖRUT 12., BUDAI POSTAPALOTA, IV. EM. 446.

TELEFON: 150—597. — MŰSZAKI ÜGYEK BEN: 146—500.

ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ, MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ.

MEGJELENIK HAVONKÉNT.

A kiadásért felel: Dr. LŐRINCZY GÁBOR, m. kir. postatanácsos.

URBÁNYI ISTVÁN KÖNYVNYOMDA BUDAPEST. VI., GRÓF ZICHY JENŐ-UTCA 36.
Telefon: 118—461.